

EUROOPAN NEUVOSTON SUOMEN VALTUUSKUNNAN KERTOMUS

*Euroopan neuvoston parlamentaarisen
yleiskokouksen
toiminnasta vuonna 2011*

Parlamentaarisen yleiskokouksen istunto Strasbourgissa 2011

ensimmäinen jakso	24.–28.1.2011
toinen jakso	11.–15.4.2011
kolmas jakso	20.–24.6.2011
neljäs jakso	3.–7.10.2011

Pysyvän komitean kokoukset

Pariisi	11.3.2011
Kiova	27.5.2011
Edinburgh	25.11.2011

Graafinen suunnittelu : EDITA
Kannen valokuva: EN:n kuva-arkisto (Strasbourg)
ISSN 1235-1873

EDITA PRIMA OY, HELSINKI 2012

**Euroopan neuvoston Suomen
valtuuskunta**

EDUSKUNNALLE

Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnasta huhtikuun 28. päivänä 1989 annetun lain 4 §:n mukaisesti Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunta antaa kunnioittaen eduskunnalle kertomuksen parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta vuoden 2011 istuntokaudella.

Helsingissä, maaliskuussa 2012

Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan puolesta:

Susanna Huovinen

Gunilla Carlander

Sisällysluettelo

1	Tiivistelmä	7
2	Suomen valtuuskunta	9
3	Parlamentaarisen yleiskokouksen prioriteetit ja raportit.....	11
3.1	EN uudistuu tulevaisuuden haasteiden edessä.....	12
3.2	Ihmisoikeuksien, demokratian ja oikeusvaltioperiaatteen toteutuminen Euroopassa	13
3.2.1	Tasa-arvon toteutuminen	13
3.2.2	Kidutuksen vastainen toiminta	15
3.2.3	Oikeusnormiston kehittäminen.....	17
3.2.4	Demokratian haasteet muuttuvassa yhteiskunnassa	19
3.2.5	Sosiaalisen hyvinvoinnin turvaaminen	23
3.2.6	Lasten ja nuorten oikeudet	25
3.2.7	Lisääntyneen maahanmuuton aiheuttamat haasteet ...	28
3.3	Talous- ja ympäristökysymykset	30
4	Demokratiatilanne Euroopassa.....	34
4.1	Yleistä	34
4.2	Armenia.....	36
4.3	Georgia	37
4.4	Unkari.....	38
4.5	Valko-Venäjä.....	39
4.6	Balkanin alueen sotien jälkeinen sovittelu	40
5	Euroopan neuvoston ulkosuhteet	43
5.1	Euroopan neuvosto ja EU	43
5.2	Uudet demokratiakumppanit	44
5.3	Arabikevät	45
5.4	Keski-Aasia	48

Liitteet:

1	Suomen valtuuskunta	51
2	Suomen valtuuskunnan komiteajäsenyydet.....	52
3	Vuonna 2011 hyväksytyt asiakirjat	58
3.1	päätöslauselmat.....	58
3.2	suositukset	60
3.3	lausunnot.....	62
4	Parlamentaarisen yleiskokouksen erityisvieraat vuonna 2011	63
5	Euroopan neuvoston jäsenvaltiot.....	64

Tiivistelmä

Yleiskokouksen vuoden 2011 raporttien aiheet heijastavat Euroopan neuvoston toimintakentän laajuutta, mutta myös järjestön prioriteetteja korostetaan entistä selkeämmin. Aiheita tarkastellaan yksilön oikeuksien ja järjestön kolmen perusperiaatteen eli ihmisoikeuksien, demokratian ja oikeusvaltioperiaatteen toteutumisen näkökulmasta.

Yhteiskunnalliset muutokset synnyttävät jatkuvan tarpeen luoda uusia normeja. Yli kaksikymmenen toimintavuotensa aikana EN on luonut yhteensä 211 yleiseurooppalaista yleissopimusta. Parlamentaarinen yleiskokous on ollut monien säädösten alullepanija. Yleiskokous osallistuu valmisteluprosessiin, seuraa säädösten noudattamista ja osallistuu useiden sopimusten valvontaelinten jäsenten valintaan. Kertomusvuonna 2011 yleiskokous antoi lausunnon naisiin kohdistuvan väkivallan vastaisesta yleissopimuksesta sekä tarkasteli Bernin sopimuksen yhteensopivuutta EU:n 2020 biodiversiteettistrategian kanssa. Yleiskokous esitti myös kidutuksenvastaisen yleissopimuksen tarkistamista jäsenvalintaprosessin ja raporttien julkistamisen osalta.

Monissa raporteissa on käsitelty sitä, miten voimassa olevia ihmisoikeussäädöksiä on noudatettu tai sovellettu yhteiskunnallisten haasteiden ja ongelmien edessä. Yleiskokous jatkoi Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen päätösten seurantaan jäsenmaissa ja käsiteli tuomioiden noudattamista yhdeksässä jäsenmaassa (Bulgaria, Kreikka, Italia, Moldova, Puola, Romania, Venäjä, Turkki ja Ukraina). Kahdessa raportissa käsiteltiin sosiaalisia oikeuksia erityisesti sosiaalisen peruskirjan kautta. Yleiskokous kehottaa ministerikomiteaa muun muassa uudistamaan sopimuksen järjestökantelumenettelyä ulkopuolisen väliintulon sallimiseksi.

Yhteiskunnan ripeä muutostahti on aiheuttanut ilmiöitä, jotka haastavat demokratian ja

yhteiskuntarakenteiden perusteita. Internet muokkaa tiedonsaannille ja -levittämiselle asetettuja rajoja, terrorisminvastainen taistelu on lisännyt yksityisyyden suojan ja sananvapauden tulkintoja ja harmaa talous rapauttaa valtion virkavaltaa. Maiden välinen riippuvuus, talouden kriisi ja ilmastonmuutos aiheuttavat omat ongelmansa. Yleiskokous muistuttaa, että universaalisti hyväksytyt ihmisoikeussäännöt ovat kattavia ja edelleen voimassa nopeiden muutosten aiheuttamista haasteista huolimatta.

Tästä esimerkkinä on yleisen turvallisuuden ja ihmisoikeuksien välinen suhde. Terrorisminvastaiset toimet asettavat haasteita mm. yksilön oikeusturvan ja sananvapauden toteutumiselle. Yleiskokous on nostanut esiin tarpeen täsmentää voimassa olevaa ihmisoikeusnormistoa. Myös niin kutsutut toisen sukupolven ihmisoikeudet eli taloudelliset, sosiaaliset ja sivistykselliset oikeudet ovat olleet tärkeä osa Euroopan neuvoston työtä. Sosiaaliset oikeudet korostuvat etenkin taloudellisesti vaikeina aikoina. Yleiskokous on useasti huomauttanut, että eriarvoisuus ja epäoikeudenmukaisuus heikentävät demokratiaa ja vakautta. Monissa maissa tehty hyvinvointivaltion säästöpäätökset vaikeuttavat hyvinvointiyhteiskuntien sosiaalisten palvelujen ylläpitämistä. Yleiskokous kehottaa parlamentteja vahvistamaan omaa rooliaan sosiaalisten oikeuksien valvojina, sillä sosiaaliset oikeudet ovat erottamaton osa ihmisoikeuksia. Lisäksi sosiaalisen peruskirjan järjestökantelumenettelyä tulisi uudistaa.

Heikossa tai haavoittuvassa asemassa olevien väestöryhmien, eritoten lasten, nuorten, vanhusten ja maahanmuuttajien tilannetta tarkasteltiin useassa raportissa. Lapsia on suojeltava väkivallalta, seksuaaliselta riistolta ja hyväksikäytöltä sekä estettävä lapsipornografian levittäminen. Yksintulleet alaikäiset pakolaiset ja maahanmuuttajat tarvitsevat erityissuojelua. Parlamentaarikot ko-

rostavat kannanotoissaan, että nuorten oikeus jatkokoulutukseen, työhön, asumiseen ja sosiaaliturvaan on turvattava myös vaikeassa taloustilanteessa. Nuorten työllistämisen tulisi olla työllisyyspolitiikan painopiste. Köyhyyden torjumista käsittelevässä raportissa nostettiin esille erityisesti lapsiköyhyys. Myös suhtautumista ikääntyvien työkykyyn on muutettava ja ikä syrjintää vastustettava. Työelämän joustavuuden lisäksi tarvitaan asennemuutosta ja panostusta uudelleen koulutukseen. Myös ennaltaehkäisevään terveydenhuoltoon on panostettava enemmän ja torjuttava elintapasairauksia.

Arabi kevään aiheuttamat pakolaisvirrat ja pakolaisten vastaanottamisen haasteet hallitsivat maahanmuuttokeskustelua kertomusvuonna. Suurten siirtolaismäärien myötä hädässä olevien ihmisten auttaminen on jäänyt Etelä-Euroopan rajavalvonnan jalkoihin. Tämä on johtanut yllilyönteihin ja jopa yrityksiin estää maahanpääsyä, mikä on kansainvälisöikeudellisen palauttamiskiellon vastaista. Ongelmia on myös kiinniotettujen säilöön otossa ja turvapaikkahakemusten käsittelyssä. Yleiskokous on pohtinut Pohjois-Afrikan maiden kansannousun vaikutusta laittomien maahanmuuttajien, turvapaikanhakijoiden ja pakolaisten laajamittaiseen hakeutumiseen Etelä-Eurooppaan. Maahanmuuttajien työllistyminen, vastuunjako turvapaikanhakijoiden ja pakolaisten vastaanottamisessa sekä yksintulleet paperittomat maahanmuuttajalapset olivat myös esillä.

Taluskriisin seurausten käsittely jatkui myös kertomusvuonna. Yleiskokous muistuttaa, että demokratia ja markkinatalous eivät toimi ilman avoimuutta ja läpinäkyvyyttä. Ihmisoikeussopimus kieltää yksityisen omaisuuden pakkolunastuksen ja sen tulisi myös kieltää yksityisen velan pakkolunastus, jotta veronmaksajat eivät joutuisi maksamaan yksityisten tahojen tekemistä virheistä. Kertomusvuonna yleiskokous jatkoi vuonna 2010 aloitettua keskustelua naisten osuudesta taloudellisessa päätöksenteossa.

Demokratian tilaa yksittäisissä maissa käsiteltiin lähinnä monitoroinnin eli jäsenveloitteiden toteutumisen kannalta, mutta tapauskohtaisesti myös muissa raporteissa. Monitorointikomitean työlliställä oli vuoden 2011 lopussa kymmenen maata (Albania, Armenia, Azerbaidžan, Bosnia-Hertsegovina, Georgia, Moldova, Montenegro,

Venäjä, Serbia ja Ukraina). Huolestuttavinta näiden maiden kohdalla on, että tarkkailu on jatkunut yli kymmenen vuotta, eli suositukset ja tukitoimet eivät ole johtaneet toivottuun lopputulokseen. Ongelmat liittyvät sekä puutteelliseen lainsäädäntöön että heikkoihin hallintomenettelytapoihin ja asenteisiin. Normistoa ei ole säätetty hallinnossa ja koulutuksessa on vakavia puutteita. Näiden lisäksi monitorointikomitea selvittää Unkarin valtiosääntöuudistuksen vaikutuksia demokratian toteutumiseen.

Yleiskokouksen ajankohtaiskeskustelut keskittyivät Pohjois-Afrikan tapahtumiin, sillä alueen epävakaa tilanne heijastuu nopeasti Eurooppaan. Vanhojen, diktatooristen vallanpitäjien syökseminen vallasta alueen maissa kieli ihmisoikeusloukkauksista ja demokratian puutteesta. Tunisiasta keskusteltiin sekä tammikuussa että kesäkuussa ja yleiskokous lähetti valtuuskunnan seuraamaan parlamenttivaaleja lokakuussa. Lisäksi keskusteltiin Libyasta ja Syyriasta. Marokko sai kesäkuussa ensimmäisenä Euroopan ulkopuolisena maana yleiskokouksen myöntämän demokratiakumppanuusstatuksen ja parlamentaarikkovaltuuskunta seurasi maan parlamenttivaaleja marraskuussa. Palestiinalle myönnettiin demokratiakumppanuus lokakuussa. EN:n lisääntyvä kiinnostus alueeseen näkyy myös pääsihteerin valmistelussa uudessa naapurisuusohjelmassa.

Pääsihteeri Thorbjörn Jagland (Norja) on jatkanut järjestön uudistamista. Yleiskokous on vetänyt omat johtopäätökset ja uudistanut muun muassa komitearakennettaan. Komiteoiden määrää vähennetään kymmenestä kahdeksaan vuoden 2012 alusta alkaen. Yleiskokous on kuitenkin huolissaan jäsenmaiden vähenevästä kiinnostuksesta järjestöä kohtaan. Mm. EU:ssa luodaan uusia yhteistyömuotoja, joissa käsitellään samoja asioita kuin EN:ssä. Yleiskokous tukee pääsihteerin uudistuksia mutta korostaa, että EN:n asema yleiseurooppalaisen oikeusnormiston kehittäjänä ja yhteistyöfoorumina tulee taata myös tulevaisuudessa.

Vaalivuoden takia Suomi on ollut edustettuna parlamentaarisen yleiskokouksen täysistunnoissa kahden eri valtuuskunnan voimin. Kesäkuussa ed. *Susanna Huovinen* (sd) valittiin EN-valtuuskunnan uudeksi puheenjohtajaksi nelivuotiskaudelle.

Suomen valtuuskunta

Vaalikauden alussa keväällä 2007 valittu Suomen valtuuskunta osallistui yleiskokouksen tammikuun ja huhtikuun istuntoihin ja uusi valtuuskunta kesäkuun ja lokakuun istuntoihin. Valtuuskunnat ovat kokoontuneet omiin kokouksiinsa kymmenen kertaa vuoden aikana Suomessa ja istuntojen yhteydessä Strasbourgissa.

Puheenjohtaja *Sinikka Hurskainen* (sd) jatkoi yhtenä yleiskokouksen 19 varapresidentistä huhtikuuhun saakka, ja tämän jälkeen yleiskokouksen presidentti myönsi hänelle kunniajäsenen arvonimen. Tämän arvonimen ovat aiemmin saaneet Martti Tiuri, Kaarina Dromberg ja *Jaakko Laakso* (vas). *Hurskainen* jatkoi Valko-Venäjää koskevaa työtään, ja hänet valittiin tammikuussa poliittisen komitean Valko-Venäjän raportoijaksi. Hän toimi myös konfliktien ehkäisyä käsittelevän alakomitean puheenjohtajana.

Markku Laukkanen (kesk) valittiin kulttuurikomitean media-alakomitean puheenjohtajaksi ja *Reijo Kallio* (sd) väestö-alakomitean varapuheenjohtajaksi. *Kimmo Sasi* (kok) jatkoi Euroopan neuvoston Pohjoinen-etelä-keskuksen¹ johtokunnan jäsenenä. *Sasi* edustaa parlamentaarista yleiskokousta keskuksen johtokunnassa. Hänet valittiin edustamaan yleiskokouksen talouskomiteaa WTO-ministerikonferenssien yhteydessä järjestettävissä parlamentaarisisissa konferensseissa.

Edellä mainitut luottamustehtävät lakkasivat lukuun ottamatta *Sasin* tehtäviä uuden valtuuskunnan tultua valituksi, koska *Hurskainen*, *Laukkanen* ja *Kallio* eivät asettuneet ehdolle huhtikuussa pidetyissä eduskunta-vaaleissa.

Kidutuksen ja epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen estämiseksi tehdyn

¹ Keskus on itsenäinen ns. osapuolisopimuksen (partial agreement) perusteella perustettu instituutio. Keskuksen päätehtävänä on toimia eurooppalaisen yhteistyön verkostona tarkoituksenaan lisätä ymmärrystä globaalista riippuvuudesta ja edistää solidaarisuuspolitiikkaa Euroopan neuvoston tavoitteiden ja periaatteiden mukaisesti. Toiminta perustuu hallitusten, parlamentaarikkojen, paikallisten ja alueellisten viranomaisten sekä yksittäisten järjestöjen väliseen yhteistyöhön.

eurooppalaisen yleissopimuksen mukaan ministerikomitean tulee asettaa asiantuntijakomitea (CPT), jossa on jäsen kustakin jäsenmaasta ja jonka tehtävänä on tutkia vapaudenriiston kohteeksi joutuneiden henkilöiden kohtelua tarkoituksenaan vahvistaa tällaisten henkilöiden suojelemista kidutukselta ja epäinhimilliseltä tai halventavalta kohtelulta tai rangaistukselta. Kansallisen parlamentaarisen valtuuskunnan tehtävänä on esittää kolme ehdokasta. Suomen valtuuskunta hoiti tämän tehtävän maaliskuussa 2011. CPT-prosessia käsitellään kokonaisuudessaan jäljempänä olevassa kappaleessa.

Markku Laukkanen sai tammikuussa vastauksen kirjalliseen kysymykseensä *Written question no 591* (dok.12452), jonka hän oli tehnyt EN:n ministerikomitealle. Kysymys koski EN:n ja EU:n komission välistä yhteistyötä vuonna 1989 voimaan tulleen rajat ylittäviä televisiolähetyksiä koskevan yleissopimuksen (CETS 132) lisäpöytäkirjan laatimisessa. Komissio oli ilmoittanut tämän sopimuksen olevan ristiriidassa EU:n lainsäädännön kanssa, minkä jälkeen työskentely ministerikomiteassa on pysähtynyt. *Laukkanen* kysyi miten työtä jatketaan ja miten yhteistyö komission kanssa jatkuu. Ministerikomitea vahvistaa 15.6.2011 päivätyssä vastauksessaan, että vuoden 2011 toimintasuunnitelma ei sisällä resurssia lisäpöytäkirjaa koskevan työn jatkamiseen, mutta tähän yleissopimukseen liittyvät toimet otetaan esiin pääsihteerin uudistusohjelmaan sisältyvien kaikkien Euroopan neuvoston yleissopimusten läpikäynnin yhteydessä. Ministerikomitea lähtee siitä, että tämä asia otetaan esiin myös laadittaessa uutta yhteistyöasiakirjaa (Memorandum of Understanding), jonka tarkoituksena on päällekkäisen toiminnan välttäminen EN:n ja EU:n välillä.

Eduskunnan pääsihteeri Seppo Tiitinen kutsui yleiskokouksen pääsihteerin Wojcieck Sawickin vierailulle Suomeen kesäkuussa 2011. Sawicki

tapasi Suomen valtuuskunnan, johtavia eduskunnan virkamiehiä ja vieraili Ulkopoliittisessa instituutissa.

Huhtikuun 2011 eduskuntavaalien jälkeen valittu uusi valtuuskunta

Hallitusneuvottelujen venyminen huhtikuun eduskuntavaalien jälkeen ja yleiskokouksen aikataulu johti siihen, että Suomen valtuuskunta vaalikaudelle 2011 – 2015 valittiin kahdesti. Ensimmäinen uusi valtuuskunta valittiin 10.6.2011, ja se valitsi puheenjohtajakseen *Krista Kiurun* (sd) ja ehti osallistua kesäkuun istuntoon. Uusi hallitus vannoi virkavalansa samalla viikolla, kun parlamentaarinen yleiskokous kokoontui Strasbourgissa. *Kiurusta* tuli asuntonministeri, ja valtuuskunta järjestäytyi uudelleen.

Lopullisesti valtuuskuntaa valittiin 30.6.2011 pidetyssä istunnossa, ja se osallistui ensimmäisen kerran yleiskokouksen istuntoon lokakuussa *Susanna Huovisen* (sd) johdolla. Valtuuskunnan kokoonpano on kokonaisuudessaan liitteessä 1. *Huovinen* valittiin yleiskokouksen varapresidentiksi vuoden 2011 loppuun. Kaikki uudet jäsenet allekirjoittivat juhlallisen julistuksen, jossa he lupaa toimia järjestön periaatteiden puolesta ja noudattaa niitä.

Valtuuskunta valitsi edustajansa kahteen ministerikomitean käynnistämään kampanjaan, joita parlamentaarinen yleiskokous seuraa. Euroopan neuvoston kampanja lapsiin kohdistuvan seksuaalisen väkivallan lopettamiseksi käynnistettiin marraskuussa ilmiön tunnetuksi tekemiseksi ja lasten suojelemista seksuaalista riistoa ja hyväksikäyttöä vastaan koskevan Euroopan neuvoston yleissopimuksen vauhdittamiseksi. *Tuulikki Ukkola* (kok) oli Suomen yhteyshenkilö edellisellä vaalikaudella. Syyskuussa *Pirkko Mattilasta* (ps) tuli yleiskokouksen lasten asiain alakomitean jäsen, ja hänet valittiin uudeksi yhteyshenkilöksi. *Riitta Myller* (sd) valittiin Suomen yhteyshenkilöksi naisiin kohdistuvan väkivallan torjumista koskevaan kampanjaan.

Syksyllä pääsihteeri Thorbjörn Jagland informoi kansallisia valtuuskuntia ihmisoikeusvaltuutetun tulevasta valinnasta. Thomas Hammarbergin toimikausi päättyi 1. päivänä maaliskuuta 2012, ja yleiskokouksen tehtävänä on valita uusi ihmisoikeusvaltuutettu kansallisten hallitusten esittämien ehdokkaiden joukosta. Hakuaika päättyi 31. päivänä lokakuuta 2011. Ehdokkaina ovat Nils Muiznieks (Latvia), Christos Pourgourides (Kypros), Pierre-Yves Monette (Belgia), Frans Timmermans (Hollanti) ja Tana de Zulueta (Italia). Yleiskokous äänestää asiasta tammikuussa 2012.

Euroopan neuvoston huippukokous päätti vuonna 2005 perustaa demokratiafoorumia, joka kokoontuu joka toinen vuosi ja kokoaa hallitusten, ministeriöiden, kansallisten parlamenttien ja kansalaisjärjestöjen edustajia keskustelemaan tärkeistä demokratiakysymyksistä. Kertomusvuoden foorumi, jonka teemana oli sosiaalinen koheesio, järjestettiin lokakuussa Kyproksella. Eduskunnasta osallistujaksi valittiin työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan puheenjohtaja Tarja Filatov (sd).

Uusi valtuuskunta odottaa aktiivista osallistumista yleiskokouksen toimintaan istunnoissa ja komiteoissa. Valtuuskunta on myös syksyn aikana keskustelut yhteisten pitkän aikavälin aloitteiden suuntaviivoista ja jatkaa tilaisuuksien järjestämistä paneutuakseen EN:n tehtäviin sen eri alueilla. Tässä tarkoituksessa valtuuskunta kutsui marraskuussa 2011 Asko Välimaan oikeusministeriöstä kertomaan ihmisoikeustuomioistuimen suomalaisten oikeustapausten taustasta ja seurannasta. EN-valtuuskunta kutsuttiin myös osallistumaan tiedotustilaisuuteen, jonka Etyj-valtuuskunta järjesti lokakuussa kansainvälisestä vaalitarkkailusta.

Valtuuskunnan hyvä yhteistyö ulkoasiainministeriön ja Suomen pysyvän edustuston kanssa Strasbourgissa on jatkunut vuoden 2011 aikana. Suurlähettiläät Irma Ertman ja syyskuusta 2011 lähtien Pekka Hyvönen ovat informoineet valtuuskuntaa Euroopan neuvoston ministerikomitean toiminnasta.

Parlamentaarisen yleiskokouksen prioriteetit ja raportit

Neuvoa antava parlamentaarinen yleiskokous on keskustelevalle elin, jonka tulee perussäännön mukaan käsitellä Euroopan neuvostolle kuuluvia kysymyksiä yleiskokouksen yli 50 vuotta sitten hyväksymien menettelytapasääntöjen mukaan. Näitä menettelytapasääntöjä ei ole muutettu, mutta poliittiset, taloudelliset ja yhteiskunnalliset olot Euroopassa ovat muuttuneet huomattavasti. Vuonna 2011 yleiskokous on hyväksynyt 74 päätöslauselmaa, 40 suositusta ja 2 lausuntoa.

Yleiskokous valitsee presidentin kalenterivuodeksi tammikuun istunnossa. Mevlüt Çavuşoğlu (EDG, Turkki) valittiin uudelleen yksimielisesti. Koska Turkilla oli myös EN:n ministerikomitean puheenjohtajuus marras-kuusta 2010 toukokuuhun 2011 (puheenjohtajuus kiertää aakkosjärjestyksessä), yleiskokouksen vieraina olivat ulkoministeri Davutoğlun lisäksi myös Turkin presidentti Abdullah Gül ja pääministeri Recep Tayyip Erdoğan.

EN:n jäsenmäärä on nykyisin 47 maata. Tämä tarkoittaa, että ainoastaan Valko-Venäjä ja Kosovo eivät ole jäseniä. Yleiskokous seuraa kuitenkin tapahtumia ja kehitystä myös näissä maissa, koska niistä odotetaan tulevan jäseniä tulevaisuudessa.

Jäsenmaiden parlamentit valitsevat yleiskokouksen työskentelyyn osallistuvat valtuuskunnat, mutta yleiskokous edellyttää valtuuskuntien kokoonpanon kunnioittavan tiettyjä peruseriaatteita. Näin ollen valtuuskunnassa tulee olla eri poliittisten ryhmien edustajia samassa suhteessa kuin kansallisessa parlamentissa. Lisäksi valtuuskunnissa tulee olla sekä mies- että naisjäseniä. Valtuuskunnat, jotka eivät täytä näitä ehtoja, saattavat joutua kokemaan valtakirjojensa hyväksymisen vastustamisen ja mahdollisen hylkäämisen. *San Marinon, Serbian ja Montenegron valtakirjat* ei hyväksytty viimeksi mainituilla perusteilla tammikuussa, mutta yleiskokous päätti antaa maille aikaa tilanteen korjaamiseen huhtikuuhun saak-

ka. Asianomaisten valtuuskuntien kokoonpanoa uudistettiin, ja ne hyväksyttiin huhtikuun istunnossa (dok.12569).

Vuoden 2011 raportit voidaan jakaa kolmeen ryhmään. Raporttien ensimmäinen ryhmä käsittelee ajankohtaisia ongelmia ja haasteita, jotka vaikuttavat demokratian, oikeusvaltioperiaatteiden ja ihmisoikeuksien toteutumiseen Euroopassa. Tilanteen seuranta yksittäisissä maissa ja erityisesti monitorointikomitean työllistämällä olevissa maissa muodostavat toisen ryhmän. Kolmanteen ryhmään kuuluu Euroopan neuvoston rooli norminantajana. EN:n perustehtävänä on edelleen yleiseurooppalaisten oikeusnormien laatiminen mm. yleissopimuksina ja suosituksina. Näihin liittyen on myös perustettu useita valvontamekanismeja huolehtimaan siitä, että kaikki sopimuspuolet täyttävät velvoitteensa. Yleiskokous valitsee lisäksi mm. pääsihteerin, Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen jäsenet ja ihmisoikeusvaltuutetun sekä ehdokkaat CPT-komitean jäsenten vaaliin. Lisäksi yleiskokous on katsonut tehtäväkseen seurata valvontamekanismien toimintaa ja esittää tarvittaessa uudistuksia. Monet vuoden 2011 raporteista käsittelevät EN:n säännösten laadintaa ja seurantaa.

Yleiskokouksen päiväjärjestys koostuu asioista, joita komiteat ovat valmistelleet jo pidemmän aikaa. Yleiskokouksella on kuitenkin mahdollisuus täydentää istuntojen päiväjärjestystä kahdentyyppisillä ajankohtaiskeskusteluilla: kiireellisestä asiasta käytävällä keskustelulla (urgent debate), joka sisältää kirjallisen raportin laatimisen tai ajankohtaiskeskustelulla (current affairs debate) ilman kirjallista raporttia.

Pohjois-Afrikan ja arabimaailman maista ei voitu tulla Euroopan neuvoston jäseniä, mutta tapahtumat ja alueen poliittinen tilanne vaikuttaa myös Eurooppaan, minkä vuoksi yleiskokous on järjestänyt useita näitä kysymyksiä koskevia ajankoh-

taiskeskusteluja. Kiinnostus näihin asioihin on myös havaittavissa, kun tarkastellaan ministerikomitean työtä Naapurusto-ohjelman laadinnassa.

Tunisian tilanne (dok.12497) ja *Kristittyihin Läbi-idässä kohdistuva väkivalta* (dok.12493) otettiin käsiteltäväksi tammikuun istunnossa. Pysyvän komitean kokouksessa maaliskuussa teemana oli ajankohtaiskeskustelu Euroopan neuvoston yhteistyöstä arabimaiden kanssa. Tunisian tilanteesta ja *Eteläiseen Eurooppaan suuntautuvasta muuttoliikkeestä* (dok.12581) keskusteltiin huhtikuussa sekä Syyrian ja Libyan tilanteesta kesäkuun istunnossa. Tammikuun istunnossa nousi myös esiin *Valko-Venäjän tilanne* joulukuun presidentinvaalien jälkeen, jota koskevan raportin (dok.12494) esitteli *Sinikka Hurskainen*. Lokakuun ajankohtaiskeskustelut koskivat Euroopan mahdollisuuksia auttaa humanitaaristen katastrofien kohteeksi joutuneita maita ja *Balkanin tilannetta* (dok.12747).

Ajankohtaisia poliittisia kysymyksiä nousee myös esiin valtiollisten erityisvieraiden ollessa yleiskokouksen vieraina ja heidän vastatessaan parlamentaarikkojen esittämiin kysymyksiin. Vuonna 2011 yleiskokouksen erityisvieraina oli mm. kuusi presidenttiä (Turkki, Serbia, Romania, Ukraina, Armenia, Palestiina), kaksi pääministeriä (Turkki, Ukraina), kolme ulkoministeriä (Turkki, Ukraina, Bulgaria) sekä kaksi puhemiestä (Marokko, Palestiina). Täydellinen luettelo vierailijoista on liitteessä 4.

3.1 Euroopan neuvosto uudistuu uusien haasteiden edessä

Syksyllä 2009 valittu pääsihteeri Thorbjörn Jagland on jatkanut järjestön uudistamista. Reformin toisen vaiheen alussa järjestettiin tammikuussa 2011 nk. retriiitti, jossa pohdittiin mm. EN:n strategisia prioriteetteja tulevaisuudessa. Pääsihteerin aloitteeseen EN:n uudistamiseksi ja tehostamiseksi pohjautuvan raportin ensimmäinen luonnos lähetetään lausuntokierrokselle. Reformi liittyy ensisijaisesti hallitustenväliseen toimintaan ja Euroopan ihmisoikeustuomioistui-meen. Tiukka budjettitilanne heijastuu parlamentaarisen yleiskokouksen toimintaan sen johdosta, että yleiskokouksen toimintavarat myönnetään ministerikomitean hyväksymästä budjetista. Yleiskokous hallinnoi kuitenkin itsenäisesti omaa

budjettiaan ja on saattanut oman uudistusprosessinsa päätökseen.

Globaalin taloustilanteen johdosta EN:n budjetissa on pitkään pidättäytytty lähes nollakasvulinjalla, mikä puolestaan pitkällä tähtäimellä johtaa toimintojen karsimiseen. Uudistuksen tarkoituksena on nyt tehostaa EN:n toimintaa, säästää rahaa, rationalisoida tiettyjen yhteistyöfoorumien, kuten INGO-konferenssin toimintaa ja parantaa järjestön poliittista relevanssia. Hallitustenvälisen toiminnan rakenteet on uudelleenarvioitava (mm. johtokomiteat) ja sihteeristön rakennetta uudistettava. Erityisministerikonferenssien säännöt uudistetaan. Pääsihteeri esittää myös siirtymistä kaksivuotiseen budjettikauteen. EN:n vuoden 2011 budjetti oli 217 miljoonaa euroa, josta 211 miljoonaa euroa jäsenmaksuosuuksia. EN:n 2012–2013 budjettikehyksen loppusumma on 243 miljoonaa euroa.

Suomen hallitus on pyrkinyt vahvistamaan EN:n roolia ihmisoikeuksien, demokratian ja oikeusvaltion edistämiseen keskittyvän järjestönä. Varsinaisen jäsenmaksuosuuden lisäksi Suomen hallitus on tukenut EN:n toimintaa useilla vapaaehtoisrahoituksilla. Suomen osuus EN:n kokonaisbudjetista 2011 oli 3,4 miljoonaa € (2,3 milj. € + erillisprojektit n. 1,1 milj. €).

Yleiskokous keskusteli tammikuussa *EN:n uudistusprosessista* (dok.12458). *Päätöslauseelmassa 1783* (2011) yleiskokous ilmaisee huolensa jäsenmaiden vähenevästä kiinnostuksesta järjestöä kohtaan. Samanaikaisesti muualla (mm. EU:n piirissä) luodaan uusia yhteistyömuotoja, joissa käsitellään samoja asioita. Yleiskokous tukee pääsihteerin uudistamisajatuksia, mutta korostaa, että EN:n asema yleiseurooppalaisen oikeusnormiston kehittäjänä ja yhteistyöfoorumina tulisi taata myös tulevaisuudessa. *Suosituksessa 1951* (2011) yleiskokous toteaa olevansa valmis jatkamaan uudistusprosessikeskustelua ministerikomitean kanssa, ja ehdottaa harkittavaksi EN:n huippukokouksen koollekutsumista. Suosituksessa yleiskokous kiteyttää kantansa uudistuksen eri osiin: EN:n monitorointimekanismeja tulisi yhdenmukaistaa, kuntakongressin uudistamista on jatkettava, ministerikonferenssien valmistelut tulisi liittää paremmin varsinaiseen toimintaan, ja uusia rahoitusmalleja olisi tutkittava.

Pääsihteeri Jagland asetti kesäkuussa 2010 korkean tason asiantuntijaryhmän (Group of Emi-

ment Persons) pohtimaan haasteita, jotka erityisesti liittyvät suvaitsemattomuuden ja syrjinnän lisääntymiseen Euroopassa. Työryhmää johti Saksan entinen ulkoministeri Joschka Fischer, ja sen muut jäsenet olivat Emma Bonino (Italia), Timothy Garton Ash (Iso-Britannia), Martin Hirsch (Ranska), Danuta Hübner (Puola), Ayşe Kadioğlu (Turkki), Sonja Licht (Serbia), Vladimir Lukin (Venäjä), Javier Solana (Espanja) sekä Edward Mortimer (Iso-Britannia). Raportin aihe liittyi Turkin puheenjohtajakauden prioriteetteihin, ja se julkaistiin EN:n ministerikomitean istunnon yhteydessä 11.5.2011 Istanbulissa. Loppuraportti jakautuu kahteen osaan: uhkien analysointiin ja ehdotuksiin uhkien vastustamiseksi. Mitkä ovat syyt ja taustat lisääntyvään suvaitsemattomuuteen ja syrjintään yhteiskunnassa. Todettakoon, että ääri liikkeitä on käsitelty aikaisemmin yleiskokouksen raporteissa. Työryhmä jakaa uhkakuvat kahdeksaan ryhmään. Ratkaisumalleissa korostetaan 17 peruseriaatetta, joita tulisi noudattaa uhkien edessä. Raportissa todetaan lähtökohtana olevan, että demokratiassa kansalaisilla on sekä oikeuksia että velvollisuuksia. Työryhmän suositukset on jaettu strategiaan suosituksiin ja yksityiskohtaisiin suosituksiin.

Yleiskokous laati työryhmän raportille oman vastineen ja keskusteli kesäkuussa *raportista* (dok.12631) ja hyväksyi *suosituksen 1975* (2011). Raportissa analysoidaan monikulttuurista yhteiskuntaa ja kotouttamispolitiikkaa sekä politiikkojen vastuuta tässä tilanteessa. Yleiskokous tukee työryhmän ehdotusta järjestää yleiseurooppalainen kampanja *yhdessä 2000-luvun Euroopassa* ja palauttaa mieliin aikaisemman onnistuneen kampanjan *all different – all equal*. Vastauksena työryhmän ehdotukseen yleiskokous antaa toimeksiannon poliittiselle komitealle järjestää korkean tason konferenssi, jossa käsiteltäisiin monikulttuurisen yhteiskunnan haasteita.

Yleiskokous on pitkän prosessin tuloksena hyväksynyt uudistuksia myös omassa toiminnassaan. Asiasta keskusteltiin kesäkuussa (dok.12627, *päätöslauselma 1822* (2011)) ja lokakuussa (dok.12716, *päätöslauselma 1841* (2011)) ja dok.12717, *päätöslauselma 1842* (2011)). Merkittävin uudistus liittyy yleiskokouksen komitearakenteeseen. Komiteauudistuksen myötä yleiskokouksen komiteamäärä vähenee kymmenestä kahdeksaan. Alakomiteasäännökset säilyvät.

Näiden mukaan jokaisen komitean yhteyteen saa perustaa enintään kolme alakomiteaa sekä erilaisia tilapäiskomiteoita, joiden määräaika päättyy raportin valmistuessa. Varsinaisen komitean jäsenet saavat toimia enintään kahden alakomitean jäsenenä tai varajäsenenä, poliittisten ryhmien nimeämät jäsenet pois lukien. Kansallisten valtuuskuntien komiteajäsenyysmäärään ei tule muutoksia, joten Suomen valtuuskunnalla on edelleen yksi varsinainen paikka ja yksi varajäsenpaikka jokaisessa kuudessa pääkomiteassa. Yleiskokous on lisäksi täsmentänyt kansallisten parlamenttien poliittisten puolueiden ja ryhmien oikeudenmukaisen edustuksen EN:n valtuuskunnissa (dok.12529; *päätöslauselma 1798* (2011)) sekä menettelyohjeet yleiskokouksen mietintöjen laatijoille (dok.12524; *päätöslauselma 1799* (2011)).

3.2 Ihmisoikeuksien, demokratian ja oikeusvaltioperiaatteen toteutuminen Euroopassa

Ihmisoikeuksien, demokratian ja oikeusvaltioperiaatteen toteutuminen muodostavat Euroopan neuvoston kolme peruspilaria, jotka määrittelevät järjestön toimintaa ja järjestössä käsiteltäviä aiheita. Laajasta kirjostaan huolimatta parlamentaarissa yleiskokouksessa hyväksytyjen raporttien aiheet tarkastellaan aina näiden kolmen periaatteen toteutumisen näkökulmasta.

3.2.1 Tasa-arvon toteutuminen

Tasa-arvon toteutuminen on yksi Euroopan neuvoston perusarvojen tärkeimpiä perusedellytyksiä. Naisten ja miesten välinen tasa-arvo ja perheväkivalta olivat tämän aiheen alla olevia vahvoja teemoja kertomusvuonna.

Kertomusvuonna hyväksytyssä raportissa *Tasa-arvoperiaatteen julistus ja Euroopan neuvoston toiminta* (dok.12778) todetaan, että tasa-arvoa ja syrjimättömyysperiaatetta on kauan pidetty ihmisoikeuksien lisänä, eikä oikeuksina sinänsä. Tämä on johtanut eri tulkintoihin. Vain 18 EN:n jäsenmaista on ratifioinut yleistä syrjintäkieltoa koskevan Euroopan ihmisoikeussopimuksen 12. lisäpöytäkirjan. Keskusteluissa ilmeni, että myös

Suomen ratifioima lisäpöytäkirja on joidenkin mielestä liian suppea ja tulkinvarainen, mikä rajoittaa tarkkaa määritelmää. Raportoijan mielestä lisäpöytäkirjan ratifiointi kuitenkin auttaisi tasaamaan jäsenmaiden välisiä tulkintaeroja. Yleiskokous huomauttaa *päätöslausemassaan 1844* (2011), että oikeudelliset instrumentit eivät yksinään riitä tasa-arvon toteuttamiseen. Niitä tulisi täydentää toteuttamalla sellaisia toimenpiteitä, jotka estävät tosiasiallista eriarvoisuutta ja haavoittuvien ryhmien syrjintää. Yleiskokous kehottaa jäsenmaita päivittämään lainsäädäntönsä tasa-arvoa tukevalle tasolle sekä ottamaan huomioon julistuksen asettamat periaatteet. Ministerikomitealle osoitetussa *suosituksessa 1986* (2011) yleiskokous kehottaa jäsenmaita ratifioimaan 12. lisäpöytäkirjan. Ministerikomitean tulisi myös vahvistaa yhteistyötään EU:n, Etyjin ja YK:n kanssa tasa-arvo- ja syrjimättömyysperiaatteen tulkintojen johdonmukaistamiseksi.

Kertomusvuonna yleiskokous pohti naisten ja miesten välistä tasa-arvoa raportissa *Lisää naisia taloudellisiin ja sosiaalisiin päätöksentekoihin* (dok.12540). Siinä todetaan, että vaikka naisten osuus työvoimasta lisääntyy, he ovat edelleen aliedustettuina johtotehtävissä niin yksityisellä kuin julkisella puolella. Epävakaassa taloudellisessa tilanteessa tämä hämmästyttää, sillä useat tutkimustulokset osoittavat, että sellaiset yritykset, joissa edistetään sukupuolten tasa-arvoista urakehitystä menestyvät usein muita paremmin. Miespainotteiset johtokunnat on valitettava jääne, ja tilanne ratkaistaan vain vanhoja käytäntöjä muuttamalla. *Päätöslausemassaan 1825* (2011) yleiskokous pyytää jäsenmaita lisäämään syrjinnänvastaisia toimenpiteitä sekä helpottamaan naisten mahdollisuuksia yhdistää työ- ja perhe-elämä. Lisäksi on ryhdyttävä pikaisiin toimiin miesten ja naisten välisten palkkaerojen kaventamiseksi. Lainsäädäntöuudistuksilla voidaan myös vaatia sekä julkisen että yksityisen sektorin johtoihin naiskiintiöitä. Yleiskokous pyytää *suosituksessa 1977* (2011) ministerikomiteaa toteuttamaan viime vuonna laaditun toimintasuunnitelman naisten ja miesten välisen lainmukaisen ja tosiasiallisen tasa-arvon toteutumiseksi. Lisäksi ministerikomitean tulisi laatia suositukset sukupuolten välisestä tasa-arvoisesta kohtelusta työelämässä ja uralla etenemisessä sekä työ- ja perhe-elämän yhdistämisessä.

Huhtikuun täysistunnossa hyväksytyssä raportissa *Maaseudun naiset Euroopassa* (dok.12460) huomautetaan, että naisten panos maataloudessa ja maaseudun kehittämisessä ei saa tarpeeksi arvostusta ja tukea. Naisten roolia perinteiden jatkajina ja maanviljelijöinä ei tulisi vähätellä. Taloudelliset realiteetit ja naisten työtehtäviin liittyvät asenteet maaseudulla asettavat kuitenkin naiset eriarvoiseen asemaan. Yleiskokous toteaa *päätöslausemassaan 1806* (2011) olevansa huolestunut etenkin maaseudun naisiin kohdistuvan perheväkivallan ja ihmiskaupan riskeistä. Siksi jäsenmaiden tulisi ottaa nämä naiset entistä paremmin huomioon lainsäädäntöä kehittäessä ja tasa-arvon toteutumisen valvonnassa. Jäsenmaita pyydetään myös ottamaan maaseudun naiset huomioon tilastoissaan sekä vahvistamaan sosiaalisia olosuhteita ja perintö- ja omistusoikeuksia.

Euroopan neuvosto on viime vuosina tarkastellut naisten ja miesten välistä tasa-arvoa etenkin perheväkivallan näkökulmasta. Aihetta käsiteltiin kahdessa erillisessä raportissa pysyvän komitean kokouksessa marraskuussa. Ed. *Krista Kiurun* aloitteesta laadittu ja ed. *Riitta Myllerin* viimeistelemä raportti *Suojelumääräykset perheväkivallan uhrien suojelemiseksi* (dok.12786) tutkii miten jäsenmaissa implementoidut välineet perheväkivallan uhrien suojelemiseksi toimivat käytännössä ja miten niitä voisi kehittää. Tutkimusten mukaan noin joka viides nainen Euroopassa on kokenut perheväkivaltaa jossain vaiheessa. Nykyisistä rangaistusmuodoista huolimatta rikoksesta annetaan erittäin vähän tuomioita. Vain pieni määrä perheväkivaltapauksista päättyy poliisin tietoon, ja moni uhri peruttaa ilmoituksensa ennen kuin tutkinta on saatu päätökseen. Yksi suurimmista ongelmista on, että ilmoitukset yleensä pitää tehdä itse, mikä saattaa olla erittäin haasteellista väkivaltaisen puolison kanssa elävälle. Lisäksi suojelemääräysten lyhyt kesto ei usein ole riittävä tilanteen rauhoittamiseksi. Suuri ongelma on myös poliisin ja oikeuslaitoksen vähäinen ymmärrys ongelmaa kohtaan. *Päätöslausemassaan 1853* (2011) yleiskokous ehdottaa, että perheväkivaltakanteet tulisivat virallisen syytteen alaisiksi. Lisäksi viranomaisten tulisi pystyä jatkamaan tutkimusta tapauksissa, joissa uhri vetää kanteensa pois. Vakavissa tilanteissa rikolliselle annettu kielto määräys tulisi olla välitön ja sitä tulisi automaattisesti seurata lähestymiskielto. Oikeudellisissa instru-

menteissa tärkeintä on, että uhri kokee saavansa apua viranomaisilta.

Samaa aihetta pohditaan eri näkökulmasta raportissa *Henkinen väkivalta* (dok.12787), jossa todetaan ”näkyttömän” väkivaltamuodon vahingoittavan etenkin naisia ja lapsia. Raportti määrittelee henkisen väkivallan toistuvina sanoina ja tekoina, jotka on tarkoitettu aiheuttamaan kärsimystä tai saattamaan uhria alistaiseen asemaan. Psykologinen väkivalta johtaa usein myös fyysiseen väkivaltaan. *Päätöslausemassa 1854* (2011) yleiskokous kehottaa jäsenmaita vahvistamaan lainsäädäntöään ja kriminalisoimaan henkisen väkivallan. Lisäksi yleistä tietoisuutta tulisi lisätä ja uhreille tarkoitettuja tukimekanismeja vahvistaa. Kaikkien jäsenmaiden tulisi ratifioida toukokuussa 2011 valmistunut naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan estämistä koskeva eurooppalainen yleissopimus.

Myös Suomen mediassa paljon huomiota saanut raportti *Sikiön sukupuolenvahlinta* (dok.12715) käsiteltiin lokakuun täysistunnossa. Raportin mukaan tyttösykiöiden abortointi on tavallista etenkin Albaniassa, Armeniassa, Azerbaidžanissa ja Georgiassa. Näissä maissa 100 tyttöä kohti syntyy yli 110 poikaa. Tilanteeseen on olemassa monta syytä; huono-osaiset saattavat ajatella, että vain pojilla on mahdollisuus elättää perhettä, naisiin kohdistuva syrjintä saattaa myös herättää ajatuksen, että pojat pärjäävät tyttöjä paremmin yhteiskunnassa. Myös kulttuurisidonnaiset syyt vaikuttavat. Sikiön sukupuolenvahlintaa harjoitetaan myös suurperheissä, joiden kaikki lapset ovat samaa sukupuolta, tai vain yhden lapsen haluavissa perheissä. ”Väärää” sukupuolta olevan sikiön abortoinnin rinnalle on tullut myös uusia teknologioita ”oikean” sukupuolen valitsemiseksi. *Päätöslausemassa 1829* (2011) yleiskokous tuomitsee sikiöiden sukupuolenvahlinnan EN:n arvojen ja periaatteiden vastaisiksi. Se, että naisia painostetaan abortoimaan ”väärää” sukupuolta oleva sikiö voi tulkita psykologisena väkivaltana ja pakotettua aborttia tulisi kieltää. Vääristynyt sukupuolitasapaino saattaa vaikeuttaa puolison löytämistä, mikä taas saattaa aiheuttaa yhteiskunnallisia ongelmia ja lisätä pakkoprosituutiota ja naiskauppaa avioliittotarkoituksessa. Yleiskokouksen mielestä sukupuolen valinta saisi olla osana keinoehdelmöitystä ainoastaan tapauksissa, joissa riskinä ovat tiettyä sukupuolta koskevat

vakavat perinnölliset sairaudet. Jäsenmaita kehoitetaan kieltämään laissa kaikki muut sikiön sukupuolenvahlinnan mahdollistavat keinot. Kaikkia jäsenmaita pyydetään perehtymään asiaan ja päivittämään lainsäädäntöä. Toimenpiteistä tulee raportoida EN:lle vuoteen 2015 mennessä. *Suosituksessa 1797* (2011) yleiskokous pyytää ministerikomiteaa tutkimaan aihetta naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan vastaisessa asiantuntijaryhmässä (GREVIO) ja bioetiikan johtoryhmässä. Lisäksi ministerikomitean tulisi nostaa aiheen esille edellä mainittujen riskimaiden tukiohjelmissa ja lisätä tietoisuutta.

Tietoyhteiskunnan räjähdysmäinen kasvu on johtanut myös *Väkivaltaisen ääripornografian* (dok.12719) kulutuksen kasvuun. Entistä useammalla on nykyään mahdollisuus katsoa seksuaaliseen tyydyttämiseen tarkoitettuja väkivaltaa, kidutusta ja nekrofiliaa sisältäviä kuvia internetistä. Kuvat saattavat vääristää tällaista materiaalia katsovien kuvaa naisista ja väkivallan rajoista. Väkivaltaiseen pornografiaan sisältyvät naiset alistavat elementit vaikeuttavat myös entisestään naisten ja miesten välisen tasa-arvon toteutumista. Raportissa muistutetaan, että sananvapautta voidaan rajoittaa toisten oikeuksien turvaamiseksi. Jäsenmaiden pornografisen materiaalin levittämistä koskevassa lainsäädännössä on kuitenkin suuria eroja. Väkivaltaisen nettipornon lisääntynyt kulutus antaa aihetta lainsäädäntöuudistuksiin. Lisäksi materiaalin laaja levinneisyys hankaloittaa valvontaa, mikä on ensisijaisen tärkeää etenkin alaikäisten suojelemiseksi. *Päätöslausemassa 1835* (2011) yleiskokous kehottaa jäsenmaita vahvistamaan lainsäädäntöä väkivaltaisen ääripornografisen materiaalin levittämisen estämiseksi. Jäsenmaat voisivat myös pohtia ääripornografisen materiaalin tuottamisen kriminalisointia. Lisäksi tulisi vahvistaa alaikäisiä suojelevia mekanismeja ja tutkia ilmiön kielteisiä vaikutuksia. *Suosituksessa 1981* (2011) yleiskokous pyytää ministerikomiteaa pohtimaan jäsenmaiden väkivaltaisen ääripornografian levittämistä koskevan lainsäädännön harmonisointia. Lisäksi Euroopan audiovisuaalinen observatorio voisi miettiä pornografisen materiaalin sisällön määritteleviä luokituksia.

3.2.2 Kidutuksen vastainen toiminta

Euroopan ihmisoikeussopimuksen kolmannen

artiklan mukaan ”ketään ei saa kiduttaa, eikä kohdella tai rangaista epäinhimillisellä tai halventavalla tavalla”. Tähän universaaliin ja loukkamattomaan perusihmisoikeuteen perustuu myös Euroopan neuvoston yleissopimus kidutuksen ja epäinhimillisen tai alentavan kohtelun tai rangaistuksen kieltämisestä (CETS 126), joka tuli voimaan 1989. Sopimuksen myötä perustettiin Komitea kidutuksen ja epäinhimillisen tai alentavan kohtelun estämiseksi (Committee for the Prevention of Torture and Inhuman and Degrading Treatment, CPT).

Euroopan neuvoston kidutuksen vastainen komitea, eli CPT-komitea, vierailee vankiloissa ja muissa suljetuissa laitoksissa ja selvittää vapautensa menetettyjen oloja ja kohtelua. Komitean valtuuskunnilla on rajoittamaton pääsy kaikkiin suljettuihin laitoksiin sekä oikeus haastatella henkilökohtaisesti vapautensa menettäneitä henkilöitä. Jokaisen vierailun jälkeen CPT-komitea lähettää kyseiseen jäsenmaahan yksityiskohtaisen raportin, jossa esitellään tulokset ja annetaan suosituksia sekä pyydetään lisäselvityksiä. Jäsenmaa päättää raportin julkistamisesta. Jos valtio ei korjaa raportissa todettuja virheitä, CPT-komitea voi antaa julkisen lausunnon. Kertomusvuonna näin tapahtui Kreikan kohdalla, sillä maa on useista kehotuksista huolimatta laiminlyönyt laittomien maahanmuuttajien säilöönottokeskuksiin vaadittuja parannuksia.

Parlamentaarinen yleiskokous on viimeisten kymmenen vuoden ajan pyrkinyt vahvistamaan Euroopan neuvoston kidutuksenvastaisen komitean toimintaa. Vuonna 2001 hyväksytyssä päätöslauselmassa yleiskokous vaati jäsenistöön toimivampaa ja tasa-arvoisempaa sukupuoli- ja osaamistasapainoa. Vuonna 2007 yleiskokous kehotti jäsenmaita uudistamaan komiteajäsenen valintaprosessia yhä läpinäkyvämmäksi. Kertomusvuonna hyväksytyssä raportissa *Kidutuksen vastaisten mekanismien vahvistaminen Euroopassa* (dok.12551) todetaan, että kidutuksen vastainen komitea on yksi Euroopan neuvoston merkittävimmistä seurantamekanismeista. Nykyisen laadun ylläpitämiseksi ja parantamiseksi olisi tärkeää saada jäsenistöön yhä ammattitaitoisempia asiantuntijoita, joilla on laajaa osaamista ja kokemusta komitean toimialaan kuuluvista asioista. Kansallisella tasolla tapahtuva ehdokasasettelu olisi syytä edelleen parantaa, ja avointa hakume-

nettelyä tulisi suosia. Paras lopputulos saataisiin siirtämällä jäsenvalintaprosessin käsittely- ja päätöksentekovaihe kokonaan yleiskokouksen alaisuuteen. *Päätöslauselmassaan 1808* (2011) yleiskokous korostaa, että CPT-komitean harvat mutta tärkeät julkiset lausunnot pitää ottaa vakavasti ja että niiden tulisi aina herättää keskustelua ministerikomiteassa ja niitä koskeissa jäsenmaissa. Myös maaraportit pitäisi julkistaa automaattisesti mahdollisimman pian niiden valmistuttua. Tällä hetkellä vain Venäjä kieltää joidenkin raporttiansa julkistamisen. Yleiskokous pitää myös valitettavana, että osa EN:n jäsenmaista ei ole ratifioinut YK:n kidutuksen vastaisen sopimuksen lisäpöytäkirjaa (OPCAT). Myös Suomen ratifiointiprosessi on vielä kesken. *Suosituksessaan 1968* (2011) yleiskokous kehottaa ministerikomiteaa tarkistamaan kidutuksenvastaista yleissopimusta jäsenvalintaprosessin ja raporttien julkistamisen osalta. Lisäksi ministerikomitean tulisi järjestää kiireellinen keskustelu ja laatia sen perusteella suositukset aina kun CPT-komitea on antanut jäsenmaasta julkisen lausunnon.

CPT-komiteassa on yksi jäsen jokaisesta jäsenmaasta. Jäsenet valitaan kunkin jäsenmaan kansallisen valtuuskunnan laatiman kolmen ehdokkaan ehdokaslistasta. Lista käsitellään parlamentaarisen yleiskokouksen Ihmisoikeus-alamiteassa, joka asettaa ehdokkaat paremmuusjärjestykseen. Ministerikomitea tekee lopullisen valinnan. Jäsenistössä on mm. ihmisoikeusjuristeja, psykologeja, lääkäreitä ja rikosseuraamusalan asiantuntijoita. Jäsenet toimivat tehtävässä omassa ominaisuudessaan ja ovat jäsenmaistaan täysin riippumattomia ja puolueettomia. Heidät valitaan neljän vuoden toimikaudelle, johon voidaan valita kerran uudelleen.

Suomen jäsenen mandaatin päättyessä yleiskokous pyysi kertomusvuonna ed. *Simikka Hurskaisen* johtamaa Suomen EN-valtuuskuntaa laatimaan kolmen ehdokkaan ehdokaslistan CPT-komitean Suomen jäsenen asettamiseksi seuraavalle neljävuotiskaudelle. Yleiskokouksen suositusten mukaisesti valtuuskunta päätti suorittaa ehdokasasettelun avoimen hakuprosessin kautta. Tammi-kuussa aloitettu hakuprosessi herätti paljon kiinnostusta, ja valtuuskunta vastaanotti 84 hakemusta määräaikaan mennessä. Hakijoista 55 oli naisia ja 29 miehiä. Hakemusten perusteella valtuuskunta kutsui kuusi hakijaa haastatteluihin. Näi-

den perusteella yleiskokoukselle lähetettiin lista kolmesta ehdokkaasta paremmuusjärjestyksessä. Ehdokaslistan käsittelyvaiheessa Ihmisoikeus- alakomitea kiitti Suomen valtuuskuntaa hyvin hoidetusta valintaprosessista. Ministerikomitea valitsi kokouksessaan toukokuussa oikeustieteen lisensiaatti Jari Pirjolan Suomen CPT-komitean jäseneksi. Pirjolan toimikausi alkoi 20.12.2011.

3.2.3 Oikeusnormiston kehittäminen

EN:n tehtävä eurooppalaisen oikeusnormiston kehittäjänä on yksi järjestön perustehtävistä. Yli 50 toimintavuoden tuloksena on syntynyt yhteensä 211 yleissopimusta. Osaa vanhemmista sopimuksista ei kuitenkaan ole saatettu voimaan ja erät sopimukset ovat vanhentuneet. Pääsihteerin tavoitteena on tämän vuoksi käydä läpi yleissopimukset EN:n uudistamisen osana. Yhteiskunnallisten muutosten tuloksena kuitenkin syntyy jatkuvasti tarve luoda uusia oikeusnormeja eri aloilla. EN jatkaa täten yleiseurooppalaisen oikeusnormiston kehittämistä. Kertomusvuonna 2011 on hyväksytty kaksi uutta sopimusta allekirjoitettavaksi. Yleiskokous on antanut lausunnon yhdestä niistä eli naisiin kohdistuvan väkivallan estämistä koskevasta yleissopimuksesta.

EN:n työ naisiin kohdistuvan väkivallan torjumiseksi on ollut pitkä prosessi, jonka eräs kohokohta oli 2006 - 2008 järjestetty naisiin kohdistuvan väkivallan vastainen kampanja. Kampanjan jälkeen EN:n työryhmä (CAHVIO) ryhtyi valmistelemaan uutta yleissopimusta, joka suojelisi naisia kaikinpuoliselta väkivallalta. Kyseessä on ensimmäinen EN:n sopimus, jossa käsitellään yksinomaan naisten oikeuksia. Tavoitteena oli kirjata sopimustekstiin naisiin kohdistuva väkivallalta ihmisoikeusloukkaukseksi ja syrjinnän muodoksi. Sopimuksen laatimiseen oli otettu kattava lähestymistapa ja ns. kolmen P:n näkemys (prevention, protection, prosecution), joka kattaa niin ehkäisytimet, uhrien suojelun kuin tekijän rankaisemisen. Suomessa neuvotteluprosessiin osallistuivat sekä ulkoministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön että oikeusministeriön edustajat. Kansallisia konsultaatioita käytiin 76 yhteiskunnallisen tahon kanssa.

EN:n ministerikomitea pyysi vakiintuneeseen tapaan parlamentaarisen yleiskokouksen lausuntoa sopimusluonnoksesta, joka hyväksyttiin äänestyksen jälkeen maaliskuussa, *lausunto 280*

(2011). Muutaman eriävän mielipiteen lausuntoon jätti Ison-Britannian edustaja. Keskustelussa Suomen valtuuskunnan puheenjohtaja *Hurskainen* korosti mm., että uuden yleissopimuksen pääpaino tulee olla naisiin kohdistuvan väkivallan torjunnassa ja että sopimukseen sisältyvien kolmen periaatteen väkivallan ehkäisemisestä, uhrin suojelutoimenpiteistä sekä tekijän vastuuseen saattamisesta tulee olla yleissopimuksessa tasapainossa ja keskenään koordinoituina. Hänen mielestään sopimuksen tulee sisällöllisesti vastata myös tulevaisuuden sisältökysymysten haasteisiin. Ministerikomitea hyväksyi yleissopimuksen toukokuussa 2011. Vuoden 2011 loppuun mennessä 17 jäsenmaata (ml. Suomi) on allekirjoittanut sopimuksen.

Bernin sopimus Euroopan luonnonvaraisen kasviston ja eläimistön sekä niiden elinympäristön suojelusta (CETS 104) astui voimaan 1982 ja sen ovat ratifioineet kaikki EN:n jäsenmaat (Suomi 1986) Venäjää ja San Marinoa sekä viittä ulkoeurooppalaista maata lukuun ottamatta. Sopimuksen tavoitteen toteuttamiseksi kiinnitetään erityistä huomiota sopimuksen liitteissä lueteltuihin erittäin uhanalaisiin lajeihin ja sitoudutaan ryhtymään tarkoituksenmukaisiin toimiin. Yleissopimuksella perustettu pysyvä komitea valvoo määräyksiä. Suomen edustaja komiteassa on Jussi Soramäki ympäristöministeriöstä. Yleiskokouksen *raportissa* (dok.12459) käydään läpi tärkeimmät artikkelit ja identifioidaan ongelmakohdat. Asiasta keskusteltiin huhtikuussa muutama viikko ennen kuin EU:n komissio esitteli oman EU 2020 Biodiversitettistrategiansa, jonka tarkoituksena on suojella Euroopan luonnon monimuotoisuutta. EU:n strategia on linjassa niiden kahden tärkeän sitoumuksen kanssa, jotka EU:n johtajat tekivät maaliskuussa 2010 (luonnon monimuotoisuuden häviämisen pysäyttäminen EU:ssa vuoteen 2020 mennessä sekä ekosysteemipalvelujen suojelu, arvostaminen ja ennallistaminen vuoteen 2050 mennessä). EU:n strategiaan kuuluu kuusi toimea, jotka kohdistetaan luonnon monimuotoisuuden häviämisen tärkeimpiin syihin. *Päätöslausemassa 1802* (2011) todetaan, että ympäristön ja luonnon tilan heikkenemisellä on välillinen vaikutus ihmisoikeuksien toteutumiseen. Yleiskokous esitti vuonna 2009 hyväksytyssä raportissa perustelut ihmisoikeussopimuksen lisäpöytäkirjan laatimiseksi,

johon sisältyisi oikeus terveelliseen ympäristöön ja kehotti ministerikomiteaa käynnistämään asian selvittelyn. Yleiskokous pitää EU:n uutta strategiaa tervetulleena ja toivoo enemmän yhteistyötä EN:n ja EU:n välillä. *Suosituksessa 1964* (2011) yleiskokous kehottaa Venäjää ja San Marinoa ratifioimaan Bernin sopimuksen ja ministerikomiteaa selvittämään sopimuksen soveltuvuutta Afrikan maissa. Ministerikomiteaa kehoitetaan tehostamaan yhteistoimia EU:n kanssa ja jäsenmaita kehoitetaan tehostamaan Bernin sopimuksen komitean suositusten täytäntöönpanoa.

Ihmisoikeustuomioistuimen päätösten seuranta

Euroopan ihmisoikeussopimus ja ihmisoikeustuomioistuin muodostavat Euroopan ihmisoikeustyön peruspilarit. Yleiskokous on useiden vuosien ajan keskustellut ihmisoikeustuomioistuimen päätösten seurannasta ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tilanteesta sekä kehottanut parlamentaarikkoja tukemaan kansallisella tasolla toimenpiteitä tuomioistuimen toimintamahdollisuuksien vahvistamiseksi. Käsittelyä odottavien oikeustapausten määrä on kasvanut hälyttävästi, ja se on n. 155 000 (09/2011). Arviot siitä vaihtelevat, miten suuri osuus näistä tapauksista kuuluvat tuomioistuimen toimivaltaan, mutta tosiasia on, että asioiden määrä ylittää tuomioistuimen nykyiset resurssit. Euroopan ihmisoikeussopimuksen 14. lisäpöytäkirja valvontajärjestelmän uudistamisesta tuli voimaan 1.6.2010 kun Venäjä oli viimeisenä maana ratifioinut sen. Lisäpöytäkirja on ollut osa työmenetelmien uudistamista ja siten tuomioistuimen työmäärään vaikuttamista. Koko uudistustyö kulkee Interlaken-prosessin nimellä, ja se käynnistettiin Sveitsin puheenjohtajuudella helmikuussa 2010.

Yleiskokous on seurannut tilannetta jatkuvasti ja mm. analysoinut oikeustapausten taustaa yksittäisissä jäsenmaissa. Viimeisimmässä raportissa todetaan aluksi, että Euroopan ihmisoikeusjärjestelmän ainutlaatuiset piirteet ovat yksilövalitusoikeudessa ja jäsenmaiden velvollisuudessa panna toimeen tuomioistuimen päätökset. Seitsemäs analyysiraportti *Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomioiden täytäntöönpano* (dok.12455), tarkastelee tilannetta Bulgariassa, Kreikassa, Italiassa, Moldovassa, Puolassa, Romaniassa, Venäjällä, Turkissa ja Ukrainassa. (Katsaus Suomen tapauk-

siin sisältyi vuoden 2009 raporttiin; dok.11941). Analyysissä on havaittu rakenteellisia puutteita maiden oikeuslaitoksissa. Monet puutteista on todettu aiemmissa raporteissa. Yleiskokous huomauttaa yhdeksän maan tilanteen lisäksi Iso-Britannian laiminlyönneistä tuomioiden toimeenpanossa, joka koskee herkkiä poliittisia kysymyksiä kuten vankien äänioikeutta. Raportti käsittelee tilannetta valituissa maissa oikeustapausten pohjalta ja huomauttaa vakavimmista puutteista sekä ehdottaa parannustoimenpiteitä. Yhteenveto johtopäätöksistä on *päätöslauselmassa 1787* (2011). Yleiskokous toteaa huomattavana vaikuttavana tekijänä olevan kansallisten oikeuslaitosten puutteet. Raportti analysoi lisäksi sitä, mitä kansalliset parlamentit voivat tehdä tilanteen parantamiseksi. Yleiskokous toteaa, että vaikka huolehtiminen tuomioistuimen päätösten toimeenpanosta kuuluu ministerikomitealle, kansalliset parlamentit voivat vaikuttaa asiaan vahvistamalla valvontaa. Esimerkkinä hyvin toimivasta valvonnasta kansallisella tasolla mainitaan Iso-Britannia ja Hollanti. Myös Suomen käytäntö asian käsittelystä perustuslakivaliokunnassa mainitaan raportissa. Raportoija kehottaa jäsenmaita ottamaan käyttöön tuomioistuimen päätösten säännönmukaisen parlamentaarisen valvonnan. *Suosituksessa 1955* (2011) ministerikomiteaa kehoitetaan harkitsemaan lisätoimenpiteitä ja voimakkaampaa panostusta sen varmistamiseksi, että jäsenmaat toimeenpanevat tuomiot. Ehdotuksena yleiskokous mainitsee, että jäsenmaat voisivat ottaa käyttöön kansallisia valvontamekanismeja ja kehottaa maita, joilla on rakenteellisia puutteita oikeuslaitoksessa, laatimaan uudistusstrategioita. Viimeisenä keinona yleiskokous muistuttaa Euroopan neuvoston perussäännön 8 artiklasta, jonka mukaan jäsenvaltiolta, joka vakavasti rikkoo järjestön perusperiaatteita, voidaan pidättää oikeus olla edustettuna neuvostossa ja viime kädessä kehottaa eroamaan järjestöstä.

Parlamentaarinen yleiskokous on ottanut *raportissa* (dok.12435) kantaa *tuomioistuimen työjärjestyksen säännön 39 käyttöön*. Tämän säännön mukaan tuomioistuin voi pyytää hallitusta odottamaan karkotuspäätöksen toimeenpanossa, jotta tuomioistuin saisi aikaa perusteellisen arvion tekemiseen. Tällaisessa tapauksissa ministerikomitea on hyväksynyt ns. sitovan tilapäisen päätöslauselman. Tämän säännön tarkoituksena on

estää erittäin haavoittuvassa tilanteessa olevien ja oleskelulupaa tai vastaavaa koskevaa päätöstä odottavien henkilöiden karkottaminen käynnissä olevan oikeusprosessin aikana, jos on olemassa vaara heidän joutumisesta ihmisoikeusrikkoksen kohteeksi. Raportti tarkastelee säännön 39 soveltamista, oikeustapausten taustaa ja erityispiirteitä, puutteita väliaikaisten päätösten toimeenpanossa sekä kansainvälisten oikeusasteiden ja -toimijoiden roolia.

Tilastotiedot tämän säännön käytöstä kattavat ainoastaan viime vuodet (3 000 tapausta vuonna 2008 ja 2 400 tapausta vuonna 2009), mutta osoittavat äkillisen kasvun, joka voidaan nähdä oireena oikeusprosessien puutteista ja maiden tiukemmasta pakolaispolitiikasta. On kuitenkin olemassa vaara ilmiön laajenemisesta, ja tämä voisi lisätä tuomioistuimen työmäärää entisestään. Tiedon puute voi myös olla kehityksen syynä. Tiedoista ilmenee, että tapausten maantieteellinen jakauma on epätasainen. Analyysi osoittaa, että jotkut maat (raportin mukaan mm. Italia, Venäjä, Iso-Britannia ja Slovakia) eivät kunnioita säännön 39 mukaisia päätöksiä ja rikkovat siten yleissopimusta. Ministerikomitea vastaa tuomioistuimen päätöksen seurannasta. Onkin käynyt ilmi, että säännön 39 rikkomista ei pidetä yhtä vakavana kuin muiden artiklojen rikkomista. *Päätöslausemassa 1788* (2011) yleiskokous peräänkuuluttaa uutta ajattelutapaa tilanteen pahenemisen estämiseksi, ja osoittaa useita toimenpideehdotuksia ministerikomitealle ja jäsenmaille. Ministerikomiteaa kehoitetaan kokoamaan tilastotietoa, analysoimaan oikeustapausten taustaa ja selvittämään, minkä vuoksi tällaisia tapauksia on ainoastaan eräissä maissa. Yhteistyötä mm. YK:n pakolaisasiain valtuutetun kanssa on myös parannettava. Yleiskokous ottaa myös kantaa eräisiin ehdotuksiin, jotka on tehty ihmisoikeustuomioistuimen työmäärään järjestämiseksi ja ilmaisee huolensa, että osa ehdotuksista on vaarantamassa yksilövalitusoikeuden. *Suosituksessa 1956* (2011) yleiskokous kehottaa ministerikomiteaa laajentamaan valtuutetaan tuomioistuimen päätösten valvojana ja valvomaan myös päätösten toimeenpanoa säännön 39 mukaisesti. Ministerikomiteaa kehoitetaan myös yhdessä tuomioistuimen kanssa julkaisemaan tilastotietoja ja näitä tapauksia koskevia katsauksia. Ministerikomitean tulisi kutsua kaikki asianomaiset osapuolet kokoukseen ja

asettaa työryhmä, joka voisi määrittellä hyväksyttävän käytännön. Tarkoituksena tulee olla toimenpiteiden laatiminen näiden tapausten kasvun estämiseksi.

Raportissa *Kansalliset parlamentit ihmisoikeuksien takaajina Euroopassa* (dok.12630) todetaan, että EN:n jäsenmailla on velvollisuus implementoida Euroopan ihmisoikeussopimuksen asettamia ihmisoikeusnormeja. Raportti tutkii kansallisten parlamenttien roolia lainsäädännön ja ihmisoikeustuomioistuimen tuomioiden täytäntöönpanon seurannassa. Mm. Suomi saa erityiskiitosta seurantamekanismeistaan. *Päätöslausemassa 1823* (2011) yleiskokous kehottaa parlamentteja tutkimaan kansallisten oikeuslaitosten suhtautumista ihmisoikeuksiin. Lisäksi hallituksia pyydetään kutsumaan parlamentaarikkoja mukaan ihmisoikeussopimuksia koskeviin neuvotteluihin. On tärkeää varmistaa kaiken lainsäädännön yhteensopivuus ihmisoikeusvelvoitteiden kanssa. Yleiskokous on siksi laatinut kansallisille parlamenteille perusperiaatteet ihmisoikeusvelvoitteiden valvomisesta. Nämä sisältävät kehotuksen luoda asianmukaisia rakenteita suunnitelmallisen seurannan takaamiseksi, esim. parlamentaarisen ihmisoikeuskomitean perustaminen. Tällaiselle ryhmälle tulisi tarjota tukea ihmisoikeusiantuntijoiden tarjoamien palvelujen muodossa. Lisäksi ryhmän tulisi ylläpitää ihmisoikeusvuoropuhelua niin kansallisella kuin kansainväliselläkin tasolla.

3.2.4 Demokratian haasteet muuttuvassa yhteiskunnassa

Yhteiskunnan ripeässä muutostahdissa on ilmennyt ilmiöitä, jotka haastavat demokratian ja yhteiskuntarakenteiden perusteita. Internetikakausi haastaa tiedonsaannille ja -levittämiselle asetettuja rajoja, terrorisminvastainen taistelu on lisännyt yksityisyyden suojan ja sananvapauden tulkintoja ja harmaa talous rapauttaa valtion virkavaltaa. Maiden keskinäinen riippuvuus ja ilmastonmuutos aiheuttavat omat ongelmansa. Parlamentaarinen yleiskokous muistuttaa, että universaalisti hyväksytyt ihmisoikeussäännöt ovat kattavat ja voimassa nopeiden muutosten tuomista nykypäivän haasteista huolimatta.

Yleisen turvallisuuden ja ihmisoikeuksien välinen suhde on noussut tärkeäksi keskusteluaiheeksi myös yleiskokouksen istunnoissa. Terrorismi on demokratiakehityksen, oikeusvaltion ja ih-

misoikeuksien toteutumisen suurimpia haasteita. Samalla kun valtiot oikeutetusti yrittävät suojella kansalaisiaan terroriteoilta ne saattavat rajoittaa yksilöiden perusoikeuksia. Lokakuun täysistunnossa hyväksytyssä raportissa *Ihmisoikeudet ja terrorismin vastaiset toimet* (dok.12712) tarkastellaan universaalisti hyväksytyjä ihmisoikeussääntöjä ja miten terrorisminvastaiset toimet vaikuttavat niiden toteutumiseen. Termi ”terrorisminvastainen sota” vääristää kuvaa sallituista toimenpiteistä. Terroristit ovat rikollisia, ei sotilaita ja terroriteot eivät ole sotatoimia. Raportissa muistutetaan, että oikeus elämään ja kidutuskielto ovat kansainvälisesti hyväksytyjä ehdottomia ihmisoikeuksia, joista ei saa poiketa missään tilanteissa. Euroopan ihmisoikeussopimus ei kuitenkaan kiellä valtioita puolustamasta demokratiaa ja oikeusvaltiota terrorismia vastaan, kunhan toimet ovat kohtuullisia ja suhteellisia saavutettavaan etuun nähden. Yleiskokous toteaa *päätöslauselmassaan 1840* (2011), että kaikkien rajoitusten yksilöllisiin vapauksiin on oltava väliaikaisia ja niitä on tarkasteltava säännöllisesti. Terrorismirikoksia tulisi käsitellä pääosin kansallisessa oikeusjärjestelmässä, ja kaikkien muiden pakottavien toimenpiteiden tulisi olla määräaikaisia ja sallittuja vain äärimmäisissä tilanteissa. Jäsenmaiden tulisi tarkastella kansallista lainsäädäntöään varmistaakseen, että kaikki terrorisminvastaiset toimenpiteet ovat yhdenmukaisia eurooppalaisten standardien ja oikeusnormien kanssa.

Vuonna 2007 paljon kansainvälistä huomiota saanut sveitsiläisen Dick Martyn raportti CIA:n vankilennoista nousi kertomusvuonna taas otsikoihin, kun yleiskokous hyväksyi raportin *Valtionsalaisuuksien ja sisäisen turvallisuuden väärinkäyttö: esteitä ihmisoikeusloukkausten parlamentaariseen ja oikeudelliseen valvontaan* (dok.12714). Raportti käsittelee terrorisminvastaisessa taistelussa käytettyjä CIA-lentoja ja niihin liittyviä ihmisoikeusloukkauksia selvittävien tahojen ongelmia saada tietoa tapahtumista ja todistusaineistoa valtioiden vedotessa valtiosalaisuuksiin ja sisäiseen turvallisuuteen. Valtioilla on oikeus määrittellä omat kansalliset salaisuutensa, mutta se ei tarkoita, etteivätkö ns. erikoispalveluiden tuottajat olisi oikeudellisen ja parlamentaarisen valvonnan alaisia, jos heidän toimintaan liittyy ihmisoikeusloukkausepäilyjä. Vastuun puute johtaa rankaisemattomuuden kulttuuriin, mikä hei-

kentää demokraattisten instituutioiden perustaa. *Päätöslauselmassa 1838* (2011) yleiskokous toteaa, että vaikka maiden välinen yhteistyö onkin lisääntynyt, tiedustelupalveluiden oikeudellinen tai parlamentaarinen valvonta on edelleen miltei olematonta EN:n jäsenmaissa. Siksi medialla on tärkeä rooli vääryyksien paljastamisessa. Yleiskokous kehottaa Espanjan, Liettuan, Portugalin ja Puolan syyttäjävirstoja jatkamaan työtään totuuden selvittämiseksi sekä Romanian ja Makedonian viranomaisia aloittamaan kunnan tutkimukset CIA-lentotapauksista. Lisäksi USA:n toivotaan suhtautuvan avoimesti EN:n jäsenmaiden apupyyntöihin. Jäsenmaita pyydetään myös asettamaan pikaisesti parlamentaarisia mekanismeja salaisten palvelujen valvomiseksi. *Suosituksessaan 1983* (2011) yleiskokous pyytää ministerikomiteaa laatimaan suosituksen valtiosalaisuuskäsitteestä ja siitä miten sitä tulisi käyttää, jotta se ei vaarantaisi ihmisoikeuksien toteutumista.

Vuoden 2001 terrori-iskut New Yorkissa ja sitä seuranneet iskut Madridissa ja Lontoossa ovat nostaneet yleisiä turvallisuusvaatimuksia ympäri maailmaa. Yleiskokouksen mielestä *biometriset tunnisteet* tarjoavat oivan apuvälineen valtioiden pyrkimyksiin löytää syyllisiä, mutta niiden *mahdollisia ihmisoikeusseuraamuksia olisi kuitenkin syytä harkita*. Aihetta käsittelevän raportin (dok.12522) mukaan tämä ”identiteettivakoilu” saattaa loukata yksilön oikeutta yksityiselämään, oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin, syyttömyyteen kunnes toisin todistetaan ja voi myös olla syrjimättömyysperiaatteen vastaista. Viime vuosina nopeasti kehittynyttä biometriikkaa käytetään laajasti, ja jäsenmaat eivät välttämättä ole vielä ehtineet asettaa sen käyttöä rajoittavan lainsäädäntönsä ajan tasalle. Yleiskokouksen *päätöslauselman 1797* (2011) mukaan lainsäädännön kehittämisen kannalta olisi tärkeää sopia standardoidusta määritelmästä termille ”biometriset tiedot” ja muokata nykyiset säännöt tämän mukaisesti. Biometristen tietojen käsittelyssä tulisi soveltaa suhteellisuusperiaatetta ja yksityisten yritysten tietojenkäsittelyä tulisi valvoa. Yleiskokous myös pyytää jäsenmaita lisäämään kansainvälistä yhteistyötä YK:n, OECD:n ja EU:n kanssa biometriikkastandardien harmonisoimiseksi ihmisoikeussääntöjen mukaisesti. *Suosituksessa 1960* (2011) yleiskokous pyytää ministerikomiteaa päivittämään voimassa olevan yleissopimuksen yksilöiden suojelusta

henkilötietojen automaattisessa tietojenkäsittelyssä (CETS 108), jotta se vastaisi paremmin biometristen tunnisteiden tuomiin haasteisiin. Lisäksi ministerikomitean tulisi valvoa biometriikan kehittymisen vaikutuksia ihmisoikeuksien toteutumiseen.

Terrorisminvastaiset toimet asettavat suuria haasteita myös sananvapauden toteutumiselle. Ed. *Tuulikki Ukkolan* aloitteeseen perustuva raportti *toimittajien lähdesuojasta* (dok.12443) käsiteltiin vuoden ensimmäisessä istunnossa. Raportissa todetaan lähdesuojan olevan toimittajatyön perusedellytys, ja että se liittyy myös kansalaisten oikeuteen saada tietoa heitä koskevista asioista. Yleiskokous huomauttaa Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen todenneen useasti toimittajien lähdesuojan olevan osa ihmisoikeussopimuksen sananvapautta koskevaa artiklaa. Euroopan neuvoston jäsenmaiden toimittajien lähteitä suojaavassa lainsäädännössä esiintyy kuitenkin edelleen suuria puutteita. Lainsäädäntöongelmat johtuvat osin siitä, että toimittajan määritelmä on hämartyntynyt tietoyhteiskunnan räjähdysmäisen kasvun myötä. Myös terrorisminvastaiset toimet ja valvontateknologian kehitys ovat johtaneet ristiriitoin toimittajien lähdesuojan varmistamisen ja rikollisten paljastamisen välille. Yleiskokous muistuttaa, että toimittajia voidaan pakottaa paljastamaan lähteitään ainoastaan poikkeustilanteissa, joissa elintärkeät yleiset tai yksityiset intressit saattavat vaarantua. *Suosituksessa 1950* (2011) ministerikomiteaa pyydetään kehottamaan jäsenmaita asettamaan lainsäädäntönsä Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen päätösten ja ministerikomitean omien suositusten mukaisiksi. Lisäksi poliisilaitoksille ja tuomioistuimille pitäisi kehittää lähdesuojan suuntaviivat.

Valtioiden ja yritysten toimintojen ja palvelujen digitoimisen myötä, yhteiskunta on muuttunut yhä riippuvaisemmaksi internetistä. Henkilötietojen käsittelyä koskevaa lainsäädäntöä tulisi uudistaa ripeästi. Raportissa *Yksityisyyden ja henkilökohtaisten tietojen suojeleminen internetissä ja verkkomediassa* (dok.12695) todetaan, että henkilötietojen käsitteleminen internetissä aiheuttaa riskejä yksilön oikeuteen yksityiselämään. Varotoimenpiteistä huolimatta kybervaruudessa olevia henkilökohtaisia tietoja on erittäin hankala valvoa, minkä myötä ihmiset saattavat tietämättään jättää itsestään väärinkäytökseen johtavia jälkiä. Useat

tapaukset myös osoittavat, että turvatoimenpiteet eivät aina riitä pitämään hakkereita loitolla, mikä saattaa aiheuttaa taloudellisia menetyksiä ja vaikuttaa kielteisesti valtioiden hyvinvointiin sekä yleiseen tai kansalliseen turvallisuuteen. Puute kansainvälisesti hyväksytyistä säännöistä tieto- ja viestintäteknologiaverkostojen ja -palvelujen keräämistä henkilötiedoista on huolestuttavaa, sillä nykytilanteessa kansalliset tuomioistuimet joutuvat tulkitsemaan kansallista lainsäädäntöä ihmisoikeusvalvonnan valossa tapauskohtaisesti. Tämä voi johtaa epätasa-arvoiseen kohteluun. *Päätöslauselmassa 1843* (2011) yleiskokous toteaa, että demokraattisessa valtiossa kyberavaruus ei voi olla alue, jossa laki ja ihmisoikeudet eivät päde. Suomen ratifioimassa henkilötietoja koskevassa yleissopimuksessa (CETS 108) todetaan, että henkilötietojen suojelulla tarkoitetaan myös tietojen tasapuolista ja turvallista käsittelyä. Kaikilla on oikeus saada tietoa omista tiedoistaan sekä korjata tai poistaa niitä, jos niitä käytetään luvatta. Riittävän suojan turvaamiseksi henkilötietoja saisi luovuttaa vain yleissopimuksen ratifioineelle valtiolle. Yleiskokous kehottaa jäsenmaita ratifioimaan ihmisen yksityisyyttä suojelevia kansainvälisiä sopimuksia ja antaa yksityiskohtaisempia suosituksia arkaluonteisten tietojen suojelemiseksi. *Suosituksessa 1984* (2011) yleiskokous kehottaa ministerikomiteaa laatimaan toimintasuunnitelman yhteisten tietosuojastandardien edistämiseksi. Lisäksi ministerikomitean tulisi kehittää yleissopimusta ja varmistaa, että myös EN noudattaa asetettuja sääntöjä omien sähköisten henkilötietojensa käsittelyssä.

Myös Suomessa paljon palstatilaa saanut keskustelu harmaan talouden torjumisesta käsiteltiin marraskuun pysyvän komitean kokouksessa Edinburghissa. Raportissa todetaan, että *harmaa talous on uhka demokratialle, kehitykselle ja oikeusvaltioperiaatteelle* (dok.12700). Tämä vaikeasti määriteltävä ja hankalasti valvottava ilmiö aiheuttaa vuosittain valtioille miljoonien eurojen verotulotappiot, murentaa oikeusvaltioperiaatetta ja demokratiaa, vääristää kilpailua sekä rajoittaa kansalaisten sosiaalisten oikeuksien toteutumista. Tilanne on erityisen huolestuttava ns. uusissa demokratioissa, joissa harmaan talouden osuus maan taloudesta saattaa olla jopa 60 %. EN on yhdessä muiden kansainvälisten järjestöjen kanssa laatinut useita toimintasuunnitelmia ja oikeudellisia instru-

mentteja harmaan talouden kitkemiseksi, mutta edelleen tarvitaan ponnisteluja raportoimatta jätetyn työn ja järjestäytyneen rikollisuuden torjumiseksi. *Päätöslauselmassa 1847* (2011) yleiskokous peräänkuuluttaa kaikkien jäsenmaiden hyväksymää määritelmää harmaalle taloudelle. Se myös kiittää EN:n pääsihteerä aktiivisuudesta tässä asiassa, ja siitä että järjestö on päättänyt keskittyä oikeusvaltioperiaatteen toteutumiseen ja taloudelliseen rikollisuuteen vuosina 2012–2013. Myös tavaroiden värentämiseen ja salakuljetukseen tulisi puuttua. Talousjärjestelmän tarkastelun yhteydessä jäsenmaiden tilintarkastajien tulisi pyrkiä arvioimaan harmaan talouden laajuutta ja sen yhtymäkohtia virallisen talouden kanssa. Tarkastelun tulisi johtaa sääntelymekanismien arviointiin ja kehittämiseen. Yleiskokous toivoo myös EN:n korruptionvastaisen elimen GRECO:n keskittyvän seuraavan tutkintakieroksensa yhteydessä olemassa oleviin suosituksiin parlamentaarikoiden suhteista lobbareihin. Kansallisten parlamenttien tulisi valvoa harmaan talouden kitkemiseksi asetettujen toimenpiteiden toteutumista. *Suosituksessaan 1988* (2011) yleiskokous pyytää ministerikomiteaa informoimaan hallituksia päätöslauselman suosituksista sekä pohtimaan EN:n yleissopimusten päivittämistä niin, että ne pystyvät vastaamaan myös harmaan talouden tuomiin haasteisiin.

Raportissa *Kansallinen suvereniteetti ja itsenäisen valtion asema nyky päivän kansainvälisessä oikeudessa: selvittämisen tarve* (dok.12689) todetaan, että selkeiden määritelmien puuttuminen valtion asemasta ja oikeutetusta irtautumisesta toisen maan alueesta on kannustanut separatistiliikkeitä toimimaan tavalla, joka uhkaa rauhaa, vakautta ja alueellista koskemattomuutta myös Euroopassa. Etelä-Ossetian ja Abhasian irtautuminen Georgiasta Venäjän armeijan suojelemina ovat maanosamme tuoreimpia esimerkkejä. Neuvostoliiton hajoamisesta syntynyt Venäjä taistelee itse separatistien kanssa kun taas Tšekin ja Slovakian tasavallat pystyivät eroamaan rauhanomaisesti. Kompromissiratkaisu Flanderin ja Vallonian välillä on johtanut jatkuvaan poliittiseen myllerrykseen Belgiassa, puhumattakaan Kyproksen pohjoisosan aiheuttamista kitkoista. EU-yhteistyö on johtanut kansallisen suvereniteetin osittaiseen siirtämiseen ylikansalliselle järjestölle. Kansainvälisen oikeuden valtiota koskeva määritelmä

voidaan siksi joidenkin mielestä kyseenalaistaa ja laaja tutkimus osoittaa, että näin on tapahtunut. *Päätöslauselmassa 1832* (2011) yleiskokous huomauttaa, että vaikka kansainvälinen oikeus sallii kansallisten ja etnisten vähemmistöjen itsemääräämisoikeuden tämä oikeus ei salli automaattista alueellista irtautumista. Oikeutta tulisi sen sijaan toteuttaa Euroopan neuvoston kansallisten vähemmistöjen suojelua koskevassa puitesopimuksessa (CETS 157) taattujen vähemmistöjen oikeuksien mukaisesti. Yleiskokous tulee jatkamaan aiheen seuranta ja pyytää jäsenmaita olemaan tunnustamatta laittoman irtautumisen seurauksena syntyneitä valtioita. Konfliktit tulisi poikkeuksetta ratkaista rauhanomaisin menetelmin.

Marraskuun pysyvässä komiteassa hyväksytty raportti *Perusoikeudet ja velvollisuudet* (dok.12777) tutkii, miten jäsenmaiden kansalaisilleen asettamat velvollisuudet saattavat uhata perusoikeuksien toteutumista. Raportti huomauttaa, että ihmisoikeussopimukset antavat ihmisille oikeuksia, vastuuta ja velvollisuuksia ja että nämä ovat toisistaan erottamattomia. Euroopan ihmisoikeussopimus velvoittaa ihmisiä kunnioittamaan elämää, toisen vapautta ja yksityisyyttä, kieltäytymään kiduttamisesta, varmistamaan tasa-arvon toteutumista ja sisältää erilaisia velvoitteita työntekoon, lapsiin, vanhuksiin, ympäristöön ja yhteiskuntaan liittyen. Yleiskokous toteaa *päätöslauselmassa 1845* (2011), että lakisääteiset velvoitteet ja moraalinen vastuu tulisi erottaa toisistaan. Laissa säädettyjen velvoitteiden tulee olla suhteellisia ja vastuut eivät saisi olla ristiriidassa yksilön arvo maailman kanssa. Yleiskokous pyytää jäsenmaita ottamaan huomioon yllämainitut velvoitteet ja vastuut ollessaan tekemisissä ihmisten kanssa.

Yksi demokratiaa uhkaavia uusimpia haasteita on ilmastonmuutos. Moni uskoo, että ilmastonmuutoksen kiihtyessä *puhtaan veden rajallinen saanti* voi olla yhä useamman *konfliktin syynä* tulevaisuudessa (dok.12538). Aihetta käsittelevässä raportissa todetaan veden olevan ihmisille elintärkeä, ja siksi sen saanti on myös ihmisoikeuksien täyttymisen kannalta ehdoton edellytys. Juomakelpoista vettä ei kuitenkaan esiinny maailmalla tasapuolisesti, ja arvioilta noin kuudesosa maailman ihmisistä kärsii puhtaan juomaveden puutteesta. Tilanne on pahentunut globalisaation, veden tuhlaamisen, saastuttamisen ja ylenpalttisen kastelun myötä. Lähi-idässä käydään jo

nyt taisteluja vedestä, mutta myös Kaukasian ja Kiinan alueella vedenpuute on johtanut levottomuuksiin. *Päätöslausemassa 1809* (2011) yleiskokous muistuttaa, että vedensaantiin liittyvistä ongelmista on tullut poliittinen ja sotilaallinen väline, joista myös terroristit hyötyvät. Tilanteen helpottamiseksi tarvitaan suunnitelmallisia toimenpiteitä vesihuollon parantamiseksi etenkin maiden välisillä raja-alueilla. Yleiskokous pyytää myös jäsenmaita tunnustamaan oikeuden veteen perusoikeutena YK:n yleiskokouksen päätöslauselman 64/292 (2010) mukaisesti sekä hyödyntämään Kansainvälisen tuomioistuimen sovittelukokemusta vesikonfliktitilanteiden ratkaisemiseksi. Lisäksi paikallisten ja alueellisten viranomaisten tulisi varmistaa asukkaalleen hyvälaatuista vesihuoltoa.

Marraskuun pysyvän komitean kokouksessa hyväksyttiin myös raportti *Uskontoon perustuvan syrjinnän kokonaisvaltainen torjuminen* (dok.12788). Siinä todetaan, että Euroopassa esiintyy paljon uskontojen välisiä jännitteitä ja että uskonnonharjoittajia tulisi suojella syrjintää ja väkivaltaa vastaan. Yleiskokous on useasti korostanut periaatetta, jonka mukaan kirkko on erotettava valtiosta. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on moneen otteeseen todennut, että valtioiden on pysyttävä neutraaleina ja puolueettomina suhteissaan eri uskontokuntiin. Uskonnonharjoittamiseen liittyvien rajoitusten tulisi olla perusteltu laissa. Kaikilla uskontokunnilla tulisi olla samat oikeudet toimia yhteiskunnassa. *Päätöslausemassaan 1846* (2011) yleiskokous peräänkuuluttaa uskonnonvälisen yhteiselon kulttuuria EN:n jäsenmaissa. Lisäksi jäsenmaiden tulisi vahvistaa uskontokuntien johtajien välistä vuoropuhelua ja kriminalisoida vihapuhe. *Suosituksessa 1987* (2011) yleiskokous toivoi ministerikomitean vahvistavan toimintaansa uskontoon perustuvan syrjinnän poistamiseksi. Sen tulisi myös varmistaa Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen uskonnonvapautteen liittyvien päätösten nopea toimeenpano jäsenmaissa.

Samaa aihetta käsiteltiin myös raportissa *Kulttuurienvälisen vuoropuhelun uskonnollinen ulottuvuus* (dok.12553). Sen mukaan Euroopan ihmisoikeussopimuksen takaama ajatuksen-, omantunnon- ja uskonnonvapaus on osa demokraattisen yhteiskunnan peruspilareita, sillä tämä oikeus muodostaa tärkeän osan ihmisen identiteettiä. Kaikilla ihmisillä on perusoikeus päättää mihin uskoo ja

mihin uskontokuntaan kuuluu, ja kaikkien tulisi myös hyväksyä, että nämä saattavat olla erilaisia. Kielteisiä asenteita muutetaan vain vuoropuhelulla, ja siksi kirkkojen ja uskontokuntien tulisi avoimesti tunnustaa ihmisen uskonnonvapaus. *Suosituksessa 1962* (2011) yleiskokous pyytää ministerikomiteaa luomaan aidon vuoropuhelun ja demokratiakumppanuuden EN:n jäsenmaiden ja uskontokuntien sekä ei-uskonnollisten järjestöjen välillä. Lisäksi ministerikomiteaa pyydetään edistämään eteläisen Välimeren maiden jäsenyyttä Venetsian komissiossa ja Pohjoisen-etelä keskuksessa ja vahvistamaan EN:n yhteistyötä EU:n ja sen perusoikeusviraston kanssa.

Sananvapaus ja oikeus yksityiselämään tulisi toteutua myös parlamentaarisen yleiskokouksen istuntosalissa, sillä mielipiteensä esittäminen on kansanedustajien tärkeimpiä työkaluja. Tätä oikeutta ei kuitenkaan saisi käyttää väärin. Raportissa *Henkilöiden suojeleminen kunniaan ja maineeseen kohdistuvilta hyökkäyksiltä* (dok.12703) todetaan, että kertomusvuoden aikana yleiskokouksen täysistunnoissa on esitetty vakavia syytöksiä, jotka on koettu erittäin loukkaaviksi. *Päätöslausemassa 1854* (2011) yleiskokous toteaa, että menettelytapasääntöihin tarvitaan lisäys, joka sallii täysistunnon puheenjohtajalle mahdollisuuden keskeyttää solvaavat ja loukkaavat puheenvuorot. Päätöslauselman muutosehdotukset asuvat voimaan tammikuun 2012 täysistunnon yhteydessä.

3.2.5 Sosiaalisen hyvinvoinnin turvaaminen

Niin kutsutut toisen sukupolven ihmisoikeudet eli taloudelliset, sosiaaliset ja sivistykselliset oikeudet ovat tärkeä osa Euroopan neuvoston työtä. Vuonna 2011 tuli kuluneeksi 50 vuotta Euroopallaisen sosiaalisen peruskirjan (CETS 35) voimaantulosta. Peruskirjan uudistettu versio täytti myös 15 vuotta. Juhlavuoden kunniaksi eri jäsenmaissa järjestettiin juhlaseminaareja ja asiantuntijapaneeleja. Suomen juhlaseminaari järjestettiin helmikuussa. Sosiaalisten oikeuksien huomioiminen korostuu etenkin taloudellisesti vaikeina aikoina, ja yleiskokous on useasti huomauttanut, että epätasa-arvon ja epäoikeudenmukaisuuden lisääntyminen heikentää demokratiaa ja vakautta.

Yleiskokous tarkasteli sosiaalisten oikeuksien tilaa kahdessa eri raportissa kertomusvuonna. Raportissa *Sosiaalisia oikeuksia koskevien sitoumusten*

seuranta (dok.12441) yleiskokous toteaa, että meneillään olevassa vaikeassa taloustilanteessa ja yhä kiihtyvän globalisaation myötä on tärkeää tarkastella sosiaalisia oikeuksia vahvistavien instrumenttien toimivuutta ja jatkaa niiden edistämistä Euroopassa. Vuonna 2005 EN:ssä sovittiin, että uudistunut Eurooppalainen sosiaalinen peruskirja muodostaa sosiaalioikeuksien ytimen, jota on kunnioitettava kaikkien yksilöiden kohdalla kaikissa jäsenmaissa. Jäsenmaiden osoittama tuki antaa siksi hyvät edellytykset sosiaalisten oikeuksien implementointityön jatkuvuudelle, ns. järjestökantelujen (collective complaints) laatimisen helpottamiseksi ja seurantamekanismien kehittämiseksi. Peruskirjan juhlavuosi on myös otollinen tilaisuus korostaa sosiaalisten sekä kansalais- ja poliittisten oikeuksien välistä erottamattomuutta. *Päätöslauselmassa 1792* (2011) yleiskokous kehottaa jäsenmaita ratifioimaan Eurooppalaisen sosiaalisen peruskirjan ja sen lisäpöytäkirjat sekä tukemaan seurantamekanismien kehitystyötä. Lisäksi jäsenmaita pyydetään käymään avointa keskustelua peruskirjan sisällöstä kansallisella tasolla. Yleiskokouksen täysistunnossa keskustellaan tulevaisuudessa joka toinen vuosi sosiaalisten oikeuksien ja ihmisoikeuksien tilasta. *Suosituksessa 1958* (2011) yleiskokous pyytää ministerikomiteaa uudistamaan järjestökantelumenettelyä myös ulkopuolisen (esim. yleiskokouksen) väliintulon sallimiseksi.

Kansallisten parlamenttien tärkeää roolia sosiaalioikeuksien lujittamisessa ja kehittämisessä Euroopassa (dok.11632) korostettiin kesäkuun istunnossa hyväksytyssä samannimisessä raportissa. Jäsenmaissa tehdyt viimeaikaiset rajut hyvinvointivaltion leikkauspäätökset vaikuttavat suoraan sosiaalisten oikeuksien toteutumiseen etenkin kaikkien haavoittuvimpien osalta, kun palveluja ja avustuksia leikataan. Parlamentteja pyydetään siksi ottamaan huomioon kansainvälinen sosiaalioikeusnormisto uusia lakeja säätäessään ja muita tehtäviä suorittaessaan. Yksi ratkaisu lainsäädännöllisten ristiriitojen välttämiseksi olisi parlamenttien tuominen suuremmin mukaan kansainvälisten sopimusten neuvotteluihin, laadintaan ja hyväksymisprosesseihin. Yleiskokous kehottaa *päätöslauselmassa 1824* (2011) parlamentteja vahvistamaan oman roolinsa sosiaalisten oikeuksien toteutumisen valvonnassa. Vuosittaisiin kansallisiin ihmisoikeuskeskusteluihin voisi sisällyttää myös sosiaalisten

oikeuksien implementointia tarkastelevan katsauksen. Myös parlamenttienvälistä yhteistyötä tulisi lisätä. Yleiskokous pyytää jäsenmailta pikaisia toimia sosiaalisten oikeuksien toteuttamiseksi kansainvälisten velvollisuuksien ja sitoumusten mukaisesti. *Suosituksessa 1976* (2011) yleiskokous kehottaa ministerikomiteaa luonnostelemaan sosiaalisen peruskirjan alaisuuteen lisäpöytäkirjan, joka takaisi oikeuden terveyteen ja terveelliseen elinympäristöön. Lisäksi ministerikomitean tulisi muistuttaa jäsenmaita kansanedustajien mukaan ottamisesta kansainvälisten sopimusten neuvotteluihin varhaisessa vaiheessa.

Köyhyys on viime vuosina lisääntynyt rajusti Euroopassa ja *Köyhyyden torjuminen* -raportin (dok.12555) mukaan EU:ssa n. 16 % väestöstä elää köyhyysrajan alapuolella. Lisäksi Itä-Euroopassa n. 60 milj. ihmisen arvioidaan elävän alle kahdella dollarilla päivässä. Vaikka Euroopan talouskasvu oli viime vuosikymmenellä rajua, tuloja ei ole onnistuttu jakamaan tasapuolisesti kaikille. Meneillään oleva taloustaantuma vain korostaa ongelmia. Köyhyys ei kuitenkaan tarkoita vain tulojen puutetta, vaan myös sosiaalista ulkopuolisuutta kun ihminen ei täysimääräisesti pysty osallistumaan yhteiskunnan toimintoihin. Tilanne osoittaa selkeästi sosiaalisten oikeuksien ja ihmisoikeuksien erottamattomuuden, sillä mahdollisuus toimia aktiivisena kansalaisena on tärkeä osa ihmisen perus- ja ihmisoikeuksia. Köyhyyskeskustelussa huolestuttavinta on lapsiköyhyys, joka pitkittyessä voi pilata lapsen mahdollisuuden onnistua elämässään. Lapsiköyhyyden poistaminen tulisi olla jokaisen jäsenmaan tärkein poliittinen prioriteetti. Taloustaantuma kuitenkin heikentää jäsenmaiden valmiutta ryhtyä toimenpiteisiin. *Päätöslauselmassa 1800* (2011) yleiskokous kehottaa jäsenmaita jatkamaan toimiaan köyhyyden poistamiseksi sekä pyrkimään poistamaan lapsiköyhyyden ja äärimmäisen köyhyyden vuoteen 2025 mennessä. Eurooppalainen sosiaalinen peruskirja sisältää useita köyhyydeltä suojelevia kohtia, ja yleiskokous kehottaakin parlamentteja edistämään viipymättä sosiaalioikeudellisten sopimusten ratifioimista jäsenmaissa. Saman kehotuksen saa myös ministerikomitea *suosituksessa 1963* (2011) ja sen tulisi tulevaisuudessa seurata erityisen tarkasti yleiskokouksen täysistunnoissa käytäviä keskusteluita sosiaalisten oikeuksien tilanteesta.

Edessä olevat suuret demografiset muutokset ovat olleet yleiskokouksen agendalla jo usean vuoden ajan. *Aktiivisen ikääntymisen edistäminen – ikääntyvien työkapasiteetin hyödyntäminen* -nimistä raporttia (dok.12431) käsiteltiin vuoden ensimmäisessä istunnossa. Sen mukaan jäsenmaissa olisi korkea aika muuttaa suhtautumista ikääntymiseen ja sopeutua väistämättömään väestörakennemuutoksen trendiin. Liian moni työkykyinen yli 50-vuotias on tällä hetkellä työttömänä omasta tahdostaan tai tahtomattaan. Eläkeikää lähestyviä työntekijöitä siirretään osa-aikaeläkkeelle tai eläkeputkeen nuorempien työntekijöiden alta. Aktiivisen yli 50-vuotiaan työnhaku tyssää usein eläkeiän läheisyyteen. Tämä ikäsyrrintä aiheuttaa ilmapiirin, jossa ikäihmisiä ei kunnioiteta ja heitä kohdellaan epätasa-arvoisesti. Panostamalla senioriväestöön jäsenmaat saivat kuitenkin aktiivisempia ja terveempiä kansalaisia, jotka jaksavat paremmin työelämässä ja osallistuvat yhteiskunnan toimintoihin myös eläkepäivinä. *Päätöslauselmassaan 1793* (2011) yleiskokous toteaa, että aktiivisen ikääntymisen edistämiseksi tarvitaan työelämän joustavuuden lisäksi panostuksia myös sosiaalietuuksiin ja uudelleen koulutukseen. Senioreilla on paljon annettavaa työelämässä ja yhteiskunnassa kunhan heidän erityistarpeensa esim. terveyteen liittyen otetaan huomioon. Ikäsyrrintää torjutaan parantamalla lainsäädäntöä sekä tukemalla työnantajien asennemuutosta ikääntyvään työvoimaan.

Raportissa *Ennaltaehkäisevä terveydenhuolto Euroopan neuvoston jäsenmaissa* (dok.12219) todetaan, että Euroopan maiden maailmankuulut terveydenhuoltojärjestelmät uhkaavat rapautua demograafisen rakennemuutoksen tuomien taloudellisten haasteiden alle. Lisääntyneet elintapasairaudet lisäävät entisestään kalliin terveysjärjestelmän kustannuksia, ja yhä suurempi osa terveydenhuoltomenoista menee tulevaisuudessa ennaltaehkäistävissä olevien sairauksien hoitamiseen. Nykyinen sukupolvi saattaa olla ensimmäinen, jonka eliniän odote on edellistä sukupolvea alhaisempi. Terveydenhuollon tämänhetkisenä käytäntönä on parantaa sairauksia, ei niinkään sairauksien estämisessä. Uusia näkemyksiä tarvitaan fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin sisällyttämiseksi hyvän terveyden määrittelmään. Terveyspalvelujen saatavuudessa vallitsee myös raju epätasa-arvo, ja parempituloi-

set ovat yleensä muuta kansaa terveempiä. *Suosituksessaan 1959* (2011) yleiskokous kehottaa jäsenmaita sitoutumaan Maailman terveysjärjestön WHO:n asettamiin tavoitteisiin ja panostamaan ennaltaehkäisevään terveydenhuoltoon. Lisäksi ministerikomiteaa pyydetään muistuttamaan jäsenmaita, että oikeus terveyteen koskee kaikkia valtion alueella oleskelevia ihmisiä. Tästä syystä jokaisen maan tulisi määritellä terveydenhoitoon pääsyn minimikriteerit. Yhteistyötä tulisi lisätä myös Euroopan unionin kanssa.

3.2.6 Lasten ja nuorten oikeudet

Nuorten oikeudet ovat viimeisen kymmenen vuoden aikana olleet parlamentaarisen yleiskokouksen tärkeimpiä prioriteetteja. Nuoruus on tärkeää aikaa ihmisen elämässä, jolloin kehitytään vastuullisiksi kansalaisiksi. Kuitenkin taloustaantumassa nuoriin kohdennettuja projekteja lakkautetaan yleensä ensimmäisinä. Tästä asiasta käytiin kertomusvuonna ajankohtaiskeskustelu, jonka päätteeksi päätettiin palata aiheeseen vuoden 2012 kesäkuussa.

Aikuisuuden rajamailla liikkuvilla nuorilla täytyy olla oikeus osallistua päätöksentekoon sekä oikeus jatkokoulutukseen, työhön, asumiseen ja sosiaaliturvaan. Taloudellinen, sosiokulttuurinen ja maantieteellinen eriarvoisuus heikentää nuorten itsenäisyyttä. Siksi ed. *Antti Kaikkonen* (kesk) vaati vuonna 2009 laatimassaan aloitteessa *nuorten oikeuksia koskevaa eurooppalaista puiteyleissopimusta*. Kertomusvuonna hyväksytyssä raportissa (dok.12629) yleiskokous tukee tätä tavoitetta. Ministerikomitealle antamassaan *suosituksessa 1978* (2011) yleiskokous ehdottaa kymmenen teemaa, joita puiteyleissopimus voisi käsitellä: nuoriso-termin selkeä määrittelmä, tasapuolinen pääsy koulutukseen, työllistymismahdollisuuksien takaaminen, asunnon, terveydenhuollon ja terveellisen elinympäristön takaaminen, nuorten osallistumisen vahvistaminen, kulttuurin ja urheilun edistäminen, syrjimättömyysperiaate, parempi tiedottaminen nuorisoa koskevista päätöksistä ja määräysten tehokas implementointi. Kansallisten parlamenttien tulisi myös ottaa nuorten oikeudet entistä paremmin huomioon.

Kesäkuun istunnossa käsitellyn *Nuorten nopeasti heikentyneen työllistymisen pysäyttäminen* -nimisen raportin (dok.12626) mukaan joka viides Euroopan nuorista on vailla työpaikkaa. Tähän on

monta syytä, mutta suurin ongelma on kyvyttömyys kohdistaa riittävästi koulutuspaikkoja työllistävälle aloille sekä työmarkkinoiden joustamattomuus. Nuoren työttömyys voi pitkittyessään johtaa siihen, että nuori vieraantuu työelämästä ja jää lopullisesti sen ulkopuolelle. Pitkäaikaistyöttömyys, syrjäytyminen, lisääntynyt rikollisuus tai jopa maastamuutto tulee kalliiksi yhteiskunnalle. Tämänhetkisistä talousongelmista huolimatta Euroopan ikääntyvillä yhteiskunnilla ei ole varaa jättää nuorten potentiaalia käyttämättä. Valtiot unohtavat helposti, että nuoria työllistävien toimenpiteiden laiminlyönti tänään saattaa aiheuttaa suuria sosiaalisia kustannuksia huomenna. *Päätöslauselmassa 1828* (2011) yleiskokous toteaa, että oikeus palkalliseen työhön ja sen tuoma sosiaalinen turva on tärkeä osa perusoikeuksien toteutumista. Siksi nuorten työllistäminen tulisi olla jokaisen jäsenmaan työllistämisen politiikan ykkösprioriteetti. EN:n jäsenmaissa on paljon hyviä käytäntöjä ja esimerkkejä. Tärkeää olisi myös kannustaa koulutuslaitoksia parempaan vuoropuheluun työyhteisön kanssa, jotta valmistuneiden osaaminen vastaisi paremmin työnantajien tarpeita. Yritysten halukkuutta palkata nuoria voisi tukea eri tavoin, ja nuoria tulisi rohkaista myös yrittäjyyteen. Yleiskokous kehottaa myös kansallisia parlamentteja järjestämään vuosittain keskusteluja nuorista.

Nuorisotyöttömyyden yhtä lieveilmiötä tutkitaan raportissa *Nuoret rikoksentekijät: sosiaaliset toimenpiteet, koulutus ja kuntoutus* (dok.12523). Raportissa muistutetaan, että syrjäytyneet nuoret ja nuorisorikolliset ovat ensisijaisesti lapsia. On myös otettava huomioon, että nuoret rikoksentekijät usein tulevat huonoista lähtökohdista ja vaikeista olosuhteista. Siksi heitä ei voi kohdella täysi-ikäisten rikollisten tapaan. Raportin mukaan ihmisoikeuskomissaari Thomas Hammarberg on huolissaan etenkin joidenkin jäsenmaiden päätöksistä alentaa rikosvastuun ala-ikärajaa, minkä myötä yhä useampi nuori rikollinen päätyy vankeuteen. Tämä on hyvin lyhytnäköinen ratkaisu, ja lisää resursseja tulisikin sen sijaan keskittää nuorten sosiaaliseen koulutukseen ja kuntoutukseen. Tutkimukset osoittavat, että vielä kehittyvät lapset/nuoret ovat avoimia positiivisille sosiaalisille vaikutuksille. Nuorisorikollisen täytyy oppia ottamaan vastuu teoistaan, mutta vastuunkanto voi tapahtua monella tavalla. *Päätöslauselmassa*

1796 (2011) yleiskokous pyytää jäsenmaita, yhteistyössä kansalaisyhteiskunnan kanssa, panostamaan perheitä tukeviin toimiin, koulutus- ja työllisyystoimenpiteisiin ja päihdeneuvontaan. Rikosten uusimisen estämiseksi yleiskokous myös kehottaa jäsenmaita implementoimaan jo olemassa olevia eurooppalaisia sääntöjä nuorille rikollisille. Vangitsemisen vaihtoehdoksi nämä säännöt ehdottavat yhteisösanktioita ja -toimenpiteitä. Jäsenmaiden tulisi myös välttää rikosvastuun ala-ikärajan alentamista ja järjestää nuorten rikollisten oikeudenkäynnit erikoiskäytännöin.

Raportissa *Demokratian laajentaminen laske-malla äänestysikäraja 16 ikävuoteen* (dok.12546) pelätään demografisten muutosten heikentävän nuorten vaikutusmahdollisuuksia, kun tulevaisuuden päätöksenteossa keskitytään yhä enemmän ikääntyvään väestöön. Tällainen kehitys saattaa vaarantaa demokratian pysyvyyttä. On ollut havaittavissa, että 18–24-vuotiaiden kiinnostus politiikkaan on vähentynyt rajusti Euroopassa viime vuosina, ja tutkimukset osoittavat, että mitä kauemmin nuori joutuu odottamaan osallistumistaan poliittiseen päätöksentekoon, sitä vähemmän politiikka kiinnostaa aikuisiässä. Itävallassa on jo siirrytty 16 vuoden äänestysikärajaan, Saksassa ja Sveitsissä tätä on kokeiltu paikallistasolla. Valittujen edustajien legitimitietin parantamiseksi ja äänestysinnon kohottamiseksi yleiskokous kehottaa *päätöslauselmaansa 1826* (2011) jäsenmaita pohtimaan äänestysikärajan osallistumisen ikärajan laskemista 16 ikävuoteen. Demokratian perimmäisenä tarkoituksena on antaa päätöksentekovalta kansalaisille, ja se toteutuu parhaiten sallimalla yhä suuremmalle osalle kansaa vaaleihin osallistuminen.

Yleiskokous keskusteli kertomusvuonna myös lasten kokemasta väkivallasta kouluissa. Raportissa *Valistustyö kouluissa tapahtuvaa väkivaltaa vastaan* (dok.12513) todetaan lasten häiriökäyttäytymisen lisääntyneen ja arviolta noin 60 %:n Euroopan koululaisista kokeneen jonkinasteista koulukiusaamista tai väkivaltaa koulussa. Nämä kokemukset vaikuttavat lapsen hyvinvointiin ja koulumenestykseen, ja voivat saada aikaan kauaskantoisia seurauksia. *Päätöslauselmassa 1803* (2011) yleiskokous muistuttaa, että uudistetun Euroopan sosiaalisen peruskirjan 17. artiklan mukaan sopimusosapuolten on tuettava lapsen täyspainoista fyysistä ja psyykkistä kehitystä

suojelemalla lapsia väkivallalta. Lukuisista kansainvälisistä sopimuksista huolimatta väkivaltainen yhteiskuntamme heijastuu yhä useammin myös lapsiin. Siksi yleiskokous aikoo jatkaa väkivallanvastaisia julistuksia sekä toimia lapsiin kohdistuvan väkivallan kitkemiseksi. Tilanteen parantamiseksi tarvitaan sekä lainsäädännöllisiä, hallinnollisia että koulutuksellisia toimenpiteitä. Aihe täytyy pitää näkyvillä erilaisilla valistuskampanjoilla, ja tuki- ja ehkäisyaktiviteetteihin pitää panostaa. Yleiskokous toivoo aiheen pysyvän EN:n pääsihteerin prioriteettina jatkossakin. *Suosituksessa 1965* (2011) yleiskokous toteaa, että parempien käytäntöjen luomiseksi tarvittavaa synergiaa saadaan vain lisäämällä yhteistyötä niin kansallisten hallitusten kuin kansainvälisten järjestöjen välillä. Siksi ministerikomiteaa kehoitetaan tutustuttamaan jäsenmaat päätöslauselman toimenpide-ehdotuksiin.

Lokakuun istunnossa käsitellyssä raportissa muistutetaan, että *lapsia sisältävän pornograafisen materiaalin* (dok.12720) takana on aina seksuaalisesti hyväksikäytetty lapsi. Näiden materiaalien suunnitelmallinen ja koordinoitu kitkeminen on siksi ensisijaisen tärkeää. Huolestuttavinta on tapausten suuri määrä. Internetin tarjoama anonymitteetti poistaa tekoihin liittyvät sosiaaliset esteet ja tabut sekä vaikeuttaa samalla kuvamateriaalin levittäjien tunnistamista ja syytteelle asettamista. Yksi toimiva tapa olisi estää lapsipornograafista materiaalia sisältävät nettisivut kokonaan, mutta keskustelu ei ole edennyt Euroopan parlamentissa, eikä sivujen estäminen tule olemaan tulevaisuudessakaan pakollista. Tärkeintä olisi luoda jäsenmaihin samankaltaiset säännöt laittoman sisällön levittämisen estämiseksi. *Päätöslauselmassaan 1834* (2011) yleiskokous toteaa, että ongelman kitkemiseksi on jo olemassa monta eri kansainvälistä instrumenttia. Myös Suomen ratifioimat Euroopan neuvoston yleissopimukset lasten suojelemista seksuaalista riistoa ja seksuaalista hyväksikäyttöä vastaan (CETS 201) ja tietoverkkorikollisuuden kieltämisestä (CETS 185) sekä EU:n puitteissa laadittu direktiivi sisältävät kaikki vahvan oikeudellisen pohjan kansallisen lainsäädännön kehittämiseksi, ja yleiskokous kehottaa kaikkia jäsenmaita ratifioimaan ne. Lisäksi internetpalveluntuottajia ja finanssisektoria tulisi kannustaa ottamaan käyttöön itsesäätelymekanismit ja systemaattinen raportointi internetistä

löytyvistä laittomista materiaaleista. *Suosituksessa 1980* (2011) yleiskokous kehottaa ministerikomiteaa vahvistamaan entisestään yleissopimuksen lapsipornograafista materiaalia käsittelevät kohdat. Yleiskokous kiittää ministerikomiteaa suhtautumisestaan lapsiin kohdistuvan seksuaalisen väkivallan vastaiseen kampanjaan ”One in five” ja toivoo jatkuvaa aktiivisuutta.

Edustaja *Sirpa Asko-Seljavaaran* (kok) aloitteesta laadittu raportti *Lasten ja nuorten suojeleminen lihavuudelta ja kakkostyypin diabetekselta* (dok.12559) käsiteltiin huhtikuun täysistunnossa. Raportin mukaan viimeisten 20. vuoden aikana lasten ylipaino on lisääntynyt hälyttävästi kaikissa EN:n jäsenmaissa. Reilu neljäsosa Euroopan lapsista ja nuorista on nykyään ylipainoisia. Kakkostyypin diabeteksella on suora yhteys ylipainoon. Tämä trendi on pysäytettävä nopeasti, sillä diabetes voi merkittävästi heikentää elämänlaatua, aiheuttaa muita vakavia sairauksia ja jopa lyhentää eliniän odotetta. Lisäksi tutkimukset osoittavat, että elämäntapasairaudet vievät tulevaisuudessa yhä suuremman osan valtioiden terveydenhuoltomäärärahoista. Ilman toimenpiteitä lihavuuden aiheuttamien sairauksien osuus esim. Ranskan terveydenhuoltomenoista vuonna 2020 tulee olemaan jo 7 %. *Päätöslauselmassa 1804* (2011) yleiskokous pyytää jäsenmaita ryhtymään toimenpiteisiin kiireellisesti. Terveellisen ruokavalion edistämiseksi jäsenmaat voisivat parantaa kouluruoan ravintoarvoa, rajoittaa ruokamainontaa, ottaa käyttöön sokeri- ja rasvaveroja sekä edistää imetystä. Terveellisiä elämäntapoja voisi edistää erilaisilla kampanjoilla, lisäämällä koululiikuntaa ja tukemalla kouluja omissa projekteissaan. Kakkostyypin diabeteksen hoitoon tulisi panostaa ja riskirajoilla olevia lapsia tulisi tukea ja hoitaa. Yleiskokouksen mielestä lapset tulisi ottaa mukaan julkisen terveydenhuollon ohjelmien suunnitteluprosessiin. *Suosituksessa 1966* (2011) yleiskokous pyytää ministerikomiteaa laatimaan jäsenmaille ja tarkkailijamaille toimenpideohjeita, joiden perusteella ne voisivat laatia koordinoituja strategioita lihavuuden ja kakkostyypin diabeteksen hoitamiseksi ja estämiseksi.

Marraskuussa pysyvän komitean kokouksessa hyväksytyssä raportissa *Miten Eurooppa voi auttaa lapsia luonnonkatastrofien ja kriisien jälkeisissä tilanteissa: Haitin ja Afganistanin esimerkit* (dok.12783) todetaan, että EN:n tulee jatkossakin kantaa

vastuunsa luonnonmullistusten ja poliittisten kriisien kourissa olevien kolmansien maiden auttamisessa. EN:n jäsenmaiden humanitaarista avunantoa Afganistanissa ja Haitissa tarkastelevassa raportissa huomautetaan, että avun tarve korostuu etenkin lapsia koskevissa tilanteissa. *Päätöslausemassa 1850* (2011) yleiskokous kehottaa jäsenmaita kehittämään kriisiapuaan niin, että se ottaisi huomioon katastrofin kohdanneiden lasten fyysiset ja psyykkiset tarpeet paremmin. Yksi toimenpide olisi maiden välisen adoptiolainsäädännön tarkistus. Lapsikauppa ja laittomat adoptiot ovat konflikti- ja muiden kriisitilanteiden vakavia lieveilmiöitä. Yleiskokous pyytää jäsenmaita ratifioimaan Haagin sopimuksen, jossa todetaan että maiden väliset adoptiot tulee toteuttaa lapsen parhaan mukaan. Jokaisen valtion tulisi parhaansa mukaan mahdollistaa lapsen pysyminen lähellä kotiaan ja perhettään.

3.2.7 Lisääntyneen maahanmuuton tuomat haasteet

Arabi kevään aiheuttamat pakolaisvirrat ja pakolaisten vastaanottamisen haasteet hallitsivat maahanmuuttokeskustelua kertomusvuonna.

Siitä huolimatta että etelästä meriteitse tulevat siirtolaiset eivät ole uusi ilmiö, ja että tulijoiden määrä on jopa laskenut, tilanne on Pohjois-Afrikan levottomuuksien seurauksena kärjistynyt äärimmäisen vaikeaksi. Sijaintinsa vuoksi etenkin Espanja, Italia, Kreikka, Kypros ja Malta toimivat kasvavan paineen alla. Raportissa *Turvapaikanhakijoiden, pakolaisten ja laittomien maahanmuuttajien pysäyttäminen ja pelastaminen merellä* (dok.12628) todetaan, että suurten siirtolaismäärien myötä häädässä olevien ihmisten auttaminen on jäänyt Etelä-Euroopan rajojen vartioimisen jalkoihin. Tämä on johtanut ylilyönteihin ja jopa yrityksiin estää maihin pääsy, mikä on kansainvälisoikeudellisen palauttamiskiellon (non-refoulement) vastaista. Ongelmia esiintyy myös kiinniotettujen säilöön-otossa ja turvapaikka-anomusten käsittelyssä. Raportissa muistutetaan, että vaarallisin ja laittomin keinoin toteutuneet saapumispyrkimykset lähes merikelvottomissa aluksissa osoittaa pakolaisten hätää. Siksi näitä henkilöitä tulisi kohdella inhimillisesti, ja heille tulisi antaa oikeudenmukainen mahdollisuus anoa kansainvälistä suojelua. *Päätöslausemassaan 1821* (2011) yleiskokous toteaa olevansa huolestunut vastuunjaon tulkinnoista

eri jäsenmaissa selkeistä kansainvälisistä säännöistä huolimatta. Jäsenmaat myös määrittelevät pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden oikeutta päästä turvalliseen paikkaan eri tavoin. Tulkin- taerot ja tietämättömyys säännöistä vaarantavat ihmiselämän kun merihädässä olevia ihmisiä ei aina pelasteta ajoissa. *Suosituksessa 1974* (2011) yleiskokous kiittää EN:n pääsihteeriä aloitteesta kutsua koolle ylimääräinen ministerikomitea- kokous tutkimaan jäsenmaiden toimia. Yleiskoko- us muistuttaa jäsenmaita velvollisuudesta auttaa apua tarvitsevia jäsenmaita sekä varmistaa pako- laisten ja turvapaikanhakijoiden ihmisoikeuksien toteutuminen.

Huhtikuun istunnossa pohdittiin *Pohjois-Afrikan maiden kansannousun vaikutuksia laittomien maahanmuuttajien, turvapaikanhakijoiden ja pako- laisten laajamittaiseen tuloon Euroopan etelärannikol- le* (dok.12581). Samannimisen raportin mukaan kevään aikana Tunisiasta saapui Italian Lam- pedusan saarelle reilut 23 000 pakolaista. Se on melkein viisinkertainen määrä saaren omaan vä- kilukuun verrattuna. Vaikka pakolaisia on tullut pelättyä vähemmän, saattaa tilanne vielä pitkitty- essä muuttua. Raportin mukaan tärkeintä on kartoittaa välittömimmän humanitaarisen avun ja suojelun tarve sekä vaadittavat toimenpiteet pakolaisvirtojen syiden selvittämiseksi. Raja- ja vastaanottotoimenpiteiden parantamisen lisäksi yleiskokous korostaa *päätöslausemassa 1805* (2011), että jäsenmaiden tulisi auttaa Tunisiaa, Egyptiä ja Libyaan taloudellisten, sosiaalisten ja oikeudellisten rakenteiden uudistamisprosesseis- sa. Ilman elinoloja parantavia toimia ihmisten kokema hätä vain lisääntyy, mikä saattaa entises- tään lisätä pakolaisongelmaa. *Suosituksessa 1967* (2011) yleiskokous kehottaa ministerikomiteaa hyödyntämään CPT-komitean asiantuntijoita ja ihmisoikeuskomissaarin asiantuntemusta vaike- uksissa olevien eurooppalaisten viranomaisten auttamiseksi. Myös kehityspankki EBRD:n rahoitusmekanismeja tulisi hyödyntää tilanteen purkamiseksi.

Samaa aihetta käsiteltiin myös kesäkuun istun- nossa hyväksytyssä raportissa *Turvapaikanhakijat ja pakolaiset: vastuunjako Euroopassa* (dok.12630). Siinä todetaan, että kansainvälisen oikeuden mu- kaan jokainen maa on vastuussa maahan saapu- vista pakolaisista. Jos tämä aiheuttaa ongelmia, valtion tulisi pyytää apua tai sopia naapurimaiden

kanssa erityisjärjestelyistä. Euroopan valtioiden tulisi myös toimia yhteistyössä laittoman maahanmuuton ja ihmiskaupan torjumiseksi. Lisäksi maiden keskinäistä solidaarisuutta pitäisi vahvistaa niin, että turvapaikanhakijoita siirrettäisiin tasapuolisesti ympäri Eurooppaa. Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden ihmisoikeuksia ei voi toteuttaa ilman valtioiden välistä yhteistyötä. Myös kansalliset parlamentit tarvitsevat lisää tietoa esim. pakolaisten asuttamisesta. Vuonna 2010 Euroopan valtiot asuttivat vain 5 824 pakolaista Yhdysvaltojen 50 077 verrattuna. *Päätöslauselmassa 1820 (2011)* yleiskokous toteaa, että EU:n nykyinen käytäntö, jonka mukaan vastaanottajamaa käsittelee turvapaikkahakemuksia, ei toimi. Näillä mailla ei ole riittäviä resursseja hakemusten käsittelyyn ja kunnollisten säilöönottokeskusten ylläpitämiseen. Kreikan saamat nuhteet omien vankiloidensa tilasta on vakavasti otettava esimerkiksi, joka osoittaa, että vastuu maahanmuuttajista ei voi olla viiden maan niskoilla. Yleiskokous perää vastuunkantoa myös muilta Euroopan valtioilta. Yhteistyötä tulisi vahvistaa niin rajavalvonnassa kuin turvapaikkahakemusten käsittelyssä. Lisäksi olisi tärkeää varmistaa, että rajavartijat tuntevat ihmisoikeussäännöt ja toimivat niiden mukaisesti. Yleiskokous pyytää *suosituksessa 1973(2011)* ministerikomiteaa laatimaan käsikirjan turvapaikkahakemusten käsittelyn parhaista käytännöistä ja ihmisoikeussäännöksistä.

Raportissa *Yksintulleet lapset Euroopassa: saapumiseen, oleskeluun ja paluuseen liittyvät asiat* (dok.12539) todetaan, että Euroopassa oleskelee arviolta noin 100 000 yksintullutta alaikäistä, joista suurin osa on 14–17-vuotiaita poikia. Saapuvien maahanmuuttajien suurista määristä johtuen EN:n jäsenmailla ei ole mahdollisuutta vastaanottaa kaikkia tänne haluavia, mutta alaikäisten kohdalla sääntöjen pitäisi olla selvät. Usein jo entuudestaan vaikeista olosuhteista tulleet lapset ovat erittäin haavoittuvassa asemassa ja siksi vaarassa joutua hyväksikäytön, laiminlyönnin tai ihmiskaupan kohteiksi. Kansainvälisistä sitoumuksista huolimatta, vailla vanhempia saapuvien maahanmuuttajalasten kohtelu vaihtelee kuitenkin suuresti jäsenmaiden välillä. Raportissa huomautetaan, että yksintulleen lapsen suojele tulisi aina olla lähtökohtana maahanmuuttoon liittyvässä lainsäädännössä. Säännösten päivittämisen tueksi yleiskokous esittää *päätöslauselmas-*

saan 1810 (2011) 15 periaatetta yksintulleiden maahanmuuttajalasten kohteluun. Näistä tärkein on oikeus tulla kohdelluksi lapsena, ei maahanmuuttajana. Siksi päätöksiä tulisi katsoa lapsen edun kannalta. Lapsia ei saa käännäyttää rajalla ja heille on heti osoitettava apua ja tukea. Lasta ei saa vangita, ja alaikäisten turvapaikkahakemukset tulisi aina hyväksyä asianmukaisella nopeutella prosessilla. Lasta on kuultava, ja ikätestejä saa suorittaa vain, jos on aihetta epäillä lapsen ilmoittamaa ikää. Lapsen kannalta prosessin tärkein päämäärä tulisi olla lopullinen ratkaisu, olkoonpa se sitten turvallinen paluu lähtömaahan, perheenyhdistäminen tai uuteen perheeseen sijoittaminen kohdemaassa. Lasta ei saa jättää yksin. *Suosituksessa 1969 (2011)* yleiskokous muistuttaa ministerikomiteaa EN:n tärkeästä roolista alaikäisten maahanmuuttajien oikeuksien suojelemisessa. Siksi olisi tärkeää kehottaa jäsenmaita ratifioimaan asiaa tukevat kansainväliset sopimukset. Lisäksi ministerikomiteaa pyydetään perustamaan riippumaton toimielin päätöslauselmassa esitettyjen 15 periaatteen muokkaamiseksi ministerikomitean suositukseksi.

Samaan aiheeseen liittyy myös lokakuun istunnossa käsitelty raportti *Laittomassa tilanteessa olevat paperittomat maahanmuuttajalapset: todellinen syy huoleen* (dok.12718). Raportin mukaan paperittomien lasten haavoittuvuus on kolminkertainen, sillä he ovat maahanmuuttajia, lapsia ja paperittomia. Näistä kolmesta olisi ensisijaisen tärkeää nostaa esille lapsi, sillä päätös kohdella lasta maahanmuuttajana eikä lapsena luo esteitä lapsen kehitykselle. Tällä päätöksellä saatamme luoda kokonaisen sukupolven vailla mahdollisuuksia olevia ja yhteiskunnan ulkopuolella toimivia yksilöitä. Nykyiset kansalliset lait rajoittavat maahanmuuttajastatuksen saaneiden lasten mahdollisuuksia päästä kouluun, saada terveydenhuoltoa tai kunnan kotia. Vankila ei ole lapsen paikka. Yleiskokous esittää siksi *suosituksessa 1985 (2011)* ehdotuksia paperittomien lasten tilanteen parantamiseksi. Jäsenmaiden koulutus, terveydenhuolto-, ja asumislainsäädännön tulisi olla johdonmukainen ja selkeä paperittomien maahanmuuttajalasten kohdalla, jotta heidän tilanteensa saisi ratkaistua mahdollisimman nopeasti. Yleiskokous myös toivoo rasminvastaisen toimikuntansa ECRI:n jatkavan tärkeää työtään paperittomien lasten tilanteen seurannassa.

Raportissa *Maahanmuuttajanaisten suojeleminen työmarkkinoilla* (dok.12549) muistutetaan, että YK:n tilastojen mukaan noin puolet Euroopan 69 miljoonasta pakolaisesta on naisia. Kuitenkin maahanmuuttajanaisten panokselle yhteiskunnassa annetaan harvoin arvoa uudessa kotimaassa. Usein miestensä armoilla elävät naiset saavat pahimmissa tapauksissa vain vähäisiä avustuksia ja voivat joutua työnantajensa hyväksikäyttämiksi. Tämänhetkinen taloudellinen epävarmuus vaikeuttaa tilannetta entisestään. Siksi tarvitaan räätälöityjä toimenpiteitä maahanmuuttajanaisten tasa-arvon toteuttamiseksi. *Päätöslausemassa 1811* (2011) yleiskokous esittää jäsenmaiden maahanmuuttokäytäntöjen kehittämistä siten, että ne olisivat aiempaa sukupuolisensitiivisempiä. Lisäksi jäsenmaita pyydetään muokkaamaan kansallista työlainsäädäntöään niin, että työksi tunnustetaisiin myös kotona tehty työ. *Suosituksen 1970* (2011) mukaan maahanmuuttajanaisten tilanne kohenisi myös, jos kaikki jäsenmaat ratifioisivat Eurooppalaisen yleissopimuksen siirtotyöläisten oikeudellisesta asemasta (CETS 93), Eurooppalaisen yleissopimuksen ihmiskaupanvastaisesta toiminnasta (CETS 197) sekä Euroopan neuvoston yleissopimuksen naiseen kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä (CETS 210). Suomi on allekirjoittanut keskimmäisen ja viimeisen sopimuksen.

3.3 Talous- ja ympäristökysymykset

Taluskriisin seurausten puinti jatkui myös kertomusvuonna. Raportissa *Valtioiden ylivelkaantuminen: uhka demokratialle ja ihmisoikeuksille* (dok.12556) todetaan viimeisen kahden vuoden taloudellisen alamäen osoittavan joidenkin Euroopan valtioiden kyvyttömyyden noudattaa järkevää ja tarkoituksenmukaista julkisen talouden sääntelyä. Vaarallinen velkakierre, valtavat budjettialijäämät ja pysähdyksissä oleva talouskasvu uhkaa Euroopan perusrakenteita ja maanosan kansalaisten elämänlaatua. Talousjärjestelmä tarvitsee peruskorjauksen. Liikaa valtaa on annettu maailmanlaajuisille finanssimarkkinoille ja yksityisille toimijoille, sillä vastuu sääntelystä ja oikeusvaltioperiaatteen kunnioittamisesta on aina valtioilla. Joidenkin pankkien pelastaminen

on ollut oikeutettua, mutta yksityisen sektorin tappioiden siirtäminen veronmaksajille ei ole reilua. Pankeille myönnetyille tukipaketeille tulee siksi asettaa tiukkoja ehtoja. Vain korjaamalla hallinnon ja markkinoiden välille muodostuneen vääristymän estetään tulevaisuuden kriisit. Joidenkin jäsenmaiden harjoittama epärehellinen talouspolitiikka ja tilastointi on johtanut siihen, että asiansa hyvin hoitaneet valtiot ovat joutuneet takaamaan kyseisten valtioiden velkoja. Tämä trendi on pysäytettävä, sillä se voi johtaa Euroopan vakautta uhkaavaan ketjureaktioon. Demokratia ja markkinatalous eivät toimi ilman avoimuutta ja läpinäkyvyyttä. *Suosituksessa 1961* (2011) yleiskokous tuomitsee valtioiden päätökset kansallistaa yksityistä velkaa ja peräänkuuluttaa jäsenmailta vastuullisuutta ja läpinäkyvyyttä takuupäätöksissä. Lisäksi ministerikomitean jäseniä pyydetään pyrkimään velkatakuiden asteittaiseen vähentämiseen. Tukitoimenpiteet tulisi jakaa tasapuolisesti koko yhteiskunnassa, ja talousneuvoja antavilta ekonomisteilta tulisi vaatia ehdotonta rehellisyyttä ja riippumattomuutta. Finanssimarkkinoiden vaikutukset valtionhallintoon, julkiseen etuun, julkisen talouden hoitoon ja Euroopan demokraattisiin instituutioihin ovat erittäin huolestuttavia. Tätä keskustelua on siksi jatkettava esim. EN:n demokraatioforumin yhteydessä.

Noin puolet EN:n jäsenmaista ovat ns. pieniä talouksia. Raportissa *Pienten talouksien haasteet* (dok.12779) todetaan, että vaikka näiden maiden sosiaaliset profiilit eroavat toisistaan paljon, ne ovat kärsineet suuresti taluskriisissä. Pienten talouksien ongelmina ovat etenkin pienet sisäiset markkinat, vientituotteiden monipuolisuuden puute ja tuontiriippuvuus. Yleiskokous korostaa siksi *päätöslausemassaan 1848* (2011) etenkin hyvän hallinnon merkitystä talouden kehittämissuhteissa. Pienten talouksien tulee olla avoimia investoinneille, kaupalle ja uusille ideoille. Joustava ja muutosta pelkäämätön talous pystyy helpommin sopeutumaan erilaisiin tilanteisiin. Näiden maiden tulisi myös pyrkiä purkamaan tilanteita, joissa lähes monopoliaseman ottanut yritys väristää markkinoita ja hintakilpailua. Budjettitasapainon saavuttaminen olisi myös tärkeää. Yleiskokous näkee vihreässä taloudessa valtavasti pienten talouksien kasvupotentiaalia. Pienet maat ovat teknologisten ratkaisujen kuten sähköisen

asioinnin kehittämisen edelläkävijöitä. Näiden kehittämisessä voisi tehdä vielä enemmän yhteistyötä. Yleiskokous kehottaa pieniä jäsenmaita rakentamaan toimivaa ja innovatiivista hyvinvointiyhteiskuntaa sekä pyrkimään alueelliseen yhteistyöhön naapurimaiden kanssa. Etenkin energia- ja kuljetusyhteistyötä voisi kehittää EU:n ja Euroopan investointipankin EIB:n tarjoaman rahoituksen kautta.

Samaa aihetta sivutaan myös raportissa *Panos alueelliselle kehitykselle: innovatiivinen lähestymistapa kriisialueille* (dok.12776). Sen mukaan talouskriisin seuraukset ovat jakautuneet epätasaisesti eri alueille. Suuri osasyllinen on tiettyjen alueiden epäedullinen sijainti, huono teollisuus rakenne, työvoiman puute tai toimimaton hyvinvointijärjestelmä. Raportti tutkii, miten näitä alueita voisi vahvistaa paikallisilla resursseilla, kulttuurilla ja perinteillä. *Päätöslausemassa 1849* (2011) yleiskokous ehdottaa erilaisten matkailuvaihtoehtojen kehittämistä ja eri nähtävyyksien yhdistämistä sopiviksi pakettimatkoiksi. Alueet voisivat myös kehittää seniorimatkailua. Tuloja tulisi käyttää järkevästi ja sijoittaa näiden alueiden kehittämiseen.

Kuten aiempina vuosina, parlamentaarinen yleiskokous tarkasteli kertomusvuonna taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön *OECD:n toimintakertomusta* (dok.12683) laajennetussa kokouksessa. 50 vuotta täyttävä järjestö perustettiin alun perin valvomaan Marshall-avun toteutumista, ja siitä on kehittynyt tärkeä hallitustenvälinen foorumi, jossa pohditaan maailman taloushaasteita ja mietitään niihin ratkaisuja. Raportissa tarkastellaan OECD:n toimintaa maailmantalous-, kehitysyhteistyö-, sosiaali- ja terveys-, ympäristö- ja maatalous-, siirtolaisuus- ja väestö- sekä koulutus- ja tiedekysymyksissä. Täysistunnossa pidetyissä puheenvuoroissa korostettiin myös ruokaturvallisuuden merkitystä ja sitä, että jäsenmaiden tulisi suhtautua säästötoimenpiteisiinsä vakavasti, sillä maa, joka ei pysty hoitamaan sosiaaliturvaansa ei myöskään pysty täyttämään Euroopan ihmisoikeussopimuksen asettamia velvoitteita. Maailman taloustilanne on huolestuttava. Kasvun tyrehtyminen yhdistettynä huonoihin ennusteisiin vaatii uusia talousstrategioita, eikä korkea työttömyysaste saa muodostua uudeksi normaalitilaksi. *Päätöslausemassa 1833* (2011) yleiskokous kiittää OECD:tä ponnisteluistaan maailmantalouden rakenteiden

uudistamiseksi etenkin G20 yhteistyössä. Yleiskokous on vahvasti sitä mieltä, että suurin nykyaikainen haaste on löytää oikea tasapaino taloudellisten vakauttamis- ja työllistämistoimenpiteiden välillä aiheuttamatta vakavia seurauksia hyvinvointijärjestelmälle. Siksi yleiskokous peräänkuuluttaa enemmän luovuutta OECD:n toimenpideehdotuksiin. Yleiskokous myös muistuttaa, että eriarvoisuus on yksi talouspolitiikan sitkeimmistä jäänteistä, ja sen poistamiseen tulee pyrkiä. Tasa-arvon toteutumista rajoittavat leikkaukset vain siirtävät ongelmia tulevaisuuteen. Venäjän jäsenneuvottelujen eteneminen ja järjestön yhä läheisempi yhteistyö Brasilian, Etelä-Afrikan, Indonesian, Intian ja Kiinan kanssa on myös tervetullutta. Myös parlamentaarisen roolin korostaminen järjestössä saa kiitosta.

Raportti *Mikroluottojen tukeminen sosiaalisemman talouden saavuttamiseksi* (dok.12609) hyväksyttiin toukokuussa Kiovassa. Mikroluotoilla tarkoitetaan pieniä rahasummia, joita lainataan luottokelpoisuutensa menettäneille kaikkein köyhimmille. Näiden avulla voidaan esim. perustaa pieniä yrityksiä, joiden myötä työtön voi rekisteröityä itsenäiseksi ammatinharjoittajaksi. Mikroluotot estävät tehokkaasti ulkopuolisuutta ja syrjäytymistä ja voivat edesauttaa etenkin etnistien vähemmistöjen ja maahanmuuttajien kotouttamista. Siksi olisi tärkeää ottaa mikroluotot huomioon laajemmassa oikeudellisessa ja taloudellisessa kontekstissa, sillä näinkin pienet toimenpiteet vaikuttavat olennaisesti koko yhteiskunnan sosioekonomiseen kehitykseen. Yleiskokous kehottaa *päätöslausemassa 1813* (2011) jäsenmaita tukemaan tavallisten työntekijöiden ja yrittäjien välistä tasa-arvoa. Ns. miniyrityksiä voisi tukea lievemmillä sosiaaliturvamaksuilla ja rekisteröintikäytäntöjä helpottamalla. Myös mikroluotottajien toimintaa voisi tukea enemmän. EN:n kehityspankki CEB voisi seurata Euroopan jälleerakentamis- ja kehityspankin EBRD:n esimerkkiä ja laajentaa toimintaansa osallistamalla mikroluottojen yhteisrahoitukseen kohdemaissa. Yleiskokous tukee myös EN:n alue- ja kuntakongressin aloitteita mikroluottojen edistämiseksi.

Ed. *Juha Korkeaajan* (kesk) valmisteleva raportti *Yhteisen maatalous- ja kalastuspolitiikan reformi* (dok.12607) käsiteltiin toukokuussa pysyvän komitean istunnossa Kiovassa. Raportissa todetaan, että oikeus turvalliseen ja ravinteikkaaseen

ruokaan on perusihmisoikeus. Maapallon väestön kasvaessa ruokaturvallisuuden turvaamisesta on tullut entistä tärkeämpi poliittinen prioriteetti. Ylikalastus ja yksipuolinen tehomaanviljely on kuitenkin johtanut siihen, että yhä harvempi maa on ruokatuoannossa omavarainen. Tuoteketjua uhkaavat nykyään niin taloudelliset kuin ympäristölliset tekijät, ja uusina haasteina ovat etenkin ilmastonmuutos ja luonnon monimuotoisuuden heikentyminen. Raportti tutkii, miten EU voisi ottaa huomioon ruokaturvallisuuden tulevaisuuden haasteet ja edistää entistä kestävämpiä ratkaisuja uudistaessaan maatalous- ja kalastuspolitiikkansa. Lisäksi se perää lisää tasa-arvoa maataloustukien jaossa. Raportissa korostetaan, että ruokaturvallisuuden kannalta kestävin ratkaisu on se, että jokaisessa maassa on monipuolista ruokatuotantoa. Yleiskokous paheksuu *päätöslauselmassa 1814* (2011), että suuren osan maatalouspaketin suorista tuista saa vain 18 % maanviljelijöistä ja siinäkin tapauksessa enimmäkseen suurissa jäsenmaissa. Myös kalastuspolitiikan vaikutus Euroopan vesien kalakannan rajuun kutistumiseen on huolestuttava. Yleiskokous toivoo EU:n maatalous- ja kalastuspolitiikkaan enemmän kaukonäköisyyttä, vastuuntuntoa ja kestävyysajattelua ja suosittelee sääntöjen yksinkertaistamista sekä ohjelmien periaatteiden ja tavoitteiden korostamista. Euroopan ruokaturvallisuuden turvaamiseksi olisi tärkeää korostaa myös lähiruoan merkitystä, terveellisuutta ja monipuolisuutta.

Raportissa *Ympäristönsuojelu Välimeren alueella* (dok.12439) todetaan, että kansainvälisistä aloitteista huolimatta Välimeri kärsii edelleen suurista ympäristöongelmista, jotka ovat suoraa seurausta ilmastonmuutoksesta, tehomaataloudesta, ylikalastuksesta, rannikkorakentamisesta, harmaan veden laskemisen puutteellisesta valvonnasta sekä lisääntyneestä kaupasta ja väyläliikenteestä. Useiden tutkimusten mukaan alueen luonto kärsii tilanteesta siinä määrin, että monet lajit ovat jo kuolleet sukupuuttoon. Ilmastonmuutos on lisännyt myös kuivuutta, ja vedenpuute uhkaa tulevaisuudessa alueen vakautta. Yleiskokous kiittää *päätöslauselmassaan 1794* (2011) niitä maita, jotka ovat jo tarttuneet ongelmiin, ja pyytää alueen muita maita seuraamaan esimerkkiä. Myös Keski- ja Pohjois-Euroopan maat voisivat osoittaa enemmän solidaarisuutta, sillä ongelmat liittyvät myös pohjoisesta tulleiden turistien räjähdysmäiseen

kasvuun. Yleiskokous kehottaa Välimeren alueen jäsenmaita ja ei-jäsenmaita tiukentamaan lainsäädäntöä ja valvontaa pahenevien ympäristöongelmien estämiseksi. Lisäksi yhteistyötä tulisi lisätä alueen maiden ja alueella toimivien järjestöjen kesken. EN:n kunta- ja aluehallintokongressia (CLRAE) pyydetään avustamaan alueen jäsenmaita ympäristönsuojeluasioissa paikallistasolla.

Pysyvä komitea hyväksyi maaliskuun kokouksessaan raportin *Geenimuunnellut organismit: tulevaisuuden mahdollisuus?* (dok.12531). Nämä ns. GMO-tuotteet ovat herättäneet maailmalla paljon keskustelua, sillä maiden välisissä käytännöissä ja säännöissä on suuria eroja. Esim. Yhdysvaltojen lähtökohtana on, että tuote on turvallinen kunnes toisin todistetaan, kun lähtökohta Euroopassa on todeta tuotteen turvallisuus ennen markkinoillepääsyä. GMO-tuotteiden ympärillä liikkuu myös paljon huhuja, ja niiden väitetään haittaavan ekosysteemejä sekä aiheuttavan ympäristö- ja terveysongelmia. Joidenkin mielestä ne voisivat kuitenkin auttaa kilpailukykyisemmän ja kestävämmän maatalouden kehittämisessä, ja jotkut jopa väittävät GMO-tuotteiden edistävän vihreää taloutta. Vaikka riskejä ei voi sivuuttaa, yleiskokous näkee GMO-tuotteiden potentiaalinalin nälänhädän selättämisessä ja ruokakriisin estämisessä. Siksi yleiskokous kehottaa *päätöslauselmassaan 1795* (2011) jäsenmaita kehittämään maatalouslainsäädäntöään GMO-tuotteiden tarjoaman potentiaalinalin osalta. Antibioottiresistenssiä aiheuttavat tuotteet tulisi kuitenkin kieltää kokonaan. Myös tuotteiden toimiva jäljitettävyyys ja niiden GMO-merkintä olisi kuluttajien suojelun kannalta tärkeää. Yleiskokous toivoo EU:n sallivan geenimuunneltujen organismien viljelemisen kieltämisen jäsenmaissa, ja GMO-vapaiden alueiden perustamisen jäsenmaissa, jotka sallivat GMO-viljelyn.

Yleiskokous on viime vuosina laatinut useita päätöslauselmia teknologiakehityksen vaikutuksista ympäristöön ja ihmisten terveyteen. Parlamentaarikkojen kesken paljon keskustelua herättänyt raportti *sähkömagneettisten kenttien aiheuttamista mahdollisista vaaroista ja vaikutuksista ympäristöön* (dok.12608) käsiteltiin toukokuussa pysyvän komitean istunnossa Kiovassa. Raportissa todetaan, että räjähdysmäisesti lisääntyneiden langattomien ratkaisujen aiheuttamien sähkömagneettisten kenttien vaikutuksista on

tehty paljon tutkimusta, mutta tuloksissa esiintyy runsaasti ristiriitoja ja tutkijoiden riippumattomuudesta ei aina ole takeita. Tutkimukset osoittavat, että matalan taajuuden säteilystä voi olla jopa terveydellisiä hyötyjä, kun taas korkean taajuuden säteily on ihmisille vaarallista. Se, että langattomien markkinoiden sallitaan kasvavan ilman tarkkaa tietoa näiden yhteisvaikutuksista ja seurauksista ihmisille antaa kuitenkin aiheita huoleen. Pysyvän komitean keskusteluissa ilmenee, että myös parlamentaarikot ovat jakautuneet niihin, jotka eivät näe syytä huoleen ja niihin, jotka vaativat varovaisuutta. Pitkän keskustelun päätteeksi yleiskokous kuitenkin päätyi päätöslauselmaansa 1815 (2011) sanamuotoon, jonka mukaan varovaisuusperiaatetta tulisi soveltaa kaikissa tilanteissa, joissa tieteelliset arviot tuotteen turvallisuudesta eivät ole riittävän tarkkoja. Varovaisuusperiaatteen noudattaminen on tärkeää etenkin lasten ja nuorten kohdalla, sillä he ovat syntymästään asti altistuneet yhä kasvavaan säteilyn määrään. Yleiskokous pyytää jäsenmaita tekemään vaadittavia toimenpiteitä sähkömagneettisten kenttien aiheuttamien riskien pienentämiseksi etenkin asuinalueiden, lastentarhojen ja koulujen läheisyydessä. Riskeistä tulisi myös puhua valistuskampanjoissa ja säteilyn aiheuttamat mahdolliset haitat olisi hyvä ottaa huomioon jo yhteiskuntainfrastruktuurin suunnitteluvaiheessa. Yleiskokous peräänkuuluttaa aiheesta myös lisää riippumatonta tutkimusta.

Samaan aihepiiriin liittyy myös Kiovassa hyväksytty raportti *raskas- ja muiden metallien terveysriskeistä* (dok.12613). Sen mukaan EN:n jäsenmaat eivät rajoita tarpeeksi useissa tutkimuksissa terveydelle vaarallisiksi osoitettujen raskasmetallien käyttöä. Jatkuva altistuminen pienille määriille alumiinia, kadmiumia, elohopeaa ja lyijyä on esim. yhdistetty niin neurologisiin, sydän- ja verisuoni- kuin autoimmunitaattisairauksiin. Tutkimustulokset raskasmetallien vaaroista ovat niin vankat, että jäsenmailla ei enää ole syytä

jättää metallien vähentämiseen ja poistamiseen tarvittavia toimenpiteitä tekemättä. *Päätöslauselmaansa 1816* (2011) yleiskokous esittää, että jäsenmaat mahdollisuuksien mukaan kieltäisivät tai rajoittaisivat raskasmetallien käytön teollisuudessa, maataloudessa ja lääketieteessä. Lisää resursseja tulisi suunnata tutkimukseen, joka etsii ratkaisuja raskasmetallien korvaamiseksi. Myös EU voisi laatia tiukemmat säännöt raskasmetallien käytöstä. Yleiskokous pahoittelee, ettei ministerikomitea suosituksista huolimatta ole luonnostellut ihmisoikeussopimukseen lisäpöytäkirjaa oikeudesta turvalliseen ja terveelliseen elinympäristöön. Tämä oikeus kuuluu jokaisen ihmisen perusoikeuksiin, ja yleiskokous toivoo, että se kirjattaisiin EN:n ihmisoikeussopimukseen Eurooppalaisen sosiaalisen peruskirjan juhluvoden kunniaksi.

Marraskuun pysyvässä komiteassa hyväksytystä raportissa todetaan, että *aseellisilla selkkauksilla* voi olla vakavia ja kauaskantoisia seurauksia myös *ympäristölle* (dok.12774). Konfliktit hajottavat infrastruktuuria, saastuttavat vesistöjä, myrkyttävät maaperää ja peltoja sekä tuhoavat viljelykasveja ja metsää. Tästä johtuen myös tuhattua ympäristöä voi käyttää sodankäynnin välineenä. Sotia käydään myös luonnonvaroista. *Päätöslauselmaansa 1851* (2011) yleiskokous vaatii sodankäyntimenetelmiä rajoittavien kansainvälisten sopimusten pikaista päivittämistä, jotta myös ympäristöasiat otettaisiin huomioon. Suurempi ympäristön suojeluun liittyvä vastuuvollisuus saattaisi vaikuttaa myös sotilasoperaatiosuunnitelmiin. Yleiskokous ehdottaa, että jäsenmaiden armeijat koulutettaisiin ottamaan huomioon paremmin sodan vaikutukset ympäristöön. Vahinkojen ja vakavien seurausten ehkäisemiseksi yhteistyötä tulisi lisätä humanitaaristen järjestöjen kanssa. Yleiskokous kehottaa myös jäsenmaita ratifioimaan rypäleseitea kieltävän sopimuksen sekä osoittamaan tukea fosforiaseite kieltävän kansainvälisen sopimuksen aikaansaamiseksi.

Demokratiatilanne Euroopassa

4.1 Yleistä

Yleiskokouksen monitorointikomitean tehtävänä on demokratiatilanteen seuraaminen jäsenmaissa ja jäsenmaiden velvoitteiden seuraaminen ihmisoikeuksien, demokratian ja oikeusvaltioperiaatteiden osalta. Vuonna 2011 komitealla on ollut 15 maata työllistallaan. Komitea työskentelee suljetuin ovin, joten kirjalliset raportit ja kokouspöytäkirjat eivät ole julkisia asiakirjoja. Päätöspöytäkirjat (synopsis) ovat luettavissa verkkosivulla.

Työllistalla on ollut kymmenen maata aina näiden maiden Euroopan neuvostoon liittymisestä lähtien. Seuranta on näin ollen ollut käynnissä yli kymmenen vuoden ajan useissa näistä maista. Maat ovat Albania (jäsen vuodesta 1995 lähtien), Armenia (2001), Azerbaidžan (2001), Bosnia-Hertsegovina (2002), Georgia (1999), Moldova (1995), Montenegro (2007), Venäjä (1996), Serbia (2006) ja Ukraina (1995).

Monitorointikomitea valitsee kaksi raportoijaa kullekin maalle. *Sinikka Hurskainen* oli Serbian toinen raportoiija ja *Jaakko Laakso* Albanian toinen raportoiija huhtikuuhun 2011 saakka. Kaikkia työllistalla olevia maita koskevista laajoista maaraporteista on keskusteltu täysistunnossa säännöllisin väliajoin. Näiden maiden monitoroinnin veyntymisen voidaan sinänsä katsoa viittaavan laajoihin ja rakenteellisiin puutteisiin lainsäädännössä, hallintokäytännössä ja oikeusvaltioperiaatteiden soveltamisessa yhteiskunnassa ylipäänsä.

Komitealla on lisäksi neljä maata ns. jälkimonitoroinnissa. Tämä tarkoittaa maiden vapautumista kokonaisuvaltaisesta monitoroinnista, mutta niiden edellytetään vielä korjaavan tietyillä osa-alueilla olevia puutteita ja heikkouksia. Nämä maat ovat Bulgaria, Makedonia, Monaco ja Turkki. Jälkimonitorointiprosessi toteutetaan sisäisesti komiteassa, eikä sitä käsitellä täysistuntokeskustelussa, mutta sen sijaan yleiskokous on keskustellut näissä maissa pidetyistä vaaleista eli

Makedoniassa huhtikuussa pidetyistä ennenaikaisista parlamenttivaaleista (dok.12643), kesäkuussa Turkissa pidetyistä parlamenttivaaleista (dok.12701) ja Bulgariassa lokakuussa pidetyistä presidentinvaaleista (dok.12796).

Parlamentaarisen yleiskokouksen suorittama parlamentti- ja presidentinvaalien valvonta tapahtuu puheenjohtajiston mandaatilla, mutta tästä toiminnasta saatavat tulokset ovat merkittävä osa monitorointitoimintaa. Yleiskokouksen poliittiset ryhmät valitsevat vaalitarkkailijavaltuuskuntien jäsenet ryhmien voimasuhteiden mukaan. Yleiskokous on vuoden 2011 aikana lähettänyt valtuuskuntia tarkkailemaan vaaleja Makedoniassa (*Jaakko Laakso* osallistui ennen vaaleja tapahtuvaan tarkkailuun (pre-electoral mission)), Turkissa, Bulgariassa ja Venäjällä joulukuussa pidettyjä duuman vaaleja. Tämän lisäksi yleiskokous on kutsuttu tarkkailemaan kolmen Euroopan ulkopuolisen maan vaaleja eli huhtikuussa Kazakstanissa pidettyjä presidentinvaaleja ja lokakuussa Tunisiassa pidettyjä parlamenttivaaleja sekä marraskuussa Marokossa pidettyjä parlamenttivaaleja.

Näiden 14 maan lisäksi komitean tehtävänä on maaliskuusta 2011 saakka ollut tutkia Unkarin tilannetta. Tehtävä perustuu aloitteeseen (dok.12490), jonka teki ryhmä edustajia tammikuussa reaktiona Unkarissa käynnissä oleviin lainsäädäntöuudistuksiin.

Vuoden 2011 aikana yleiskokous on käsitellyt kahta maaraporttia (Armenia, Georgia) täysistunnossa (ks. jäljempänä). Muita maita koskeva tilanne on lyhyesti seuraava:

Jaakko Laakso oli Albanian toisena raportoijana huhtikuun eduskuntavaaleihin saakka, mutta hän ei osallistunut raportoijien vierailuun maahan kesäkuussa 2011. Sitä ennen monitorointikomitea oli tutustunut Euroopan neuvoston kuntakongressin laatimaan raporttiin koskien toukokuussa pidettyjä kuntavaaleja. Albanian ti-

lanteeseen kohdistuva mielenkiinto ja huoli tulee todennäköisesti kasvamaan, koska Albaniassa on Euroopan neuvoston puheenjohtajuus toukokuusta marraskuuhun 2012.

Azerbaidžan, joka juhli näyttävästi syyskuussa 2011 maan 20 vuotta sitten uudelleen saavuttamaa itsenäisyyttä, on ollut monitorointikomitean työohjelmassa vuodesta 2001 lähtien. Tuoreinta maaraporttia käsiteltiin huhtikuussa 2010 (dok.12270). Marraskuun 2010 parlamenttivaaleja koskevasta vaalitarkkailijoiden raportista keskusteltiin tammikuun istunnossa (dok.12475). Monitorointikomitea on jatkanut Azerbaidžanin tilanteen seuraamista kriittisessä hengessä. Raportit vierailivat maassa helmikuussa. Komiteaa informoitiin siitä, että Azerbaidžanin viranomaiset olivat kieltäytyneet viisumin myöntämisestä saksalaisedustaja Christoph Strässerille, jonka oikeudellinen komitea oli valinnut laatimaan raportin maan poliittisista vangeista (dok.11922 (Revisiting the issue of political prisoners)). Maan viranomaiset eivät aio tehdä yhteistyötä raportin kanssa. Azerbaidžanin valtuuskuntaa on pyydetty antamaan kirjallinen selvitys asiasta. Vuonna 2011 oikeudellisten asiain komitea järjesti kaksi kuulemistilaisuutta poliittisista vangeista ja keskustelu jatkui kriittisessä hengessä loppuvuoden ajan. Komitea on tehnyt tiivistä yhteistyötä ihmisoikeusvaltuutetun kanssa.

Parlamenttivaalit pidettiin *Bosnia-Hertsegovinassa* lokakuussa 2010, ja uusi bosnialainen valtuuskunta valittiin Euroopan neuvostoon. Maan poliittinen tilanne on jatkunut vaikeana, mitä myös raportit ovat korostaneet yleiskokouksen puheenjohtajistolle tammikuussa 2011 antamassaan lausunnossa. Monitorointikomitea on työstänyt uutta maaraporttia, jonka odotetaan tulevan keskusteluun tammikuun 2012 istunnossa.

Moldovan vaikeudet ovat liittyneet parlamentin kyvyttömyyteen valita presidentti ja tilanteesta syntyneeseen poliittiseen umpikujaan. Transnistrian oikeudelliseen asemaan liittyvät epäselvyydet ovat jatkuneet. Komitean kaksi raporttija vieraili maassa maaliskuussa 2011 (AS/Mon(2011)13rev.). Euroopan neuvoston kuntakongressi tarkkaili kuntavaaleja kesäkuussa. Venetsian toimikunnalta on saatu apua mm. perustuslain uudistamisessa, mutta mitään merkittäviä edistyksiä ei ole raportoitu vuoden 2011 loppuun mennessä.

Monitorointikomitea on jatkanut vuonna 2011 *Montenegron* uudistusten seurantaan erityisesti niiden huomioiden ja suositusten perusteella, jotka yleiskokous ilmaisi edellisenä vuonna antamassaan päätöslauselmassa. Raportit vierailivat maassa kevään aikana ja merkittävät kommenttinsa raporttiin (AS/Mon(2011)18 rev.). Monitorointikomitea on lisäksi pyytänyt Venetsian toimikuntaa tarkistamaan oikeusasiamiestä koskevaa lakia.

Monitorointikomitean *Venäjää* koskeva työ on jatkunut vuodesta 1995 lähtien. Komitean Venäjäraportit vierailivat Moskovassa kahdesti, tammikuussa ja heinäkuussa (AS/Mon(2011)09rev.). Venäjän valtuuskunta on informoinut komiteaa maan viranomaisten aikeista pyytää Venetsian toimikunnan antamaan arvionsa viidestä merkittävästä lakipaketista. Toimikunta kehotti 4. joulukuuta 2011 pidettävään duuman vaaleihin liittyen Venäjän valtuuskunnan jäseniä kiirehtimään Etyjin Odihri:lle esitettävää kutsua valvoa Venäjän duuman vaalia. EN:n parlamentaarinen yleiskokous, Etyjin yleiskokous ja Odihri saivat kaikki kolme tällaisen kutsun, ja lähettivät valtuuskunnat valvomaan vaaleja. Komitea on myös harkinnut ehdottavansa yleiskokoukselle ajankohtaiskeskustelun järjestämistä Venäjän poliittisesta tilanteesta tammikuun 2012 istunnossa. Duuman vaaleja koskevan raportin pitäisi myös tulla käsittelyyn istunnon aikana.

Serbiassa on suuret toiveet siitä, että EU myöntäisi sille ehdokkaan aseman, mutta tämä edellyttää laajoja uudistuksia. Tätä varten on laadittu uudistustyötä koskeva tiekartta, jota monitorointikomitean raportit noudattavat työssään. *Sinikka Hurskainen* oli yhtenä raporttina huhtikuuhun 2011 saakka, jolloin hänet korvasi Viron Indrek Saar. *Hurskainen* ja Davit Harutyunyan (Armenia) keskustelivat keväällä 2011 EU:n komission edustajan kanssa Serbian EU-näkymistä. Raportit vierailivat maassa syyskuussa, ja heidän raporttinsa on nyt lähetetty Serbiaan kommentteille, jonka jälkeen se tulee käsittelyyn täysistunnossa. Venetsian toimikunta on julkaissut vuonna 2011 kaksi Serbiaa koskevaa lausuntoa; toinen koskee parlamentin jäsenten vaaleja koskevaa lakia ja toinen poliittisen toiminnan rahoitusta koskevaa lakia.

Sen jälkeen, kun yleiskokous on vuonna 2010 keskustellut useista *Ukrainaa* koskevista raporteis-

ta, työ monitorointikomiteassa on edennyt sulje-
tuin ovin. Komitea kutsui tammikuussa profes-
sori Kaarlo Tuorin, joka on Suomen jäsen Venetsian
toimikunnassa, kertomaan työn etenemisestä Uk-
rainan perustuslain, vaalilain ja tuomioistuinlai-
tosta koskevan lain osalta. Lausunnot julkaistiin
marraskuussa. Raportit ovat lisäksi vierailleet
kolmesti maassa huhtikuussa, syyskuussa ja mar-
raskuussa. Kiovassa raportit tapasivat mm.
Viktor Janukovitshin, parlamentin puhemiehen,
oikeusministerin, turvallisuuspalvelun päällikön
ja entisen pääministerin Julia Timoshenkon sekä
Lvivissä paikallisviranomaisten, poliitikkojen ja
kansalaisjärjestön edustajia. Komitea on lisäksi
kuullut asiantuntijalausuntoja käynnissä olevasta
oikeudenkäynnistä neljää entistä hallituksen jä-
sentä vastaan. Lokakuussa entinen pääministeri
Timoshenko tuomittiin seitsemän vuoden van-
keuteen. Tuomion jälkeen raportit ilmaisivat
huolensa ja pettymyksensä tuomioon ja viitta-
sivat mm. siihen, että monitorointikomitea on
aiemmin osoittanut järjestelmällisiä puutteita ja
heikkouksia, jotka leimasivat entisiin hallituk-
sen jäseniin kohdistuvia oikeudenkäyntejä. He
korostivat tarvetta Ukrainan rikosoikeudellisen
järjestelmän täysimittaiseen uudistamiseen Eu-
roopan neuvoston suositusten mukaisesti ja
huomauttivat, että uudistukseen tulee sisältyä
periaate poliittisten päätösten kriminalisoinnin
poistamisesta. Monitorointikomitea kutsui Uk-
rainan oikeusministeri Oleksandr Lavrynovychin
marraskuussa pidettyyn kokoukseen. Tavoitteena
on, että monitorointikomitea voi esittää seura-
van raporttinsa tammikuun istunnossa 2012.

Ukraina toimi Euroopan neuvoston ministeri-
komitean puheenjohtajana toukokuusta marras-
kuuhun 2011 ja järjesti syyskuussa konferenssin
Ukrainan uudistuksista. Tämän konferenssin yh-
teydessä ulkoasiainministeri Kostiantyn Hrysh-
shenko ja EN:n pääsihteeri Thorbjörn Jagland
allekirjoittivat kolmivuotisen toimintaohjelman,
jonka tavoitteena on tukea uudistuksia mm. oi-
keuslaitoksessa ja hallinnossa sekä korruption
vastaista taistelua.

4.2 Armenia

Lokakuun istunnossa käsitelty maaraportti *Ar-
menian demokratiatilanne* (dok.12710) on nähtävä
sitä terävää arvostelua vasten, jota yleiskokous on

esittänyt aiemmissa raporteissa ja päätöslausel-
missa sekä erityisesti helmikuussa 2008 pidettyjä
presidentinvaaleja ja vaalien jälkeisiä tapahtumia
koskevassa raportissa.

Kymmenen vuotta sitten 25.1.2001 minis-
terikomitea hyväksyi päätöslauselmat, jotka
toivat Armenialle ja Azerbaidžanille Euroopan
neuvoston jäsenyyden. Yleiskokous ja ministe-
rikomitea olivat sitä ennen seuranneet tilannetta
molemmissa maissa ja Nagorno-Karabahin pit-
kittynyttä konfliktia ja tulleet siihen tulokseen,
että molemmat maat kannattaa ottaa järjestön
jäseniksi samanaikaisesti. EN oli johdonmukai-
sesti korostanut jäsenyyden ehtona olevan, että
Nagorno-Karabahin konfliktin osapuolten tulee
pidättäytyä kaikkien sotilaallisten voimakeinojen
käytöstä ja osoittaa pyrkivänsä poliittiseen rat-
kaisuun rauhanomaisin keinoin. Yleiskokouksen
myönteinen lausunto Armeniasta sisälsi kuiten-
kin suuren joukon uudistusvaatimuksia. Armeni-
an monitorointi on tämän jälkeen keskittynyt de-
mokraattisiin instituutioihin (ml. parlamentin),
monipuoluejärjestelmään ja vaalijärjestelmään,
oikeusjärjestelmään, ihmisoikeuksiin (ml. vä-
hemmistöjen oikeudet), lehdistön riippumatto-
muuteen ja paikallisen tason demokratiaan sekä
vaalitarkkailuun.

Helmikuussa 2008 pidettyjä presidentinvaaleja
koskeva raportti johti äänensävyyn kiristymiseen.
Raportissa ja *päätöslauselmassa 1609* (2008) hu-
mautettiin monista vakavista puutteista ja vaali-
vilpistä. Vaalien voittajaksi tuli istuva pääministe-
ri Serzh Sargsyan, joka sai Armenian keskusvaali-
lautakunnan mukaan 53 % äänistä ensimmäisellä
kierroksella. Oppositio, joka hävisi vaalit, esitti
syytöksiä vaalivilpistä, ja kehotti kannattajiaan
joukkomielenosoituksiin pääkaupungissa Jere-
vanissa. Levottomuudet vaativat kymmenen ihm-
misen hengen. Yleiskokous arvosteli parlament-
tia siitä, että se on epäonnistunut tehtävässään
käyttää poliittista keskustelua ja kompromisseja
neuvottelun areenana. Säännöstössä oli vakavia
puutteita, mutta myös demokraattisten periaat-
teiden käytännön soveltamisessa. Kansalaisten
kokoontumisvapautta ei kunnioitettu, ja poliisi-
viranomaisten toiminta oli väkivaltaista. Yleisko-
kouksen maaraportti Armenian demokratiatilan-
teesta 2009 sisälsi erittäin vahvaa kritiikkiä, joka
koski puutteita ja rikkomuksia monilla keskeisillä
demokratian alueella. Maan uskottavuus EN:n

jäsenenä asetettiin kyseenalaiseksi. Yleiskokous arvosteli mm. henkilöiden kohtelua, jotka oli asetettu syytteeseen osallistumisesta mielenosoituksiin presidentinvaalien jälkeen keväällä 2008. Yleiskokous piti valitettavana, että vangittujen henkilöiden vapauttaminen ei ole edennyt toivottavalla nopeudella ja asetti kyseenalaiseksi perusteet, joilla jotkut näistä henkilöistä oli asetettu syytteeseen. Ihmisoikeusvaltuutetun kehotuksesta Armenian presidentti asetti asiantuntijaryhmän tutkimaan helmikuussa pidettyjen presidentinvaalien jälkeisiä tapahtumia ja erityisesti maaliskuun 2008 mielenosoitukseen liittyneitä tapahtumia (ks. vuoden 2009 kertomus).

Monitorointikomitea järjesti kuulemisen Jerevanissa lokakuussa 2010. Raportit vierailivat maassa maaliskuussa ja heinäkuussa 2011, ja Armenian presidentti Serzh Sargsyan puhui yleiskokouksessa ja vastasi parlamentaarikkojen esittämiin kysymyksiin kesäkuun istunnossa. Venetsian komissio on antanut useita lausuntoja meneillään olevista lakihankkeista (mm. vaalilaki, uskonnonvapauslaki, siviilioikeus, vankeinhoitolaki ym.).

Lokakuussa 2011 hyväksytty raportti *Demokraattisten instituutioiden toimivuus Armeniassa* (dok.12710) analysoi lainsäädäntötyötä eräillä keskeisillä alueilla (vaalilaki, oikeuslaitos, poliisi, media), mutta painopiste on presidentinvaalien jälkeisten tapahtumien selvittämisessä. Yleiskokous oli vaatinut uskottavaa tapahtumien selvittämistä ja kaikkien pidätettyjen vapauttamista, mutta edistyminen asiassa viipyi. Keväällä 2011 voitiin kuitenkin raportoida presidentin alkanen kiihkeitä selvityksiä, ja toukokuussa 2011 parlamentti hyväksyi kaikkien pidätettyjen yleisen armahduksen. Uusi tutkimus tapahtumista käynnistettiin. Toukokuussa hyväksyttiin myös uusi vaalilaki. Yleiskokous on erityisen huolestunut oikeuslaitoksen tilasta. Korruptio on levinnyt laajasti. Tämä on ennen kaikkea alue, joka vaatii asenteiden ja suhtautumistavan muuttumista. *Päätöslauselmassa 1837* (2011) yleiskokous ilmaisee vaatimuksen poliisia koskevista uudistuksista ja parannuksista median toimintamahdollisuuksiin ilman puuttumista.

Raportti päättyi toteamukseen, jonka mukaan Armeniassa on nyt selkeät prioriteetit uudistusohjelmalle korostaen kuitenkin sitä, että kaikkien yhteiskunnallisten toimijoiden tulee omaksua de-

mokraattiset periaatteet myös käytännössä. Uuden hallintokäytännön ja suhtautumistavan tulee näkyä viranomaisten toiminnassa ja käyttäytymisessä. Yleiskokous korostaa poliittisen dialogin merkitystä hallitus- ja oppositio puolueiden kesken. Armenian parlamentissa on asetettu valiokunta valvomaan kansallista uudistusohjelmaa. Valiokuntaa johtaa Davit Harutyunyan, joka on Euroopan neuvoston Armenian valtuuskunnan puheenjohtaja.

Lopuksi yleiskokous toteaa monitoroinnin tulevan jatkumaan. Parlamenttivaalit järjestetään Armeniassa toukokuussa 2012.

4.3 Georgia

Georgia on ollut yleiskokouksen monitorointikomitean työstä vuodesta 1999, jolloin maa liittyi järjestöön. Monitorointikomitean tuorein *raportti* (dok.12554) käsiteltiin huhtikuussa 2011. Monitorointikomitea seuraa työssään EN:n muiden valvontaelinten raportointia. ECRI:n (rasisminvastainen toimikunta), CPT-toimikunnan ja MONEYVAL:n (rahanpesu) Georgiaa käsittelevät raportit hyväksyttiin 2010, GRECO-raportti 2006. Venetsian toimikunta on antanut useita lausuntoja mm. vaalilaita, kokoontumista ja mielenosoituksia koskevista laista. EN:n ihmisoikeuskomissaari on julkaissut omat raporttinsa, jossa käsitellään erityisesti kadonneiden henkilöiden kohtaloa.

Huhtikuun istunnossa hyväksyttiin *päätöslauselma 1801* (2011) jäsenveloitteiden noudattamisesta Georgiassa. Päätöslauselmassa käydään läpi demokraattisten instituutioiden toimivuutta (oikeuslaitos, poliittiset puolueet, paikallishallinto, poliisilaitos, vankilat ym.), tärkeimmät lainsäädäntöuudistukset (perustuslaki, rikoslaki, ihmisoikeuslait ym.) sekä perus- ja ihmisoikeuksien kunnioittamisen tilaa.

Uudistusta vaativia osa-alueita ovat edelleen perustuslaki, paikallishallinto, oikeuslaitos ja media. Yleiskokous suosittelee koko vaalilainsäädännön uudistamista Venetsian toimikunnan suositusten mukaisesti. Lokakuussa 2010 hyväksyttiin eräitä muutoksia perustuslakiin, joiden myötä oikeuslaitoksen riippumattomuus ja parlamentin asema vahvistui, mutta perustuslakia on edelleen kehitettävä mm. hallituksen luottamusää-

nestysten osalta. Presidentin ja hallituksen välistä työjakoa on selkiennyt mm. kansainvälisten sopimusten hyväksymisen osalta. Opposition asemaa ja roolia on vahvistettava. On tärkeää luoda rakentava poliittinen ilmapiiri ja vuoropuhelu hallitus- ja oppositiopuolueiden välillä.

Medialainsäädännön uudistus on ollut oikeasuuntainen ja sitä tulisi jatkaa. Moniarvoisen median toimintaedellytyksiä on turvattava. Georgiassa pidettiin paikallisvaalit syksyllä 2010. Paikallis- ja aluehallintoa on kehitelty mm. EN:n, YK:n ja EU:n asiantuntija-avulla, mutta uudistustyötä ei ole vielä saatettu päätökseen. Mm. kuntien budjettivaltuuksia on kehitettävä. Riippumaton oikeuslaitos on demokratian tukipilareita. Tällä osa-alueella on tehty uudistuksia, mutta työtä on jatkettava, sillä yleinen luottamus oikeuslaitoksen riippumattomuuteen on edelleen heikko. Poliisien toimintaa on kehitettävä, ja vankeilola on kohennettava. Demokratiaan kuuluu suvaitsevaisuus ja moniarvoisen yhteiskunnan kunnioittaminen. Georgia on monikansallinen yhteiskunta. Yleiskokous toistaa kehoituksensa ratifoida Alueellisia kieliä tai vähemmistökieliä koskevan eurooppalaisen peruskirjan (CETS 148). Yleiskokous palauttaa mieliin myös aikaisemmat suosituksensa liittyen meskheturkilaisen vähemmistön mahdollisuuksiin palata kotiseuduilleen Georgiaan. Lopuksi yleiskokous tuomitsee vuoden 2008 sodan jälkeen jatkuneet ihmisloukkaukset ja viittaa aikaisempiin hyväksymiin päätöslauselmiin.

Georgian demokratian kokonaisarvion perusteella yleiskokous toteaa, että maassa on edelleen jatkettava demokratia uudistuksia, ja monitorointia. Parlamenttivaalit järjestetään syksyllä 2012. Edelliset olivat 21.5.2008.

Georgian ja Venäjän väliset suhteet ovat keskeisessä asemassa Georgian kehityksen kannalta. Monitorointikomitean mandaattiin ei varsinaisesti kuulu Georgian ja Venäjän välisen sodan selvittämistä, mutta sodan vaikutukset näkyvät ihmisoikeuksien ja demokratian tilassa. Venäjän ja Georgian välisen sodan seurauksena Abhasia ja Etelä-Ossetia, joissa oli ollut Venäjän ”rauhanturvaajia” jo ennen sotaa, irtautuivat Georgiasta. Yleiskokous käsittelee sodan seurauksia heti lokakuussa 2008, tuomitsi Venäjän 26. elokuuta 2008 tekemän Abhasian ja Etelä-Ossetian tunnustamisen ja vetosi kansainväliseen yhteisön

myötävaikutukseen, jotta Venäjä peruisi tunnustamisensa ja muut valtiot eivät tunnustaisi näitä valtioita. Yleiskokous kannatti ehdotusta riippumattomasta kansainvälisestä selvityksestä tapahtumien kulusta. Georgian konfliktin käsittely jatkuu Geneven neuvotteluissa, joiden yhteispuheenjohtajina toimivat EU, YK ja Etyj. YK:n edustaja neuvotteluissa on suurlähettiläs Antti Turunen. Geneven neuvottelut ovat ainoa paikka, jossa Georgialla ja Venäjällä on korkean tason keskusteluyhteys. Vuonna 2009 yleiskokous keskusteli kahdesti sodan jälkeisestä tilanteesta sekä sodan humanitaarisista seurauksista ja lokakuussa Venäjän valtuuskunnan valtakirjojen epäämistä koskevasta ehdotuksesta. Tilannetta alueella vaikeutti elokuussa 2011 Etelä-Ossetiassa toimitetut presidentinvaalit. Monitorointikomitean raportit ilmoittivat, että vaalit eivät ole legitimit. Syyskuussa 2011 Venäjän duuma ratifioi Venäjän ja kahden alueen allekirjoittamat sopimukset Venäjän sotilastukikohdista Etelä-Ossetiassa ja Abhasiassa. Sopimukset ovat voimassa 40 vuotta. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen käsittelyssä on useita tapauksia, jotka liittyvät ihmisoikeusloukkauksiin 2008 sodan aikana ja sen jälkeen. Pakolaistilanne on edelleen vakava.

4.4 Unkari

Unkarissa huhtikuussa 2011 pidettyjen parlamenttivaalien jälkeen hallitusvastuu siirtyi porvarilliselle Fidesz-puolueelle, joka sai 263 parlamentin 386 paikasta. Uusi hallitus käynnisti perustuslakiuudistuksen ja ajoi läpi mm. uuden medialain, joka herätti voimakasta arvostelua. Monet arvioijat Unkarissa ja muissa maissa ilmaisivat pelkonsa siitä, että uusi laki vaarantaa maan demokratian ja sananvapauden, koska se antaa hallitukselle mahdollisuuden vaikuttaa siihen, mitä verkossa ja lehdistössä kirjoitetaan. Uuden lain mukaan uutisvälitystä valvoo uusi mediaviranomainen, jonka jäsenet valitsee johtava puolue Fidesz. Viranomainen voi myös tuomita joukkotiedotusvälineille sakkoja. Arvostelu sai lisää voimaa siitä, että EU:n puheenjohtajuus siirtyi Unkarille tammikuussa 2011.

Parlamentaarinen yleiskokous reagoi järjestämällä ajankohtaiskeskustelun demokratiasta Unkarissa tammikuun istunnossa. Ajankohtais-

keskusteluihin ei sisälly kirjallisen raportin laatimista, mutta ryhmä parlamentaarikkoja teki lisäksi aloitteen otsikolla *Uhka oikeusvaltioperiaatteita ja ihmisoikeuksia kohtaan Unkarissa* (dok.12490), jossa allekirjoittajat käsittelevät korkeimman perustuslakituomioistuimen jäsenten nimittämistä ja tuomioistuimen supistettuja mahdollisuuksia itse asiassa arvostella hallituksen tekemisiä sekä tietoja valtion virkamiesten kohtelusta, joilla on poikkeavat poliittiset mielipiteet. Aloitteessa viitataan myös kiistelyyn uuteen medialakiin, johon on sittemmin tehty muutoksia EU:n komissiota tyydyttävällä tavalla.

Yleiskokouksen puheenjohtajisto hyväksyi aloitteen ja antoi monitorointikomitealle tehtäväksi kirjallisen lausunnon laatimisen. Komitea kuuli maaliskuussa Unkarin valtuuskuntaa ja valitsi Jana Fischerovan (Tšekki) ja Kerstin Lundgrenin (Ruotsi) raportioijiksi. Komitea pyysi myös Venetsian toimikuntaa tutkimaan luonnoksen Unkarin uudeksi perustuslaiksi, joka on valmisteilla. Komissio julkaisi päätelmänsä perustuslakiuudistuksesta kesäkuussa 2011 (CDL-AD(2011)016). Raportioijat vierailivat Unkarissa heinäkuussa 2011 ja kokoavat tämän jälkeen loppuraporttinsa.

4.5 Valko-Venäjä

EN:n ja yleiskokouksen suhteet Valko-Venäjään tulivat uuteen vaiheeseen vuodenvaihteessa 2011. Keväällä 2010 toteutuneet kuolemanrangaistukset ja joulukuun 2010 presidentinvaalien jälkeiset tapahtumat olivat demokratian kannalta vakava takaisku, ja ne osoittivat Valko-Venäjän poliittisen johdon piittaamattomuuden eurooppalaisista ihmisoikeusnormeista ja demokratiakäsityksestä. Kansainvälisten vaalitarkkailijoiden arvio Valko-Venäjän presidentinvaaleista 19.12.2010 ja erityisesti viranomaisten vaalienjälkeisestä toiminnasta oli äärimmäisen kriittinen.

Ministerikomitea hyväksyi 12.1.2011 julki-lausuman, jossa pyydettiin Valko-Venäjän viranomaisilta lisäselvityksiä maan presidentinvaalienjälkeisistä tapahtumista. Myös EU ja Euroopan parlamentti lisäsivät poliittista painostusta ja vaativat vankien vapauttamista ilman ehtoja. Opetusministeri Henna Virkkunen ja Ruotsin, Tanskan, Norjan, Viron, Liettuan, Itävallan, Alankomaiden sekä Skotlannin korkeakouluasioista

vastaavat ministerit lähettivät tammikuussa 2011 Valko-Venäjän opetusministeri Sergei Maskevichille kirjeen, jossa ilmaisivat syvän huolestumisensa opiskelijoiden oikeuksien toteutumisesta maan poliittisen tilanteen seurauksena.

Poliittisen komitean alaisuudessa toiminut Valko-Venäjä -tilapäisalakomitea ei järjestäytynyt uudelleen vuoden 2011 alussa, mutta komitean mandaattiin kuuluu edelleen tilanteen seuranta. *Sinikka Hurskainen* jatkoi raportioijan tehtävässä vaalikauden loppuun asti ja raportoi tilanteesta poliittiselle komitealle. Hän esitteli EN:n tammikuun istunnossa raporttinsa *Valko-Venäjän tilanteesta* (dok.12494). Yleiskokouksen hyväksymässä *päätöslauselmassa 1790* (2011) tuomitaan väkivaltaisuuDET ja ilmaistaan pettymys ja huoli demokratian tilasta ja väkivaltaisuuksista presidentinvaalien jälkeen sekä vaaditaan poliittisten vankien ja presidenttiehdokkaiden vapauttamista. Yleiskokous jäädyttää korkean tason yhteydet kunnes hallitus on päättänyt kuolemanrangaistuksen lakkauttamisesta ja merkittävää edistystä on todettu demokratian tilassa ja ihmisoikeuksien kunnioituksessa. Yleiskokous jatkaa kuitenkin demokraattisten liikkeiden tukemista ja kehottaa eurooppalaisia puolueita tukemaan sisarpuolueitaan Valko-Venäjällä. Päätöslauselmassa viitataan myös EP:n päätöslauselmaan (20.1.2011).

Poliittinen komitea järjesti tammikuussa kuulemistilaisuuden Etyjin yleiskokouksen Valko-Venäjä -tilapäiskomitean puheenjohtajan Uta Zapfin (Saksa) ja Euroopan parlamentin Valko-Venäjä-valtuuskunnan puheenjohtajan Jacek Protasiewiczin kanssa. Yleiskokouksen pysyvä komitea hyväksyi maaliskuussa äänin 22-10-2 puheenjohtajiston ehdotuksen asettaa tilapäistyöryhmä, jonka tehtävänä on seurata vangittujen oppositioedustajien tilannetta (on recent detentions, prosecutions and convictions of members of the opposition in Belarus). Viitaten päätökseen jäädyttää korkean tason yhteydet tilapäistyöryhmään ei voitu valita yleiskokouksen varapresidenttejä eli Suomen valtuuskunnan puheenjohtaja, varapresidentti *Hurskainen* ei ollut työryhmän jäsen. Työryhmän tehtävänä on kerätä tietoa ja arvioida vuoden 2010 presidentinvaalien jälkeisiä tapahtumia ja oppositioedustajien pidätyksiä. Määräaika oli vuoden 2011 lokakuun istuntoon asti. Tilapäistyöryhmän puheenjohtajana toimi Tšekin Tomas Jirsa.

Hurskainen julkaisi 9.3.2011 tiedotteen, jossa tuomittiin voimakkaasti kansalaisyhteiskuntaan, median edustajiin ja ihmisoikeustaistelijoihin kohdistunut painostus. Poliittisen komitean kokouksessa samana päivänä hän ehdotti, että Venetsian toimikunta voisi tutkia onko Valko-Venäjän oikeusministerin antama varoitus Valko-Venäjän Helsinki-komitealle sopusoinnussa kansainvälisten ihmisoikeusstandardien kanssa.

Poliittinen komitea jatkoi tilanteen seuraamista ja kutsui huhtikuussa Valko-Venäjän kansalaisjärjestöjen edustajia mielipiteiden vaihtoon maan presidentinvaalien jälkeisestä ihmisoikeustilanteesta. Tilaisuuteen osallistuivat Elena Tonkatševa, ihmisoikeuspuolustaja, Foundation for legal technologies development, Aliaksandr Bialiatski, Viasna-ihmisoikeuskeskuksen puheenjohtaja ja Kansainvälisen ihmisoikeusfederaation varapuheenjohtaja, Andrei Jurov, CICHK-Belarusin johtaja sekä Michaël Hamilton, CICHK-Belarusin puheenjohtaja. Vieraiden kuvaus ihmisoikeustilanteesta presidentinvaalien jälkeen oli varsin synkkä ja heidän arvioiden mukaan tilanne on huonoin 15 vuoteen (dok.AS/Pol(2011)09). Hamilton selosti miten Etyjissä aktivoitunut Moskovon mekanismi toimi. Se on kaikkien Etyjin osallistujavaltioiden yhdessä sopima työkalu ihmisoikeusloukkausten selvittämiseksi. Huhtikuussa 2011 neljätoista Etyjin jäsenmaata ml. Suomi päätti käynnistää mekanismin Valko-Venäjän ihmisoikeusongelmien vuoksi.

Toukokuussa poliittinen komitea päätti pyytää Venetsian toimikunnalta lausuntoa Valko-Venäjän rikoslain 193-1 artiklan yhteissopivuudesta yleismaailmallisen ihmisoikeusjulistuksen takaaman kokoontumisvapauden ja sananvapauden kanssa. Lausunto valmistui kesäkuussa 2011 (CDL-AD(2011)026), ja siinä todetaan että Valko-Venäjän lainsäädäntö ja toiminta loukkaa kyseisiä ihmisoikeuksia.

Kesäkuussa järjestettiin toinen kuulemistilaisuus valkovenäläisten kansalaisjärjestöjen edustajien kanssa. Siihen osallistuivat Dimitri Makarov, koordinaattori, Committee on International Control over the situation with human rights in Belarus, Aleh Hulak, Valko-Venäjän Helsinki-komitean puheenjohtaja ja Stanislav Bogdanovič, United Civic Partyn kunniapuheenjohtaja. Samassa kokouksessa poliittinen komitea äänesti virolaisen Andres Herkelin uudeksi Valko-

Venäjä-raporttoreiksi. Raporttoreita valtuutettiin osallistumaan Etyjin yleiskokouksen istuntoon heinäkuussa Belgradissa, jossa kokoontui Etyjin yleiskokouksen Valko-Venäjä työryhmä. Herkelillä on myös valtuutus vierailulla Minskissä. Hän on ilmoittanut haluavansa tavata vierailunsa aikana poliittisia vankeja. Vierailun ajankohtaa ei ole päätetty. Marraskuussa Herkel julkaisi tiedotteen, jossa hän ilmaisi huolensa presidentinehdokas Andrei Sannikovin tilanteesta. Sannikov tuomittiin viideksi vuodeksi vankeuteen, mutta tuomion jälkeen hänen olinpaikastaan ei ole saatu mitään tietoa.

4.6 Balkanin alueen sotien jälkeinen sovittelu

Euroopan neuvosto on tärkeässä asemassa Balkanin alueen demokratiakehityksessä ja alueen maat olivat kertomusvuonna yleiskokouksen erityisen tarkkailun kohteena. Monista myönteisistä kehitystekijöistä huolimatta alueella on edelleen paljon ratkaisemattomia ongelmia, jotka pitkittyessään saattavat johtaa uusiin kriiseihin.

Balkanin alueen sotia käsitellään raportissa *Entisen Jugoslavian valtioiden välinen poliittinen vuoropuhelu ja sovittelu* (dok.12461). Raportissa todetaan entisen Jugoslavian alueella vuosina 1991–1995 käytyjen konfliktien olleen Euroopan verisimmät sitten toisen maailmansodan. Vielä 15 vuotta konfliktien jälkeen, alueella on edelleen 300 000 sisäistä evakkoa, 120 000 pakolaista, jotka eivät halua tai pysty palaamaan omille kotipaikoilleen ja 14 000 kadonnutta henkilöä. Sotien jälkeinen sovitteluprosessi uusien valtioiden ja etnisten vähemmistöryhmien välillä on ollut erittäin vaikea, eikä Kosovon itsenäistyminen ole helpottanut prosessia. Balkanin eri maiden kehityksessä on suuria eroja, mutta edistysaskeleita on kuitenkin otettu jokaisessa maassa. Raportin mukaan kiireellisimmät toimenpiteet liittyvät kadonneisiin henkilöihin, tuomitsematta jääneisiin sotarikolliisiin, pakolaisiin ja sisäisiin evakkoihin sekä rajiistoihin. Raportissa kuitenkin huomautetaan, että mahdollisuus liittyä Euroopan unioniin tulevaisuudessa on lisännyt Balkanin maiden intoa edistää hyvää hallintoa ja parantaa demokratian toimivuutta. Yleiskokous toteaa päätöslauselmassa 1786 (2011) tukevansa Balkanin maiden pyrki-

myksii yhteistyöhön luomalla uusia suhteita ja alueellista yhteistoimintaa. Etenkin alueen maissa toimivien kansalaisjärjestöjen aloitteesta perustettu entisen Jugoslavian sotarikoksia tutkiva alueellinen komissio (RECOM) saa yleiskokoukselta kiitosta. Samanaikaisesti yleiskokous on huolissaan siitä, että alueen maissa käytävässä keskustelussa on paljon erilaisia näkemyksiä konfliktin syistä ja sen aiheuttamista seurauksista. Näkemuserot lietsovat vihaa, mikä voi synnyttää uuden kiistan, ja yleiskokous perää maiden johtajilta päättävyyttä ja kaukonäköisyyttä rauhan ylläpitämiseksi. Bosnia-Hertsegovinaa kehoitetaan erityisesti muuttamaan lainsäädäntöään Euroopan neuvoston periaatteiden mukaiseksi. Yleiskokous esittää *suosituksessa 1954* (2011), että ministerikomitea kehottaisi jäsenmaita jatkamaan alueen maiden tukemista taloudellisesti sekä rakenteellisissa muutoksissa.

Tammikuun täysistunnon seuratuin ja kiisteltyin raportti oli sveitsiläisen kansanedustajan *Dick Marty*n *tutkinta ihmisten epäinhimillisestä kohtelusta ja laittomasta elinkaupasta Kosovossa* (dok.12462). Raportti tutkii entisen Jugoslavian alueen kansainvälisen rikostuomioistuimen ICTY:n ex-syyttäjän Carla del Ponten kirjan väitteitä siitä, että Kosovon vapautusarmeija (UCK) olisi vanginnut, kiduttanut ja lopuksi tappanut serbejä ja albaaneja myydäkseen heidän elimensä pimeillä markkinoilla. Raportin mukaan elinkauppa olisi ollut laajinta siinä vaiheessa, kun Kosovossa vallitsi valtatyhjiö: aseelliset taistelut olivat juuri päättyneet, mutta kansainväliset joukot eivät olleet vielä saaneet aluetta valvontaansa. Raportissa väitetään, että tekojen takana olisi ollut UCK:sta eronnut ryhmä, johon liitetään Kosovon nykyhallinnon kärkinimiä, kuten maan nykyinen pääministeri Hashim Thaqi. Kosovon ja Albanian hallinnot kiistävät syytteet jyrkästi ja vaativat todisteita. Tutkimuksia on kuitenkin haitannut luotettavien lähteiden ja todistusaineiston puuttuminen sekä tapahtumista kulunut pitkä aika. Raportin mukaan Kosovon albaanien syvälle ulottuvan klaanilojaliteetin myötä useat todistajat ottavat mieluummin syyt omille niskoilleen kuin vasikoivat entisistä johtajistaan. Täysistunnossa raporttia kritisoitiin erityisesti siitä, että se sisältää erittäin vähän konkreettisia todisteita vaikka se kuitenkin nimeää ja syyllistää tiettyjä henkilöitä. *Päätöslauselmassa 1782* (2011) yleiskokous tuomitsi

jyrkästi vakaviin ihmisoikeusloukkauksiin syyllistyneiden rankaisemattomuuden. Se, että teot tapahtuvat väkivaltaisen konfliktin yhteydessä ei poista velvollisuutta asettaa sekä voittaja- että häviöpuolen rikoksentehtäjät syytteeseen. Etenkin Serbiaa pyydetään vahvistamaan toimenpiteitä tuomitsematta olevien sotarikollisten saattamiseksi ICTY:n eteen. Yleiskokous vaatii myös pikaisia toimia kadonneiden henkilöiden kohtalon selvittämiseksi ja pyytää Kosovoa ja Albaniaa yhteistyöhön kaivausten järjestämiselle omilla alueillaan. Lisäksi yleiskokous pyytää jäsenmaita tukemaan myös EULEX:in jatkotutkimuksia Kosovon alueella. Albaniaa pyydetään aloittamaan laajamittainen sisäinen selvitystyö tarvittavien todisteiden löytämiseksi väitettyjen tapausten kumoamiseksi tai todentamiseksi. Yleiskokous myös toivoo YK:n laativan laittoman elinkaupan määrittävän ja kieltävän kansainvälisen sopimuksen, joka sisältäisi säännöksiä myös rikollisten saattamiseksi oikeuteen.

Samassa täysistunnossa vaadittiin myös ICTY:ssä todistaneille parempaa suojelua. Raportissa *Todistajien suojelun merkitys oikeuden ja sovittelun toteutumiselle Balkanilla* (dok.12440) todetaan todistajien olevan avainasemassa sotarikostapausten ratkaisemisessa. Tästä syystä todistajien suojelua on pyritty parantamaan vuosien varrella. Raportin mukaan alueella esiintyy edelleen vakavia ongelmia ja tilanteita, joissa todistajia vainotaan, uhataan ja jopa tapetaan. Raporttoija pelkää ongelmien lisääntyvän sotarikostapausten siirtyessä kansallisten oikeuslaitosten alaisuuteen ICTY:n mandaatin päättyessä. *Päätöslauselmassa 1784* (2011) yleiskokous toteaa olevansa tyrmistynyt Balkanin alueen sotarikosoikeudenkäynneissä todistajien kokemista uhkailuista ja jopa murhista, mikä on johtanut vaikeuksiin saada todistajalauseintoja oikeustapausten käsittelyihin. Yleiskokous pyytää jäsenmaita implementoimaan pikaisesti ministerikomitean suosituksen (Rec(2005)9) todistajien suojelusta ja huomauttaa, että jäsenmaiden viranomaisten on varmistettava todistajille täysi ja aidosti oikeudenmukainen suojelu, sekä tarjottava tarpeen mukaan myös psykologista tukea. Myös ICTY:n harjoittama nimettömien todistajien systemaattinen paljastaminen on lopetettava. *Suosituksessa 1952* (2011) yleiskokous pyytää ministerikomiteaa valmistelemaan arviointiraportin suosituksensa implementointi-

lanteesta sekä selvittämään aihetta käsittelevän kansainvälisen sopimuksen tarpeellisuutta.

Raportissa *Euroopan neuvoston jäsenmaiden ja tarkkailijamaiden velvollisuus yhteistyöhön sotarikosten selvittämiseksi* (dok.12454) todetaan, että rankaisemattomuutta estetään vain asettamalla myös ICTY:n mandaatin ulkopuoliset sotarikolliset syytteeseen. Tämä on ensisijaisesti alueen valtioiden velvollisuus, mutta yhteistyötä tarvitaan myös kolmansien maiden kanssa etenkin tilanteissa, joissa sotarikosepäilyt oleskelevat ulkomailla. Kaikki EN:n jäsenvaltiot ovat allekirjoittaneet Rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskevan eurooppalaisen yleissopimuksen (CETS 24), mutta tästä huolimatta jotkut valtiot kieltäytyvät luovuttamasta omia kansalaisiaan syyttäjävaltiolle. *Päätöslauselmassa 1785* (2011) yleiskokous muistuttaa, että tämä käytäntö on vakava este oikeuden toteutumiseksi. Siksi jäsenmaiden tulisi ratifioida kaikki voimassaolevat luovutukseen liittyvät kansainväliset sopimukset sekä välttää kansalaisuuden tai turvapaikan myöntämistä toisessa maassa sotarikoksista tuomituille. Yli rajojen toimivaa yhteistyötä tulisi myös lisätä. *Suosituksessa 1953* (2011) yleiskokous kehottaa ministerikomiteaa ottamaan huomioon päätöslauselmassa esitetyt ehdotukset luovuttamisyleissopimuksen päivittämistyössä.

Pohjois-Kosovon ja Serbian raja-alueilla tapahtuneiden levottomuuksien, Bosnia-Hertsegovinan poliittisen umpikujan ja Albanian vaalien jälkeisten ongelmien myötä yleiskokous päätti nostaa *Balkanin alueen poliittisen tilanteen* (dok.12747) kiireellisen keskustelun aiheeksi lo-

kakuun täysistunnossa. Raportissa todetaan, että viimeaikaiset tapahtumat vaarantavat Balkanin alueen meneillään olevan sovittelu- ja integraatioprosessin. Raportissa toivotaan, että Kosovon ja Serbian väliseen kiistaan rajatarkastusasemista löytyisi kaikille sopiva kompromissi rakentavan vuoropuhelun kautta. Bosnia-Hertsegovinalla ei ole ollut hallitusta sitten lokakuun 2010 vaalien. Ongelmana ovat etnisten vähemmistöjen väliset kiistat ministeritehtävien jaosta. Tämä estää päätöksentekoa maahan vaadittavista reformeista ja on aiheuttanut maalle suurta taloudellista vahinkoa, sillä työttömyys on noussut jo 43 %:iin. Tilanne voi pahimmassa tapauksessa kärjistä etnisten ryhmittymien välisiä kitkoja. Albaniassa taas syytökset parlamentinvaaleissa tapahtuneesta vilpistä johtivat sosialistien parlamentaariseen boikottiin, joka on estänyt maassa vaadittavat rakenteelliset uudistukset. Onnistuneiden paikallisvaalien jälkeen tilanne on helpottanut, ja EN pyrkii nyt Venetsian toimikunnan avulla varmistamaan vaalien toimivuuden tulevaisuudessa. *Päätöslauselmassa 1839* (2011) yleiskokous toivoo Serbian ja Kosovon jatkavan EU:n avulla tapahtuvaa sovittelua ja korostaa, että turvallisuuden, vakauden ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen tulisi olla alueellisten ja kansainvälisten toimijoiden prioriteetti. Kansainvälisesti hyväksyttyjä rajoja tulee kunnioittaa YK:n päätöslauselman 1244 mukaisesti. Bosnian tilanteen ratkaisemiseksi yleiskokous pyytää jäsenmailta sovitteluapua. Yleiskokous päättää seurata Balkanin alueen tilanteen kehittymistä.

Euroopan neuvoston ulkosuhteet

EN:n ulkosuhteet muodostuvat yhteistoiminnasta muiden kansainvälisten järjestöjen kanssa sekä suhteista ei-jäsenmaihin. Yleiskokouksen tarkkailijamaat Israel, Kanada, Meksiko voivat osallistua normaalisti täysistuntoihin kuten vuodesta 2009 lähtien myös demokratiakumppanuusmaiden edustajat Marokko ja Palestiina (ks. jäljempänä). Muiden maiden parlamentaarikkovieraat osallistuvat erilliskutsusta.

Pääsihteeri Thorbjörn Jaglandin aloitteesta järjestölle laaditaan nyt oma naapuruusohjelma, joka kattaa yhteistyön Välimeren alueen maiden (Algeria, Egypti, Libya, Marokko, Tunisia, Israel, Jordania, Libanon, Syyria ja Palestiina) sekä Keski-Aasian maiden kanssa (Kazakstan, Kirgisia, Tadžikistan, Turkmenistan, Uzbekistan). Ohjelma hyväksyttäneen EN:n ministerikomitean kokouksessa toukokuussa 2012. Tavoitteena on kertoittaa miten EN:n asiantuntemusta demokratian ja ihmisoikeuksien alalla voitaisiin hyödyntää aomaiden demokratisointiprosessissa.

Yleiskokous on järjestänyt ajankohtaiskeskusteluja tilanteesta arabimaissa yleensä (pysyvä komitea maaliskuussa 2011 sekä huhtikuun ja kesäkuun istunnoissa) sekä Tunisian tilanteesta tammikuussa ja kesäkuussa. Yleiskokouksen tuoreimpaan raporttiin arabikeväästä liitettiin lisäksi raportin vierailusta Egyptiin syyskuussa.

Parlamentaarinen yleiskokous hyödynsi kertomusvuonna asemaansa myös kommentoidakseen *kuolemantuomiota tarkkailijamaissa*. EN:n jäsenmaat muodostavat kuolemantuomiosta vapaan alueen, mutta tarkkailijamaista USA:ssa ja Japanissa langetetaan ja pannaan täytäntöön edelleen kuolemantuomioita. Tilannetta tarkkaillevassa *raportissa* (dok.12456) todetaan Euroopan esimerkin osoittaneen, että kuolemantuomio ei auta estämään väkivaltarikoksia. Kuolemantuomion poistaminen ei myöskään ole johtanut poliittisiin seurauksiin tai laajaan julkiseen kritiikkiin. *Päätöslausemassa 1807* (2011) yleiskokous toivoo, että kaikki USA:n liittovaltiot kieltäisivät

kuolemantuomion. Joidenkin täytäntöön pantujen tuomioiden julkinen kyseenalaistaminen ja täytäntöönpanoon käytetyt menetelmät ovat huonontaneet ihmisoikeuksia kunnioittavan maan mainetta. Vaikeassa taloustilanteessa olisi järkevämpi suunnata resursseja rikosten torjumistimenpiteisiin. Lisäksi USA:n tulisi varmistaa, että kuolemantuomit toisen maan kansalaiset saavat riittävästi konsuliapua. Yleiskokous on myös pettynyt Japanin päätökseen jatkaa kuolemantuomioiden täytäntöönpanoa, vaikka maan hallitus olisi valmis täyskieltoon. Myös Valko-Venäjä saa moitteita, ja yleiskokous toivoo pikaista muutosta.

5.1 Euroopan neuvosto ja Euroopan unioni

Nykyisin yli puolet Euroopan neuvoston jäsenmaista on EU:n jäseniä, ja määrä ei kasva ne kuluvalle vuosikymmenellä. EN:n ja EU:n väliset suhteet ovat useiden vuosikymmenten ajan olleet kuuma keskustelukysymys. Unioni on laajentanut toimintaansa alueille, joilla EN on toiminut vuosikymmeniä. Yhtenä yhä uudelleen esiin nousevana asiana on ollut EU:n liittyminen Euroopan ihmisoikeussopimukseen. Lissabonin sopimus tuli voimaan 1.12.2009. Uuden perussopimuksen myötä unioni sai oikeushenkilön aseman, minkä mukaisesti unioni voi ottaa sekä saada oikeuksia ja velvollisuuksia kansainvälisissä sopimuksissa. EU:n liittyminen ihmisoikeussopimukseen on myös ollut Suomen tavoitteena. Suomi on pitänyt tärkeänä, että EU liittyi ihmisoikeussopimukseen, jolloin sama ihmisoikeuksien valvonta, joka koskee kansallisia lainsäädäntöjä, koskisi myös EU-lainsäädäntöä. Neuvotteluja EU:n liittymisestä on käyty kesäkuusta 2010 lähtien. Tammikuussa 2011 Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen (Strasbourg) ja Euroopan unionin tuomioistuimen (Luxemburg)

puheenjohtajat julkaisivat kommunikation keskeisistä kohdista. Vuoden 2011 alussa parlamentaarinen yleiskokous ja Euroopan parlamentti asettivat epävirallisen yhteistyöelimen parantamaan prosessin etenemistä koskevaa informaatiota. Tässä yhteydessä ryhmä tapasi Euroopan parlamentin ihmisoikeuksien alivaliokunnan puheenjohtajan Heidi Hautalan. Sopimusluonnos valmistui heinäkuussa 2011.

Yleiskokous hyväksyi lokakuussa raportin *Lisäbonin sopimuksen vaikutukset Euroopan neuvostoon* (dok.12713). Raportin laatimista varten raportioija oli vierailut EU:n komissiossa Brysselissä, Euroopan unionin tuomioistuimessa Luxemburgissa ja tavannut EU:n perusoikeusviraston päällikön Morten Kjaerumin Wienissä. Yleiskokous korostaa raportissa EN:n roolia ihmisoikeuksien puolustajana eurooppalaisella tasolla (47 maata) ja ilmaisee toiveensa siitä, että yhteistyö EU:n (27 maata) kanssa johtaa yhdenmukaisiin ihmisoikeusstandardeihin ja tehokkaisiin valvontamenetelmiin. Yleiskokous toteaa, että EN:lla on yli 60 vuoden kokemus ja asiantuntemus näissä asioissa, ja ilmaisee myös toiveensa siitä, että yhteistyön tehostaminen ihmisoikeuksien alueella tulee heijastumaan myönteisesti järjestöjen väliseen yhteistyöhön muilla alueilla. EN:n ja EU:n välistä yhteistyötä on kehitettävä edelleen vuonna 2007 allekirjoitetun yhteistyöpöytäkirjan (Memorandum of Understanding, MoU) pohjalta. Yleiskokous viittaa Euroopan parlamentin päätöslauselmaan, joka hyväksyttiin 16.12.2010 ja jossa korostetaan, että tuleva liittyminen ihmisoikeussopimukseen tarjoaa EU:lle mahdollisuuden osoittaa sitoutumisensa ihmisoikeuksien puolustamiseen unionin rajojen sisä- ja ulkopuolella. Päätöslauselmassa EU:n jäsenvaltioita kehoitetaan tukemaan tätä ja osallistamaan unionin kansalaiset tähän.

Päätöslauselmassa 1836 (2011) yleiskokous tarjoaa EU:lle myös mahdollisuutta liittyä muihin EN:n sopimuksiin, jotka liittyvät ihmisoikeuksien alueen valvontamekanismeihin (mm. GRECO, ECRI, CPT) ja on tunnistanut useita muita alueita, joilla yhteistyötä voidaan kehittää. Järjestöjen lainsäädäntötyötä tulisi tarkistaa ja toiminta mm. ihmiskauppaa ja siirtolaisuutta koskevissa asioissa, tulisi koordinoida paremmin. EN ja EU ovat jo kauan tehneet yhteistyötä yhteisten hankkeiden puitteissa, joissa EU on rahoittajana

ja EN tarjoaa asiantuntemusta. Yleiskokous haluaa kehittää tätä yhteistyömuotoa ja varmistaa tulevien hankkeiden rahoituksen puitteet. Tässä mainitaan erityisesti toiminta ihmisoikeuksien edistämiseksi lähialueella. Yleiskokous kehottaa hallituksia ja parlamentteja tekemään järjestöjen välisen yhteistyön näkyväksi ja viittaa ns. Tukholman ohjelmaan, joka koskee EU-yhteistyötä oikeus- ja sisäasioissa kaudella 2010 – 2014. Tässä ohjelmassa todetaan, että EU:n tulisi mahdollisimman nopeasti liittyä Euroopan ihmisoikeussopimukseen. Parlamentaarinen yleiskokous valitsee ihmisoikeustuomioistuimen jäsenet, mikä merkitsee sitä, että myös Euroopan parlamentilla tulee olla edustus yleiskokouksessa tulevia tuomareita valittaessa. Tätä asiaa koskevat yksityiskohdat nousevat esille tulevissa neuvotteluissa, ja ne tulevat hyväksyttäväksi yleiskokouksessa aikanaan. *Suosituksessa 1982* (2011) yleiskokous esittää konkreettiset toimenpideehdotukset ministerikomitealle.

5.2 Uudet demokratiakumppanit

EN:n tavoitteena on edistää demokratiaa, oikeusvaltioperiaatteita ja ihmisoikeuksia myös alueensa ulkopuolella, erityisesti naapurialueilla. Euroopan lähialuemaat, lähinnä Pohjois-Afrikan Maghreb-maat sekä eräät Lähi-idän ja Keski-Aasian maat, ovat pitkään osoittaneet kiinnostusta EN:n toimintaan nimenomaan ihmisoikeusosalalla. Yleiskokouksella on aiemmin ollut työkontakteja mm. Algeriaan, Kazakstaniin, Marokkoon ja Tunisiaan samoin kuin Palestiinan lainsäädäntöelimeen. Näiden maiden kiinnostuksen pohjalta yleiskokous hyväksyi vuonna 2009 uudeksi yhteistyömuodoksi demokratiakumppanuusohjelman (dok.11913). Ohjelma on tarkoitettu niille EN:n naapurivaltioiden parlamenteille, jotka sitoutuvat tunnustamaan ja edistämään EN:n arvoja, pyrkivät vapaiden ja oikeudenmukaisten vaalien järjestämiseen, lopettamaan kuolemantuomion käytön ja edistämään naisten tasa-arvoista osallistumista politiikkaan. Demokratiakumppanuus mahdollistaa Välimeren etelärannan, Lähi-idän ja Keski-Aasian maiden parlamentaarikkovaalituuskuntien lähettämisen yleiskokouksen istuntoihin ja muuhun työhön. Kumppanuusmaiden edustajilla on oikeus osallistua yleiskokouksen

keskusteluihin mutta ei äänestyksiin. Menettelysäännöissä (Rule 60) on tarkkaan määritelty ehdot statuksen myöntämiselle. Kertomusvuonna demokratiakumppanuusstatus myönnettiin Marokolle kesäkuussa ja Palestiinalle lokakuussa.

Marokko

Marokon parlamentti lähetti ensimmäisenä maana virallisen anomuksen yleiskokouksen demokratiakumppanuusstatuksesta helmikuussa 2010. Marokon puhemiesvaltuuskunta vieraili huhtikuussa 2010 Strasbourgissa. Yleiskokouksen presidentti Çavuşoğlu vieraili Marokossa loppuvuonna 2010.

Anomuksessa Marokon parlamentti vakuutti jakavansa EN:n arvot ja periaatteet ja tukevansa moniarvoista monipuoluejärjestelmää, jossa kunnioitetaan ihmisoikeuksia ja oikeusvaltioperiaatetta sekä tasa-arvoa. Marokko vakuutti sitoutuvansa kuolemanrangaistuksen poistamiseen ja ensiaskeleena tosiasiallisen lakkauttamisen aikaansaamiseen. Tässä työssä Marokko tukeutuu mm. Venetsian toimikunnan asiantuntemukseen. Marokko on ollut toimikunnan jäsen vuodesta 2007.

Yleiskokous hyväksyi kesäkuussa *raportin* (dok.12625) ja *päätöslauseman 1818* (2011), joissa todetaan, että *Marokko täyttää demokratiakumppaninimalla asetetut ehdot*, mutta samalla yleiskokous edellyttää, että demokratia uudistuksia jatketaan. Marokon sitoutuminen perustuslaillisiin, poliittisiin ja oikeudellisiin uudistuksiin edellyttää konkreettisia toimia monilla aloilla. Päätöslausemassa on lueteltu alueet, joilla uudistuksia tarvitaan ensisijaisesti: vaalijärjestelmää on kehitettävä sekä uudistamalla lainsäädäntöä että kouluttamalla vaalien toimitsijoita ja edistämällä yleistä tietoisuutta demokraattisten vaalien perusperiaatteista. Yleiskokous edellyttää saavansa kutsun tarkkailla parlamenttivaaleja vuonna 2012. Oikeusjärjestelmän riippumattomuutta on tuettava mm. koulutusta ja lainsäädäntöä kehittämällä. Sananvapautta, uskonnonvapautta, kokoontumisvapautta sekä muita ihmisoikeussopimuksen keskeisiä periaatteita on edistettävä konkreettisin toimin. Yleiskokous viittaa myös Länsi-Saharan tilanteeseen ja edellyttää, että Marokko pyrkii rauhanomaiseen ratkaisuun. Lopuksi todetaan, että yleiskokous laatii kahden vuoden kuluttua tilanearvion demokratian tilasta Marokossa sekä

tehdystä uudistuksista päätöslausemassa esitettyjen suositusten pohjalta.

Osoituksena suhteiden tiivistymisestä Marokko lähetti kutsun yleiskokouksen valtuuskunnalle seurata parlamenttivaaleja 25. marraskuuta 2011. Raportti vaaleista käsitellään tammikuun 2012 istunnossa.

Palestiina

Yleiskokous ja sen poliittinen komitea on pitkään seurannut kehitystä Lähi-idässä. Onhan Israel ollut yleiskokouksen tarkkailija vuodesta 1957. Yleiskokous on myös pitänyt yhteyttä Palestiinan lakiasäättävään neuvostoon. Tammikuussa 2006 yleiskokouksen valtuuskunta seurasi Palestiinan lakiasäättävän neuvoston vaaleja.

Palestiinan anomus demokratiakumppanuudesta (dok.12711) johti myönteiseen lopputulokseen lokakuussa 2011. Hyväksyessään anomuksen jatkokäsittelyyn lokakuussa 2010 puheenjohtajisto totesi, että kumppanuusstatuksen myöntämisellä ei oteta kantaa Palestiinan valtion tunnustamiseen, ja että nämä kaksi kysymystä ovat erillään toisistaan. Hyväksyessään demokratiakumppanuuden Palestiinan lakiasäättävä neuvosto sitoutuu edistämään aktiivisesti demokratiaa, ihmisoikeuksia ja oikeusvaltioperiaatetta alueellaan, ja tällä katsotaan olevan myönteinen vaikutus koko alueen rauhanomaiselle kehitykselle. *Päätöslausemassa 1830* (2011) edellytetään useita uudistuksia ja toimenpiteitä ja yleiskokouksen poliittista komiteaa veloitetaan seuraamaan, miten periaatteiden toteutuminen edistyy ja tekemään kahden vuoden kuluttua laajemman arvion saavutetuista tuloksista.

Palestiinan lakiasäättävän neuvoston puhemies Salim Zanon ja Palestiinan presidentti Mahmoud Abbas osallistuivat täysistuntoon, jossa päätettiin kumppanuudesta. Zanoun perusteli palestiinalaisten hakemuksen. Palestiinalaisten presidentti Abbas puhui myös istunnossa ja vastasi tuolloin kansanedustajien kysymyksiin.

5.3 Arabikevät

Pohjois-Afrikan poliittiset mullistukset, joita yleisesti kutsuttiin Arabikevääksi, herättivät vilkkaan keskustelun parlamentaarisen yleiskokouksen kaikissa istunnoissa. Koska tapahtumilla

ja mullistuksilla on suora yhteys demokratian puutteisiin ja ihmisoikeuksien kunnioittamiseen, Euroopan neuvoston on syytä seurata tilannetta. Alueen tapahtumilla ja poliittisella tilanteella on myös taloudellisia ja sosiaalisia vaikutuksia Eurooppaan. Ministerikomitea on aloittanut Naapurisuusohjelman laatimisen. Katsaus EN:n suhteisiin lähialueiden valtioihin on luettavissa asiakirjassa SG/Inf/10(2011) netissä. Ministerikomitea laatii *Council of Europe South Facility*-toimintaohjelmaa, jolle toivotaan saatavan rahoitusta EU:n komissiolta. Ohjelma sisältää toimenpiteitä, jolla vahvistetaan demokratisoitumisprosessia, oikeuslaitosta, hyvää hallintokäytäntöä ym.

Pohjoisen Afrikan ja arabimaailman maista ei voi tulla EN:n jäseniä, mutta ne voivat hakea parlamentaarisen yleiskokouksen demokratiakumppanuutta (ks. 5.2).

Pysyvän komitean Pariisissa maaliskuussa 2011 järjestämän Arabimaiden tilannetta koskevan keskustelun alusti Arabimaailman instituutin johtaja Dominique Baudis. Lisäksi käytiin kaksi Tunisiaa koskevaa keskustelua tammikuussa ja kesäkuussa ja Libyaa ja Syyriaa koskeva keskustelu (ilman raporttia) kesäkuussa.

Keskustelu yhteistyöstä arabimaiden kanssa lokakuun istunnossa johti *päätöslausemaan 1831* (2011). *Raportti* (dok.12699 + lisäys), joka oli tarkoitettu keskusteluun jo huhtikuun istunnossa, ottaa siten huomioon tapahtumat kevääseen 2011 saakka. Keskustelu lykättiin, minkä vuoksi raporttoijaa pyydettiin täydentämään tiedot erityisesti koskien Egyptin, Libyan ja Syyrian tilannetta.

Reportissa kuvataan aluksi tapahtumien kulua kaikissa alueen maissa ja analysoidaan seikkoja, jotka vaikuttivat protestiaallon niin nopeaan leviämiseen. Taustalla on vuosikymmeniä huonoa hallintoa, korruptiota, ihmisoikeusrikkoksia ja poliisin väärinkäytöksiä. Ruoan ja perustarvikkeiden hinnat ovat jo pidemmän aikaa nousseet hurjaa vauhtia, samalla kun vallanpitäjät ovat jatkaneet elämistä yltäkylläisyydessä. Lopulta tietotekniikka ja sosiaalinen media mahdollistivat protestojien kokoontumisen joukkovastarintaan. Laukaisevana tekijänä oli kuten tunnettua epätoivoisen tunisialaisnuoren itsemurha julkisella paikalla. Mellakoiden laannuttua ja vanhojen vallanpitäjien jätettyä asemansa maat ovat nyt tavattomien haasteiden edessä. Poliittiset

haasteet voidaan tiivistää neljään kohtaan: ihmisoikeuksia tulee kunnioittaa, Euroopan pitää auttaa näitä maita siirtymään demokraattiseen hallintoon, Euroopan on opittava tuntemaan paremmin nämä maat ja niiden historia, ja lopuksi kansainvälisen yhteisön on löydettävä ratkaisu Lähi-idän konflikteihin (Israel ja Palestiina, Libanon ja Iran). Raportti tiivistää kolme sosioekonomista haastetta: on saatava aikaan työpaikkoja luovaa talouskasvua; sosiaalisia uudistuksia on tuettava ja maahanmuuttopolitiikkaa tarkistettava. Raportti käsittelee myös tapoja, joilla EN:n eri asiantuntijaelimet voivat auttaa maita tulevissa uudistuksissa yhteiskunnan eri sektoreilla. Yleiskokous vetoaa YK:n turvallisuusneuvoston jäseniin Palestiinan täysjäsenyyden tukemiseksi YK:ssa.

Päätöslauselma sisältää vetoamuksen Euroopalle (eli yksittäisille maille ja Euroopan instituutioille) alueen uudistusprosessien tukemiseksi. Vetoamuksessa todetaan, että pysyvä demokratia alueella voidaan saavuttaa ainoastaan, jos samalla kyetään myös löytämään ratkaisu Lähi-idän konfliktiin.

Yleiskokous korostaa yleisen luottamuksen synnyttämisen merkitystä yhteiskunnassa demokraattisia instituutioita kohtaan. Kaikkien poliittisten ryhmien ja erityisesti kansalaisjärjestöjen ja nuorten on voitava osallistua uudistustyöhön ja yhteiskunnalliseen vuoropuheluun. Nuorten opiskelumahdollisuuksia ja pääsemistä yhteyteen toisten nuorten kanssa Euroopassa tulee tukea. Perusihmisoikeuksia (sananvapaus, uskonnonvapaus, kokoontumisvapaus ym.) on kunnioitettava, ja myös naisten mahdollisuudet poliittiseen päätöksentekoon ja poliittisiin prosesseihin (ml. vaalit) on turvattava. Kuolemanrangaistus on poistettava. Kaikki poliittiset vangit on vapautettava. Lainsäädäntöä on uudistettava monilla alueilla ja paikallisen ja alueellisen tason demokratiaa vahvistettava.

Yleiskokous pitää valitettavana sitä, että alueella olevia runsaita öljyvarantoja ei ole käytetty kansan hyvinvoinnin edistämiseen, mutta tunnustaa samanaikaisesti osan vastuuta olevan Euroopan mailla, joiden intressit ovat olleet lyhytjänteiset. Yleiskokous ilmaisee myös huolensa Syyrian tilanteesta ja tukee YK:n päätöslauselmaa 2009/2011, jonka tarkoituksena on tukea Libyan väliaikaishallitusta. Samalla yleiskokous kehottaa

viranomaisia kunnioittamaan ihmisoikeuksia ja tutkimaan kaikki mahdolliset ihmisoikeusrikokset.

EN tarjoaa tukeaan tulevissa uudistuksissa ja toivoo, että Euroopan neuvoston kehityspankki (CEB) voi myöntää tukea eri hankkeisiin näissä maissa. Taloudellista hyvinvointia voidaan saada aikaan ainoastaan, jos onnistutaan hillitsemään korruptiota yhteiskunnan kaikilla tasoilla, vähentämään byrokratiaa ja edistämään tasa-arvoa eri ryhmien välillä yhteiskunnassa. Euroopan intressissä on pienentää Välimeren pohjois- ja eteläpuolisten maiden välistä taloudellista kuilua. Lopuksi yleiskokous ehdottaa pidettäväksi huippukokous, johon kutsuttaisiin osanottajia kaikista Välimeren pohjois- ja eteläpuolisista maista keskustelemaan EN:n ja arabimaiden välisestä yhteistyöstä.

Poliittinen komitea ja erityisesti sen Lähi-itää käsittelevä alakomitea seuraa aktiivisesti tilannetta Välimeren ympäryksissä. Komitea on vuoden aikana käynyt keskusteluita Egyptin, Israelin, Libyan, Marokon, Palestiinan ja Tunisian eri poliittisten ryhmien edustajien kanssa. Tämä vuoropuhelu tulee tiivistymään tulevina vuosina.

Tunisia

Nuori tunisialainen Sidi Bouzidin kaupungissa syytti itsensä tuleen 17.12.2010 täydellisen turhautumisen ja toivottomuuden mielen tilassa. Hän kuoli 4.1.2011, ja hänestä tuli hallinnon harjoittaman vallan väärinkäytön ja kansan perusoikeuksiin ja tarpeisiin useiden vuosikymmenien ajan osoittaman piittaamattoman asenteen symboli. Mielenosoituksia, joita myöhemmin tultiin kutsumaan Jasmiinivallankumoukseksi, puhkesi koko maassa. Presidentti Ben Ali pakeni tammikuussa Saudi-Arabiaan. Puhemies Foued Mebazaa valittiin väliaikaiseksi pääministeriksi ja entistä pääministeriä Ghannouchia pyydettiin muodostamaan yhtenäisyyden hallitus, johon sisältyi oppositiopuolueiden edustajia. Monet huomattavat tunisialaiset poliitikot ja johtohahmot palasivat maanpaosta.

Tapahtumien kulkua on kuvattu *raportissa* (dok.12497), josta yleiskokous keskusteli tammikuun istunnossa ja johtopäätökset sisältyivät *päätöslausemaan 1791* (2011). Yleiskokous kiittää Tunisian kansan rohkeutta ja päättäväisyyttä taistella autoritääristä hallitusta vastaan ja muuttaa maa moniarvoiseksi demokratiaksi. Yleiskokous

tuomitsee väkivallan käytön ja tunnustaa, että Euroopalla on osa vastuuta, koska se on jättänyt autoritäärisen hallinnon aiemmin tuomitsematta. Yleiskokous pitää tervetulleena uuden hallituksen päätöstä poliittisten vankien vapauttamisesta ja poliittisiin puolueisiin ja ihmisoikeusaktivisteihin kohdistuneiden rajoitusten kumoamisesta sekä korostaa moniarvoisen poliittisen järjestelmän toimintamahdollisuuksien edellytysten turvaamista. Tunisiaa kannustetaan laatimaan selkeä uudistusohjelma, jonka prioriteetteihin tulisi sisältyä mm. poliittisten oikeuksien ja vapauksien täysi kunnioitus, kuolemanrangaistuksen poistaminen, totuuskomission perustaminen, perustuslain uudistaminen ja korruption ja nepotismin vastustaminen kaikissa muodoissaan. Yleiskokous toivoo, että Tunisian ja Euroopan neuvoston yhteistyötä voidaan kehittää siten, että maa liittyy tärkeisiin sopimuksiin, tekee yhteistyötä Venetsian toimikunnan ja muiden toimielinten kanssa oikeuslaitoksen kehittämiseksi ja ihmisoikeuksien vahvistamiseksi. Yleiskokous tarjoaa myös Tunisialle mahdollisuuden yhteistoimintaan yleiskokouksen uuden demokratia-kumppanuuden puitteissa.

Yleiskokouksen poliittinen komitea, joka vastaa suhteista valtioihin, jotka eivät ole jäseniä, kutsui maaliskuussa Tunisian edustajat kertomaan maassa vallitsevasta tilanteesta. Kokoukseen osallistui Bochra Bel Hai Hmida, joka kuuluu jäsenenä Tunisian tapahtumien tiedonkeruukomissioon, Sihem Bensedrine, Tunisian vapauskomission edustaja, Anouar Kousri, maan Ihmisoikeusliiton varapuheenjohtaja sekä Venetsian toimikunnan pääsihteeri Gianni Buquicchio.

Tunisian tilanne oli jälleen käsiteltyssä kesäkuun istunnossa. *Raporttiin* (dok.12624) on koottu yhteenveto tapahtumista 1.6.2011 saakka. Kansan taholta hallitukseen kohdistuva paine jatkui, ja helmikuussa parlamentti hyväksyi lain, joka antoi väliaikaiselle presidentille Foued Mebazaaalle mandaatin hallita. Parlamentti hajotettiin, yleinen armahdus julistettiin ja kaikki poliittiset vangit vapautettiin. Maaliskuussa turvallisuuspoliisi lakkautettiin. Väkivaltaisten protestien seurauksena valittiin uusi väliaikainen hallitus Beji Caid Essebsin johdolla. Ensimmäiseksi päivämääräksi uuden perustuslaillisen yleiskokouksen vaaleihin määrättiin 24.7.2011. Professori Yadh Ben Achour valittiin johtamaan komissiota, jonka tuli laatia

uusi vaalilaki. Vaalien valmistelu vei kuitenkin pidemmän ajan, ja vaalit siirrettiin pidettäväksi 23.10.2011. Sisäpoliittinen tilanne oli edelleen jännittynyt.

Päätöslauselmassa 1819 (2011) yleiskokous antaa tunnustuksensa jo toteutetuille uudistuksille mutta ilmaisee myös huolensa epävakaa tilanteen taloudellisista ja yhteiskunnallisista vaikutuksista. Uudistusohjelman tulee sisältää selkeät prioriteetit, korruptiota ja nepotismia on vastustettava, ja vallan väärinkäyttö tulee tutkia. Päätöslauselmaan yleiskokous on koonnut toimenpide-ehdotukset tulevien vaalien toimitamisesta. Vaalien jälkeisten toimenpiteiden tulisi keskittyä uudistusprosessin toteuttamiseen, koulutuksen ja tasa-arvon edistämiseen ja tarjota nuorille mahdollisuus osallistua aktiivisesti tulevaisuuden Tunisian rakentamiseen. Yleiskokous kehottaa pääsihteerä tutkimaan miten EN voisi tukea maata sekä EU:n komissiota harkitsemaan uudelleen päätöstään peruuttaa rahoitusavustuksensa EN:n perustamiin *schools of political studies*. *Suosituksessa 1972* (2011) yleiskokous muotoilee toimenpide-ehdotuksensa ministerikomitealle yksityiskohtaisesti.

Yleiskokous asetti 20 henkisen valtuuskunnan seuraamaan 23.10.2011 pidettyjä perustuslaillisen yleiskokouksen vaaleja. Venetsian toimikunnasta kutsuttiin yksi edustaja osallistumaan työhön. Parlamentaarikot seurasivat vaalitoimitusta Bizertessä, Materussa, Nefzassa, Tabarkassa, Bejassa, Tébouroukissa, Madjez el-Babissa, el Fahsissa, Zaghuanissa, Le Cap Bonissa, Hammametissa, Nabeulissa, Andfidhassa, Soussessa, Mahdiassa, El Djemissä, Sfaxissa, Gabesissa, Kairouanissa, Sbeitelassa ja Sidi Bouzidissa. EN:n pienehkö valtuuskunta vieraili Tunisiassa syyskuussa tutustumassa tilanteeseen.

Professori Yadh Ben Achour valittiin johtamaan komissiota (the Ben Achour Commission), joka laati uuden vaalilain. Asetus perustuslaillisen yleiskokouksen vaalista annettiin 10.5.2011. Vaaleissa yleiskokoukseen valittiin 217 jäsentä 33 vaalipiiristä joista kuusi oli ulkomailla (Ranskassa, Italiassa, Saksassa, Arabiemiraateissa ja Kanadassa). Jokaisessa vaalipiirissä oli alueellinen vaalikomissio. Äänioikeutettuja olivat kaikki yli 18-vuotiaat kansalaiset lukuun ottamatta sotilaita, ase-velvollisia ja sisäisen turvallisuuspalvelun jäseniä. Äänioikeutettuja oli 6,1 miljoonaa, joista

338 715 asui ulkomailla. Kaikkiaan 11 618 ehdokasta oli lähes 700 eri listalla. Asetuksessa määrättiin mies- ja naisehdokkaiden tasa-arvosta, mutta ainoastaan 7 %:ssa ehdokaslistoista nainen oli ensimmäisenä nimenä. Luku- ja kirjoitustaidottomien määräksi Tunisiassa arvioidaan 2 miljoonaa, joista 70 % on naisia.

Perustuslaillisen yleiskokouksen vaalit pidettiin suuren kansainvälisten tarkkailijoiden joukon ollessa paikalla EN:sta, Etyjistä ja Euroopan parlamentista. Perustuslaillisen yleiskokouksen tehtävänä on säätää uusi perustuslaki. Varsinaiset parlamenttivaalit järjestetään vuonna 2013. Tarkkailijat toteavat *raportissaan* (dok.12795), että vaalit onnistuivat hyvin ja että tunisialaisilla oli mahdollisuus valita eri vaihtoehtojen välillä. Väestöllä oli suuret odotukset, ja joutuivat aika ajoin jonottamaan useita tunteja voidakseen äänestää. Vaaleihin liittyvät erityiset seikat ja vaaleja edeltäneet tapahtumat johtivat tiettyihin rakenteellisiin puutteisiin ja heikkouksiin. Vaaliluettelot olivat epätäydellisiä ja osat vaalilaista puutteellisia. Vaaliasetuksen mukaan vaaleista suljettiin pois ehdokkaat, jotka olivat olleet korkeassa asemassa aiemman hallinnon aikana. Tarkkailijat toteavat loppuraportissaan, että vaalilakia on syytä tarkistaa. He olivat myös huolestuneita mies- ja naisehdokkaiden tasa-arvon puutteesta. Vaalitoimituksesta vastaava vaalikomissio työskenteli olosuhteisiin nähden ammattimaisesti ja riippumattomasti, mutta vaalitarkkailijat korostavat sitä, että vastuunjako eri viranomaisen ja hallintorakenteiden välillä tulee tarkistaa. Sama koskee poliittisten puolueiden rahoitusta koskevia säännöksiä. Ennen vaaleja järjestettiin koulutusta vaalitoimitsijoille ja lukutaidottomille äänestäjille. Tätä toimintaa on tehostettava seuraavissa vaaleissa.

5.4 Keski-Aasia

Kiinnostus Euroopan neuvostoa kohtaan on levinnyt vähitellen Keski-Aasiaan. Kaikki Keski-Aasian maat ovat Etyjin jäseniä, ja niissä on myös Etyjin kenttämissioita, jotka seuraavat tilannetta. Useimmilla mailla on yhteistoimintaa Venetsian toimikunnan kanssa EU:n EU-Central Asia Rule of Law Initiative -ohjelman puitteissa. Yleiskokous keskusteli Keski-Aasian tilanteesta viimeksi

vuonna 2008. Sen jälkeen Kazakstan ja Kirgisia ovat osoittaneet eniten kiinnostusta EN:oon.

Kazakstan

Jo vuonna 1997 Kazakstan haki parlamentaarisen yleiskokouksen erityisvieraan asemaa, mutta hakemus ei ole valitettavasti edennyt. Yleiskokous on vuosina 1999 ja 2006 hylännyt erityisvieraan asemaa koskevan muodollisen pyynnön. Hylkäyksen syynä ovat olleet yhä käytössä oleva kuolemanrangaistus ja se, että demokraattiset uudistukset eivät ylipäänsä ole olleet vakuuttavia. Parlamentaarisella puolella suhteita on kuitenkin ylläpidetty vuodesta 2004 lähtien yhteistyöohjelman puitteissa, ja yleiskokous on nyt kannustanut Kazakstania hakemaan demokratiakumppanuutta. Parlamentaarinen yleiskokous on kutsuttu seuraamaan sekä parlamenttivaaleja että kaksia presidentinvaaleja (vuonna 2004 vastaavasti vuosina 2005 ja 2011). Yleiskokouksen poliittinen komitea kokoontui Astanassa 2009 ja presidentti Çavuşoğlu vieraili pääkaupungissa 2010.

Hallitustenvälisellä puolella yhteistyö on edennyt useiden sopimusten, kuten Venetsian toimikunnan ja Kulttuuriyleissopimuksen, puitteissa. Pääsihteeri on myös vieraillut Astanassa. Kazakstanilla on diplomaattinen edustusto Strasbourgissa.

Yleiskokous lähetti valtuuskunnan tarkkailemaan 3.4.2011 pidettyjä ennenaikaisia presidentinvaaleja. Valtuuskuntaan kuului ainoastaan yksi edustaja kustakin poliittisesta ryhmästä. Suomesta osallistujana oli *Jaakko Laakso* (vas). Aiemmat EN:n ja Etyjin raportit Kazakstanin vaaleista ovat osoittaneet vakavia puutteita demokraattisten periaatteiden, moniarvoisuuden ja ihmisoikeuksien kunnioittamisessa. Vaalitarkkailu huhtikuun 2011 vaaleissa piti toteuttaa yhteistyössä Etyj/Odihr:n kanssa mutta EN:n vaalitarkkailijoiden mukaan yhteistyö kaatui siihen, että Etyj esitteli yksipuolisesti muita konsulttoimatta johtopäätöksensä. EN:n tarkkailijat antoivat tämän vuoksi oman loppukommunikeansa.

Vaalitarkkailijat totesivat *raportissaan* (dok.12615), että presidentinvaalien tausta ei ole täysin selvä, mutta se liittyy parlamentissa aloitteeseen istuvan presidentin toimikauden pidentämisestä vuoteen 2020. Presidentti Nursultan Nazarbaev kieltäytyi allekirjoittamasta aloitetta, mutta käynnisti vaalilain uudistamisen

helmikuussa, jonka jälkeen hän määräsi ennenaikaiset vaalit pidettäväksi huhtikuussa. Vaalilain uudistaminen niin lähellä tulevia vaaleja on ristiriidassa hyvän käytännön kanssa, ja mm. Venetsian toimikunta on arvostellut tätä. Muita vakavia puutteita on todettu mm. sananvapauden ja median toimintamahdollisuuksien osalta. Raportti kommentoi vaaliprosessin eri vaiheita, mutta toteaa lopputuloksen (istuva presidentti valittiin uudelleen 96,15 % ääniosuudella) heijastelevan kansan tahtoa. Äänestysprosentti oli 89,98. Muista ehdokkaista Kasymov sai 1,24 %, Akhmetbekov 1,21 % ja Yeleusizov 0,79 % äänistä. Raportit huomauttavat kuitenkin, että medioiden omistussuhde on keskittynyt, mistä aiheutuu vakava uhka moniarvoisuudelle. Raportit kehottavat hallitusta uudistamaan vaalilakia ja vaalitoimitusta vastaamaan vakiintuneita demokraattisia normeja. Vaalituloksen julistamisen jälkeen EN:n tarkkailijat tapasivat uudelleenvalitun Nazarbaevin.

Kirgisia

Poliittinen tilanne Kirgisiassa kärjistyi 2010 johtaan ns. tulppaanivallankumoukseen. Presidentti Bakijev pakeni Valko-Venäjälle. Maassa puhkesi väkivaltaisia mellakoita, ja maan eteläisiin osiin julistettiin hätätila. Kansainvälinen komissio asetettiin selvittämään tapahtumia. Komissiota johti Suomen Kimmo Kiljunen. Uudesta perustuslaista pidettiin kansanäänestys 27.6.2010, ja lokakuussa järjestettiin parlamenttivaalit. Venetsian toimikunta avusti Kirgisiaa uuden perustuslain laadinnassa, ja tämän yhteistoiminnan myötä myös poliittiset yhteydet EN:oon lisääntyivät. Yleiskokouksen presidentti Çavuşoğlu vieraili Kirgisiassa kesäkuussa 2011 ja kehotti maata harkitsemaan demokratiakumppanuuden hakemista.

Kutsu Kirgisiassa 30.10.2011 pidettyjen presidenttivaalien tarkkailemisesta on nähtävä näiden tapahtumien kulkua vasten. Yleiskokouksen valtuuskuntaan kuului edustaja kustakin poliittisesta ryhmästä (kaikkiaan viisi parlamentaarikkoja).

Kirgisian presidentti valitaan suorissa vaaleissa kuudeksi vuodeksi, eikä presidenttiä voida valita uudelleen. Yhteensä 27 ehdokasta rekisteröitiin, mutta ainoastaan kolmen ehdokkaan äänimäärä ylitti yhden prosentin. Voittajaksi tuli Almazbek Atambajev (sos.dem.), joka sai 63,24 %, Madumarov (United Kyrgystan –puolue) 14,72 % ja

Tashiev (Ata Zhurt –puolue) 14,32 % äänistä. Kymmenen ehdokkaista allekirjoitti kunniaakoodin (Code of Honour) ennen vaaleja.

Vaalilaissa säädetään presidentin virkaa koskevasta ala- ja yläikärajasta (35 ja 70 vuotta). Lakipaketti (perustuslaki, laki presidentin- ja parlamenttivaaleista, laki keskus-vaalikomissiosta) sekä muut säännökset vaalitoimituksesta valmistuivat ainoastaan neljä kuukautta ennen vaalipäivää. Venetsian toimikunta ja Odihr antoivat asiaa koskevan lausunnon, jossa ne huomauttivat puutteista.

Etyj/Odihr:n vaalitarkkailijat, jotka olivat paikalla useita viikkoja ennen vaaleja, toteavat raportissaan, että vaalikampanja eteni rauhallisesti etnisistä jännitteistä huolimatta. Sananvapautta kunnioitettiin ja poliittisia keskusteluja järjestettiin. Äänestysprosentti oli 61,28, ja tarkkailijat saattoivat panna merkille myös naisten hyvän osallistumisen. Suurimmat puutteet koskivat äänestäjien rekisteröintiä ja äänten laskentaa. Kaikki

äänioikeutetut eivät olleet vaaliluetteloissa, perheenjäsenet äänestivät yhdessä eikä vaalirauhaa kunnioitettu. Demokraattisten toimintamallien käyttöön ottaminen ja omaksuminen vie aikansa. Paljon on tehtävä, jotta koko vaaliprosessin saadaan avoimemmaksi ja uskottavammaksi. Korruptiota on vastustettava. Tarkkailijat totesivat *loppuraportissaan* (dok.12797), että vaalilainsäädäntöä ja toimintamenetelmiä on tarkistettava. Vaalikomission toiminta on saatava avoimemmaksi. Tarkkailijat totesivat kuitenkin presidentinvaalien olleen askel kohti demokratiaa Kirgisiassa ja pitävät uudistusten jatkamista tervetulleena demokraattisten prosessien, ihmisoikeuksien, korruption vastustamisen ja eri kansanryhmien välisen sovinnon vahvistamiseksi.

Joulukuussa 2011 Kirgisia jätti hakemuksen demokratiakumppanuusasetaman saamisesta parlamentaarisessa yleiskokouksessa.

EUROOPAN NEUVOSTON SUOMEN VALTUUSKUNTA
VUODEN 2011 EDUSKUNTAVAALEIHIN ASTI

Puheenjohtaja
Sinikka HURSKAINEN
(sd)

Varapuheenjohtaja
Antti KAIKKONEN
(kesk)

JÄSENET

Sirpa ASKO-SELJAVAARA
(kok)

Markku LAUKKANEN
(kesk)

Kimmo SASI
(kok)

VARAJÄSENET

Reijo KALLIO
(sd)

Krista KIURU
(sd)

Juha KORKEAOJA
(kesk)

Jaakko LAAKSO
(vas)

Tuulikki UKKOLA
(kok)

SIHTEERISTÖ

Gunilla CARLANDER, kansainvälisten asiain neuvos
valtuuskunnan sihteeri
Maria FAGERHOLM, kansainvälisten asiain sihteeri
valtuuskunnan apulaissihteeri
Katja NOLVI, osastosihteeri
valtuuskunnan avustaja

EUROOPAN NEUVOSTON SUOMEN VALTUUSKUNTA
VUODEN 2011 EDUSKUNTAVAALIEN JÄLKEEN

Puheenjohtaja
Susanna HUOVINEN
(sd)

Varapuheenjohtaja
Kimmo SASI
(kok)

JÄSENET

Antti KAIKKONEN
(kesk)

Pirkko MATTILA
(ps)

Anne-Mari VIROLAINEN
(kok)

VARAJÄSENET

Sirkka-Liisa ANTTILA
(kesk)

Riitta MYLLER
(sd)

Jaana PELKONEN
(kok)

Jouko SKINNARI
(sd)

Ismo SOUKOLA
(ps)

SIHTEERISTÖ

Gunilla CARLANDER, kansainvälisten asiain neuvos
valtuuskunnan sihteeri
Maria FAGERHOLM, kansainvälisten asiain sihteeri
valtuuskunnan apulaissihteeri
Katja NOLVI, osastosihteeri
valtuuskunnan avustaja

EUROOPAN NEUVOSTON SUOMEN VALTUUSKUNNAN JÄSENYTYDET
KOMITEOISSA VUODEN 2011 EDUSKUNTAVAALIEIHIN ASTI

Pysyvä komitea <i>Standing Committee</i>	Sinikka HURSKAINEN, jäsen Antti KAIKKONEN, varajäsen
Poliittinen komitea <i>Political Affairs Committee</i>	Sinikka HURSKAINEN, jäsen Antti KAIKKONEN, varajäsen
Lähi-itää käsittelevä alakomitea <i>Sub-Committee on the Middle East</i>	Antti KAIKKONEN, jäsen
EN:n ulkosuhteita käsittelevä alakomitea <i>Sub-Committee on External Relations</i>	Sinikka HURSKAINEN, jäsen
Konfliktien ehkäisyä käsittelevä alakomitea <i>Sub-Committee on Conflict Prevention</i>	Sinikka HURSKAINEN, puheenjohtaja
Oikeudellisten ja ihmisoikeusasiain komitea <i>Committee on Legal Affairs and Human Rights</i>	Kimmo SASI, jäsen Jaakko LAAKSO, varajäsen
Ihmisoikeus-alakomitea <i>Sub-Committee on Human Rights</i>	Kimmo SASI, jäsen
Rikollisuutta ja terrorismin vastaista toimintaa käsittelevä alakomitea <i>Sub-Committee on Crime Problems and Fight Against terrorism</i>	Jaakko LAAKSO, jäsen
Vähemmistöjen oikeuksia käsittelevä alakomitea <i>Sub-Committee on Rights of Minorities</i>	Kimmo SASI, jäsen Jaakko LAAKSO, varajäsen
Ihmisoikeustuomioistuimen tuomarien valintaa käsittelevä alakomitea <i>Sub-Committee on the Election of Judges to the ECHR</i>	Kimmo SASI, jäsen (EPP/CD) Jaakko LAAKSO, varajäsen (UEL)
Talous- ja kehityskomitea <i>Committee on Economic Affairs and Development</i>	Antti KAIKKONEN, jäsen Kimmo SASI, varajäsen
Kansainvälisiä taloussuhteita käsittelevä alakomitea <i>Sub-committee on International Economic Relations</i>	Kimmo SASI, jäsen
Kehitysapukysymyksiä käsittelevä alakomitea <i>Sub-committee on Development Issues</i>	-
Sosiaali-, terveys- ja perheasiain komitea <i>Social, Health and Family Affairs Committee</i>	Sirpa ASKO-SELJAVAARA, jäsen Tuulikki UKKOLA, varajäsen

Lasten asiain alakomitea

Sub-committee on Children

Tuulikki UKKOLA, jäsen
Sirpa ASKO-SELJAVAARA,
varajäsen

Tuulikki UKKOLA, jäsen

**Euroopan sosiaalisen peruskirjan ja
työllisyysasiain alakomitea**

*Sub-Committee on the European Social Charter
and Employment*

Terveys-alakomitea

Sub-committee on Health

Sirpa ASKO-SELJAVAARA,
jäsen

Väestö-, siirtolais- ja pakolaismokomitea

Committee on Migration, Refugees and Demography

Reijo KALLIO, jäsen

Jaakko LAAKSO, varajäsen

Siirtolais-alakomitea

Sub-Committee on Migration

Jaakko LAAKSO, jäsen

Pakolais-alakomitea

Sub-Committee on Refugees

Jaakko LAAKSO, jäsen

Väestö-alakomitea

Sub-Committee on Population

Reijo KALLIO,

varapuheenjohtaja

Kulttuuri, tiede- ja koulutuskomitea

Committee on Culture, Science and Education

Markku LAUKKANEN, jäsen

Sinikka HURSKAINEN,

varajäsen

Sinikka HURSKAINEN, jäsen

Kulttuuriperinnön alakomitea

Sub-Committee on Cultural Heritage

Media-alakomitea

Sub-Committee on the Media

Markku LAUKKANEN,

puheenjohtaja

Sinikka HURSKAINEN,

varajäsen

Markku LAUKKANEN, jäsen

Nuoriso- ja urheiluasiain alakomitea

Sub-Committee on Youth and Sport

Ympäristö-, maatalous- ja paikallishallintokomitea

*Committee on Environment, Agriculture and Local
and Regional Authorities*

Juha KORKEAOJA, jäsen

Reijo KALLIO, varajäsen

Ympäristö- ja kestävä kehityksen alakomitea

Sub-Committee on Sustainable Development

Juha KORKEAOJA, jäsen

Paikallisen ja alueellisen demokratian alakomitea

Sub-Committee on Local and Regional Democracy

Reijo KALLIO, jäsen

Maatalous- ja elintarvike alakomitea

Sub-Committee on Agriculture and Food

Juha KORKEAOJA, jäsen

Eurooppa-palkinnon alakomitea <i>Sub-committee on the Europe Prize</i>	-
Tasa-arvoasiain komitea <i>Committee on Equal Opportunities for Women and Men</i>	Krista KIURU, jäsen Sirpa ASKO-SELJAVAARA, varajäsen
Naisiin kohdistuvaa väkivaltaa käsittelevä alakomitea <i>Sub-Committee on Violence against Women</i>	Sirpa ASKO-SELJAVAARA, jäsen
Ihmiskauppa-alakomitea <i>Sub-Committee on trafficking in human beings</i>	Krista KIURU, jäsen
Tasa-arvoinen osallistuminen päätöksenteossa -alakomitea <i>Sub-Committee on equal participation of women and men in decision-making</i>	Krista KIURU, jäsen
Menettelytapasääntökomitea <i>Committee on Rules of Procedure and Immunities</i>	-
Jäsenmaiden jäsenyysvelvoitteiden valvontakomitea <i>Honouring of Obligations and Commitments by Member States</i>	Sinikka HURSKAINEN (SOC) Jaakko LAAKSO (UEL) Kimmo SASI (EPP/CD)
EUROOPAN NEUVOSTON SUOMEN VALTUUSKUNNAN JÄSENYYYDET KOMITEOISSA VUODEN 2011 EDUSKUNTAVAALIEN JÄLKEEN	
Pysyvä komitea <i>Standing Committee</i>	Susanna HUOVINEN, jäsen Kimmo SASI, varajäsen
Poliittinen komitea <i>Political Affairs Committee</i>	Susanna HUOVINEN, jäsen Antti KAIKKONEN, varajäsen
Lähi-itää käsittelevä alakomitea <i>Sub-Committee on the Middle East</i>	Antti KAIKKONEN, jäsen
EN:n ulkosuhteita käsittelevä alakomitea <i>Sub-Committee on External Relations</i>	-
Konfliktien ehkäisyä käsittelevä alakomitea <i>Sub-Committee on Conflict Prevention</i>	Susanna HUOVINEN, jäsen
Oikeudellisten ja ihmisoikeusasiain komitea <i>Committee on Legal Affairs and Human Rights</i>	Kimmo SASI, jäsen Antti KAIKKONEN, varajäsen
Ihmisoikeus-alakomitea <i>Sub-Committee on Human Rights</i>	Kimmo SASI, jäsen

<p>Rikollisuutta ja terrorismin vastaista toimintaa käsittelevä alakomitea <i>Sub-Committee on Crime Problems and Fight Against terrorism</i></p>	Antti KAIKKONEN, jäsen
<p>Vähemmistöjen oikeuksia käsittelevä alakomitea <i>Sub-Committee on Rights of Minorities</i></p>	Kimmo SASI, jäsen
<p>Ihmisoikeustuomioistuimen tuomarien valintaa käsittelevä alakomitea <i>Sub-Committee on the Election of Judges to the ECHR</i></p>	Kimmo SASI (EPP/DC)
<p>Talous- ja kehityskomitea <i>Committee on Economic Affairs and Development</i></p>	Jouko SKINNARI, jäsen Kimmo SASI, varajäsen
<p>Kansainvälisiä taloussuhteita käsittelevä alakomitea <i>Sub-committee on International Economic Relations</i></p>	Kimmo SASI, jäsen
<p>Kehitysapuasioita käsittelevä alakomitea <i>Sub-committee on Development Issues</i></p>	-
<p>Sosiaali-, terveys- ja perheasiain komitea <i>Social, Health and Family Affairs Committee</i></p>	Pirkko MATTILA, jäsen Anne-Mari VIROLAINEN, varajäsen
<p>Lasten asiain alakomitea <i>Sub-committee on Children</i></p>	Anne-Mari VIROLAINEN, jäsen
<p>Euroopan sosiaalisen peruskirjan ja työllisyysasiain alakomitea <i>Sub-committee on the European Social Charter and Employment</i></p>	Pirkko MATTILA, jäsen
<p>Terveys-alakomitea <i>Sub-committee on Health</i></p>	Pirkko MATTILA, jäsen Anne-Mari VIROLAINEN, varajäsen
<p>Väestö-, siirtolais- ja pakolaiskomitea <i>Committee on Migration, Refugees and Demography</i></p>	Anne-Mari VIROLAINEN, jäsen Ismo SOUKOLA, varajäsen
<p>Siirtolais-alakomitea <i>Sub-Committee on Migration</i></p>	-
<p>Pakolais-alakomitea <i>Sub-Committee on Refugees</i></p>	Ismo SOUKOLA, jäsen
<p>Väestö-alakomitea <i>Sub-Committee on Population</i></p>	-
<p>Kulttuuri, tiede- ja koulutuskomitea <i>Committee on Culture, Science and Education</i></p>	Jaana PELKONEN, jäsen Jouko SKINNARI, varajäsen

Kulttuuriperinnön alakomitea <i>Sub-Committee on Cultural Heritage</i>	-
Media-alakomitea <i>Sub-Committee on the Media</i>	Jaana PELKONEN, jäsen
Nuoriso- ja urheiluasiain alakomitea <i>Sub-Committee on Youth and Sport</i>	-
Ympäristö-, maatalous- ja paikallishallintokomitea <i>Committee on Environment, Agriculture and Local and Regional Authorities</i>	Sirkka-Liisa ANTTILA, jäsen Riitta MYLLER, varajäsen
Ympäristö- ja kestävän kehityksen alakomitea <i>Sub-Committee on Sustainable Development</i>	-
Paikallisen ja alueellisen demokratian alakomitea <i>Sub-Committee on Local and Regional Democracy</i>	-
Maatalous- ja elintarvike alakomitea <i>Sub-Committee on Agriculture and Food</i>	-
Eurooppa-palkinnon alakomitea <i>Sub-committee on the Europe Prize</i>	-
Tasa-arvoasiain komitea <i>Committee on Equal Opportunities for Women and Men</i>	Riitta MYLLER, jäsen Susanna HUOVINEN, varajäsen
Naisiin kohdistuvaa väkivaltaa käsittelevä alakomitea <i>Sub-Committee on Violence against Women</i>	-
Ihmiskauppa-alakomitea <i>Sub-Committee on trafficking in human beings</i>	-
Tasa-arvoinen osallistuminen päätöksenteossa -alakomitea <i>Sub-Committee on equal participation of women and men in decision-making</i>	-
Menettelytapasääntökomitea <i>Committee on Rules of Procedure and Immunities</i>	-
Jäsenmaiden jäsenyysveloitteiden valvontakomitea <i>Honouring of Obligations and Commitments by Member States</i>	Kimmo SASI (EPP/CD)

EUROOPAN NEUVOSTON PARLAMENTAARISEN YLEISKOKOUKSEN VUONNA
2011 HYVÄKSYMÄT ASIAKIRJAT

3.1 Päätöslauselmat

Päätöslauselma ilmaisee yleiskokouksen jostakin asiakysymyksestä tekemän päätöksen, jonka yleiskokous on toimivaltainen panemaan täytäntöön, tai yleiskokouksen kannan, josta se yksin on vastuussa.

- Päätöslauselma 1782 (2011) Tutkinta koskien epäinhimillistä kohtelua ja laitonta elinkauppaa Kosovossa (dok.12462)
- Päätöslauselma 1783 (2011) Euroopan neuvoston reformin seuranta (dok.12458)
- Päätöslauselma 1784 (2011) Todistajien suojelun merkitys oikeuden ja sovittelun toteutumiseksi Balkanilla (dok.12440)
- Päätöslauselma 1785 (2011) Euroopan neuvoston jäsenvaltioiden ja tarkkailijamaiden velvollisuus yhteistyöhön sotarikosten selvittämisessä (dok.12454)
- Päätöslauselma 1786 (2011) Entisen Jugoslavian valtioiden välinen poliittinen vuoropuhelu ja sovittelu (dok.12461)
- Päätöslauselma 1787 (2011) Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomioiden täytäntöönpano (dok.12455)
- Päätöslauselma 1788 (2011) Vahingon tuottamisen ennaltaehkäiseminen luovuttamis- ja karkottamistapauksissa: Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen sääntö 39 (dok.12435)
- Päätöslauselma 1789 (2011) Montenegron, San Marinon ja Serbian valtuuskuntien valtakirjojen ratifioimatta jättäminen johtuen menettelytapasääntöjen loukkauksesta (dok.12488)
- Päätöslauselma 1790 (2011) Valko-Venäjän tilanne presidentinvaalien jälkeen (dok.12494)
- Päätöslauselma 1791 (2011) Tunisian tilanne (dok.12497)
- Päätöslauselma 1792 (2011) Sosiaalisia oikeuksia koskevien sitoumusten seuranta (dok.12441)
- Päätöslauselma 1793 (2011) Aktiivisen ikääntymisen edistäminen – ikääntyvien työkapasiteetin hyödyntäminen (dok.12431)
- Päätöslauselma 1794 (2011) Ympäristönsuojelu Välimeren alueella (dok.12439)
- Päätöslauselma 1795 (2011) Geenimuunnellut organismit: tulevaisuuden mahdollisuus? (dok.12531)
- Päätöslauselma 1796 (2011) Nuoret rikoksenteelijät: sosiaaliset toimenpiteet, koulutus ja kuntoutus (dok.12523)
- Päätöslauselma 1797 (2011) Tarve harkita globaalilla tasolla biometrisen tunnistuksen mahdollisia ihmisoikeusseuraamuksia (dok.12522)
- Päätöslauselma 1798 (2011) Kansallisten parlamenttien poliittisten puolueiden tai ryhmien oikeudenmukainen edustus Euroopan neuvoston valtuuskunnissa (dok.12529)
- Päätöslauselma 1799 (2011) Menettelyohjeet Parlamentaarisen yleiskokouksen mietintöjen laatijoille (dok.12524)
- Päätöslauselma 1800 (2011) Köyhyyden torjuminen (dok.12555)
- Päätöslauselma 1801 (2011) Jäsenvelvoitteiden ja -sitoumusten noudattaminen Georgiassa (dok.12554)
- Päätöslauselma 1802 (2011) Tarve arvioida Bernin sopimuksen implementoinnin edistymistä (dok.12459)
- Päätöslauselma 1803 (2011) Valistustyö kouluissa tapahtuvaa väkivaltaa vastaan (dok.12513)
- Päätöslauselma 1804 (2011) Lasten ja nuorten suojeleminen lihavuudesta ja kakkostyypin diabeteksesta (dok.12559)

- Päätöslauselma 1805 (2011) Laittomien maahanmuuttajien, turvapaikanhakijoiden ja pakolaisten laajamittainen tulo Euroopan etelärannikolle (dok.12581)
- Päätöslauselma 1806 (2011) Maaseudun naiset Euroopassa (dok.12460)
- Päätöslauselma 1807 (2011) Kuolemantuomio Euroopan neuvoston jäsen- ja tarkkailijamaissa loukkaa ihmisoikeuksia (dok.12456)
- Päätöslauselma 1808 (2011) Kidutuksen vastaisten mekanismien vahvistaminen Euroopassa (dok.12551)
- Päätöslauselma 1809 (2011) Vesi konfliktien syynä (dok.12538)
- Päätöslauselma 1810 (2011) Yksintulleet lapset Euroopassa: saapumiseen, oleskeluun ja paluuseen liittyvät asiat (doc.12539)
- Päätöslauselma 1811 (2011) Maahanmuuttajanaisten suojeleminen työmarkkinoilla (dok.12549)
- Päätöslauselma 1812 (2011) Euroopan unionin itäisen kumppanuuden vaikutus hallintoon ja taloudelliseen kehitykseen Itä-Euroopassa (dok.12521)
- Päätöslauselma 1813 (2011) Mikroluottojen tukeminen sosiaalisemman talouden saavuttamiseksi (dok.12609)
- Päätöslauselma 1814 (2011) Yhteisen maatalous- ja kalastuspolitiikan reformi (dok.12607)
- Päätöslauselma 1815 (2011) Sähkömagneettisten kenttien mahdolliset vaarat ja vaikutukset ympäristöön (dok.12608)
- Päätöslauselma 1816 (2011) Raskas- ja muiden metallien terveysriskit (dok.12613)
- Päätöslauselma 1817 (2011) Parlamentaarisen yleiskokouksen menot talouskaudella 2012–2013 (dok.12623)
- Päätöslauselma 1818 (2011) Marokkon parlamentin parlamentaarille yleiskokoukselle osoittama pyyntö demokratiakumppanuudesta (dok.12625)
- Päätöslauselma 1819 (2011) Tunisian tilanne (dok.12624)
- Päätöslauselma 1820 (2011) Turvapaikanhakijat ja pakolaiset: vastuunjako Euroopassa (dok.12630)
- Päätöslauselma 1821 (2011) Turvapaikanhakijoiden, pakolaisten ja laittomien maahanmuuttajien pysäyttäminen ja pelastaminen merihädästä (dok.12628)
- Päätöslauselma 1822 (2011) Parlamentaarisen yleiskokouksen reformi (dok.12627)
- Päätöslauselma 1823 (2011) Kansalliset parlamentit ihmisoikeuksien takaajina Euroopassa (dok.12636)
- Päätöslauselma 1824 (2011) Parlamenttien rooli sosiaalioikeuksien lujittamisessa ja kehittämisessä Euroopassa (dok.12632)
- Päätöslauselma 1825 (2011) Lisää naisia taloudellisiin ja sosiaalisiin päätöksentekolimiiniin (dok.12540)
- Päätöslauselma 1826 (2011) Demokratian laajentaminen alentamalla äänestysikäraja 16 ikävuoteen (dok.12546)
- Päätöslauselma 1827 (2011) Yleiskokouksen monitoroinnin edistyminen (kesäkuu 2010 – toukokuu 2011) (dok.12634 + liite)
- Päätöslauselma 1828 (2011) Tarve pysäyttää nuorten nopeasti heikentynyttä työllisyystilannetta (dok.12626)
- Päätöslauselma 1829 (2011) Sikiön sukupuolen valinta (dok.12715)
- Päätöslauselma 1830 (2011) Palestiinan kansallisneuvoston parlamentaarille yleiskokoukselle osoittama pyyntö demokratiakumppanuudesta (dok.12711)
- Päätöslauselma 1831 (2011) Euroopan neuvoston ja Arabimaaliman uusien demokratioiden välinen yhteistyö (dok.12699 + liite)
- Päätöslauselma 1832 (2011) Kansallinen suvereniteetti ja itsenäisen valtion asema nykypäivän kansainvälisessä oikeudessa: selvittämisen tarve (dok.12689)
- Päätöslauselma 1833 (2011) OECD:n toiminta vuosina 2010–2011(dok.12683)
- Päätöslauselma 1834 (2011) Lapsia sisältävän pornograafisen materiaalin suunnitelmallinen ja koordinoitu kitkeminen (dok.12720)
- Päätöslauselma 1835 (2011) Väkivaltainen ääripornografia (dok.12719)
- Päätöslauselma 1836 (2011) Lissabonin sopimuksen vaikutus Euroopan neuvostoon (dok.12713)

- Päätöslauselma 1837 (2011) Armenian demokraattisten instituutioiden toimivuus (dok.12710)
- Päätöslauselma 1838 (2011) Valtionsalaisuuksien ja sisäisen turvallisuuden väärinkäyttö: esteitä ihmisoikeusloukkausten parlamentaariseen ja oikeudelliseen valvontaan (dok.12714)
- Päätöslauselma 1839 (2011) Balkanin alueen poliittinen tilanne (dok.12747)
- Päätöslauselma 1840 (2011) Ihmisoikeudet ja terrorismin vastaiset toimet (dok.12712)
- Päätöslauselma 1841 (2011) Parlamentaarisen yleiskokouksen menettelytapasääntöjen muutokset – yleiskokouksen reformia käsittelevän päätöslauselman 1822 implementointi (dok.12716)
- Päätöslauselma 1842 (2011) Parlamentaarisen yleiskokouksen komiteoiden toimintaviitteiden muutokset - yleiskokouksen reformia käsittelevän päätöslauselman 1822 implementointi (dok.12717)
- Päätöslauselma 1843 (2011) Yksityisyyden ja henkilökohtaisten tietojen suojeleminen internetissä ja verkkomediassa (dok.12695)
- Päätöslauselma 1844 (2011) Tasa-arvoperiaatteiden julistus ja Euroopan neuvoston toiminta (dok.12778)
- Päätöslauselma 1845 (2011) Perusoikeudet ja velvollisuudet (dok.12777)
- Päätöslauselma 1846 (2011) Uskontoon perustuvan syrjinnän kokonaisvaltainen torjuminen (dok.12788)
- Päätöslauselma 1847 (2011) Harmaa talous: uhka demokratialle, kehitykselle ja oikeusvaltioperiaatteelle (dok.12700)
- Päätöslauselma 1848 (2011) Pienten talouksien haasteet (dok.12779)
- Päätöslauselma 1849 (2011) Panos alueelliselle kehitykselle: innovatiivinen lähestymistapa kriisialueille (dok.12776)
- Päätöslauselma 1850 (2011) Miten Eurooppa voi auttaa lapsia luonnonkatastrofien ja kriisien jälkeisissä tilanteissa: Haitin ja Afganistanin esimerkit (dok.12783)
- Päätöslauselma 1851 (2011) Aseelliset selkkaukset ja ympäristö (dok.12774)
- Päätöslauselma 1852 (2011) Henkinen väkivalta (dok.12787)
- Päätöslauselma 1853 (2011) Suojelumääräykset perheväkivallan uhrien suojelemiseksi (dok.12786)
- Päätöslauselma 1854 (2011) Henkilöiden suojeleminen kunniaan ja maineeseen kohdistuvista hyökkäyksistä (dok.12703)

3.2 Suositukset

Suositus tarkoittaa esitystä, jonka yleiskokous tekee ministerikomitealle ja jonka täytäntöönpano ei kuulu yleiskokouksen vaan hallitusten toimivaltaan.

- Suositus 1950 (2011) Toimittajien lähdesuoja (dok.12443)
- Suositus 1951 (2011) Euroopan neuvoston reformin seuranta (dok.12458)
- Suositus 1952 (2011) Todistajien suojelun merkitys oikeuden ja sovittelun toteutumiseksi Balkanilla (dok.12440)
- Suositus 1953 (2011) Euroopan neuvoston jäsenvaltioiden ja tarkkailijamaiden velvollisuus yhteistyöhön sotarikosten selvittämisessä (dok.12454)
- Suositus 1954 (2011) Entisen Jugoslavian valtioiden välinen poliittinen vuoropuhelu ja sovittelu (dok.12461)
- Suositus 1955 (2011) Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomioiden täytäntöönpano (dok.12455)
- Suositus 1956 (2011) Vahingon tuottamisen ennaltaehkäiseminen luovuttamis- ja karkottamistapauksissa: Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen sääntö 39 (dok.12435)
- Suositus 1957 (2011) Kristittyihin kohdistuva väkivalta Lähi-idässä (dok.12493)

Suositus 1958 (2011)	Sosiaalisia oikeuksia koskevien sitoumusten seuranta (dok.12441)
Suositus 1959 (2011)	Ennaltaehkäisevä terveydenhuolto Euroopan neuvoston jäsenmaissa (dok.12219)
Suositus 1960 (2011)	Tarve harkita globaalilla tasolla biometrisen tunnistuksen mahdollisia ihmisoikeusseuraamuksia (dok.12522)
Suositus 1961 (2011)	Valtioiden ylivelkaantumisen: uhka demokratialle ja ihmisoikeuksille (dok.12556)
Suositus 1962 (2011)	Kulttuurienvälisen vuoropuhelun uskonnollinen ulottuvuus (dok.12553)
Suositus 1963 (2011)	Köyhyyden torjuminen (dok.12555)
Suositus 1964 (2011)	Tarve arvioida Bernin sopimuksen implementoinnin edistymistä (dok.12459)
Suositus 1965 (2011)	Valistustyö kouluissa tapahtuvaa väkivaltaa vastaan (dok.12513)
Suositus 1966 (2011)	Lasten ja nuorten suojeleminen lihavuudesta ja kakkostyyppin diabeteksesta (dok.12559)
Suositus 1967 (2011)	Laittomien maahanmuuttajien, turvapaikanhakijoiden ja pakolaisten laajamittainen tulo Euroopan etelärannikolle (dok.12581)
Suositus 1968 (2011)	Kidutuksen vastaisten mekanismien vahvistaminen Euroopassa (dok.12551)
Suositus 1969 (2011)	Yksintulleet lapset Euroopassa: saapumiseen, oleskeluun ja paluuseen liittyvät asiat (doc.12539)
Suositus 1970 (2011)	Maahanmuuttajanaisten suojeleminen työmarkkinoilla (dok.12549)
Suositus 1971 (2011)	Euroopan unionin itäisen kumppanuuden vaikutus hallintoon ja taloudelliseen kehitykseen Itä-Euroopassa (dok.12521)
Suositus 1972 (2011)	Tunisian tilanne (dok.12624)
Suositus 1973 (2011)	Turvapaikanhakijat ja pakolaiset: vastuunjako Euroopassa (dok.12630)
Suositus 1974 (2011)	Turvapaikanhakijoiden, pakolaisten ja laittomien maahanmuuttajien pysäyttäminen ja pelastaminen merihädästä (dok.12628)
Suositus 1975 (2011)	Yhdessä 2000-luvun Euroopassa: seuranta Euroopan neuvoston korkearvoisten henkilöiden ryhmän raportille (dok.12631)
Suositus 1976 (2011)	Parlamenttien rooli sosiaalioikeuksien lujittamisessa ja kehittämisessä Euroopassa (dok.12632)
Suositus 1977 (2011)	Lisää naisia taloudellisiin ja sosiaalisiin päätöksentekoielmiin (dok.12540)
Suositus 1978 (2011)	Tavoitteena nuorten oikeuksia koskeva eurooppalainen puiteyleissopimus (dok.12629)
Suositus 1979 (2011)	Sikiön sukupuolen valinta (dok.12715)
Suositus 1980 (2011)	Lapsia sisältävän pornograafisen materiaalin suunnitelmallinen ja koordinoitu kitkeminen (dok.12720)
Suositus 1981 (2011)	Väkivaltainen ääripornografia (dok.12719)
Suositus 1982 (2011)	Lissabonin sopimuksen vaikutus Euroopan neuvostoon (dok.12713)
Suositus 1983 (2011)	Valtionsalaisuuksien ja sisäisen turvallisuuden väärinkäyttö: esteitä ihmisoikeusloukkausten parlamentaariseen ja oikeudelliseen tarkasteluun (dok.12714)
Suositus 1984 (2011)	Yksityisyyden ja henkilökohtaisten tietojen suojeleminen internetissä ja verkkomediassa (dok.12695)
Suositus 1985 (2011)	Laittomassa tilanteessa olevat paperittomat maahanmuuttajalapsset: todellinen syy huoleen (dok.12718)
Suositus 1986 (2011)	Tasa-arvoperiaatteiden julistus ja Euroopan neuvoston toiminta (dok.12778)
Suositus 1987 (2011)	Uskontoon perustuvan syrjinnän kokonaisvaltainen torjuminen (dok.12788)

- Suositus 1988 (2011) Harmaa talous: uhka demokratialle, kehitykselle ja oikeusvaltioperiaatteelle (dok.12700)
- Suositus 1989 (2011) Osallistumisstatuksen myöntäminen kansainväliselle kansalaisjärjestölle ANDANTE:lle (dok.12780)

3.3 Lausunnot

- Lausunto 280 (2011) Luonnos Euroopan neuvoston yleissopimukseksi naisiin kohdistuvaan väkivallan ja perheväkivallan estämiseksi ja torjumiseksi (dok.12530)
- Lausunto 281 (2011) Euroopan neuvoston budjetti ja prioriteetit talouskaudelle 2012–2013 (dok.12622)

EUROOPAN NEUVOSTON PARLAMENTAARISEN YLEISKOKOUKSEN
ERITYISVIERAAT VUONNA 2011

Valtioiden edustajat

Turkin ulkoministeri Ahmet Davutoglu*	24.1.2011
Turkin presidentti Abdullah Gül	25.1.2011
Serbian presidentti Boris Tadić	26.1.2011
Romanian presidentti Traian Băsescu	27.1.2011
Albanian pääministeri Sali Berisha	27.1.2011
Turkin ulkoministeri Ahmet Davutoglu*	12.4.2011
Turkin pääministeri Recep Tayyip Erdoğan	13.4.2011
Ukrainan ulkoministeri Konstyantyn Gryshenko*	20.6.2011
Marokon edustajainhuoneen puhemies Abdelwahed Radi	21.6.2011
Marokon ylähuoneen puhemies Mohamed Cheikh Biadillah	21.6.2011
Ukrainan presidentti Viktor Yanukovych	21.6.2011
Armenian presidentti Serzh Sargsyan	22.6.2011
Bulgarian ulkoministeri Nickolay Mladenov	22.6.2011
Saksan liittotasavallan oikeusministeri Sabine Leutheusser-Schnarrenberger	23.6.2011
Englannin ja Walesin oikeuskansleri Dominic Grieve	23.6.2011
Ukrainan ulkoministeri Kostyantyn Gryshenko*	3.10.2011
Palestiinan kansallisneuvoston puhemies Salim Al-Za'noon	4.10.2011
Palestiinalaishallinnon presidentti Mahmoud Abbas	6.10.2011

Kansainvälisten järjestöjen ja kansalaisyhteiskunnan edustajat

Euroopan journalistien liiton puheenjohtaja Arne König	25.1.2011
Hänen autuutensa Patriarkka Daniel, Romania	12.4.2011
Hänen Korkeutensa kardinaali Jean-Louis Tauran,	
Paavillisen uskontojen välisen dialogin neuvoston puheenjohtaja	12.4.2011
Professori Mehmet Görmez, Turkin uskonnollisten asioiden johtaja	12.4.2011
Venäjän päärabbi Berel Lazar	12.4.2011
Prelaatti Bernhard Flemberg, Evankelisen kirkon	
täysvaltainen edustaja Saksan Liittotasavallassa ja Euroopan unionissa	12.4.2011
Federico Mayor Zaragoza, Kansainvälisen kuolemantuomion vastaisen komitean puheenjohtaja	14.4.2011

**Euroopan neuvoston ministerikomitean puheenjohtajan ominaisuudessa*

EUROOPAN NEUVOSTON JÄSENVALTIOT

<i>Perustajajäsenet (1949)</i>		6.11.1990	Unkari
		26.11.1991	Puola
	Belgia	7.5.1992	Bulgaria
	Tanska	14.5.1993	Viro
	Ranska	14.5.1993	Liettua
	Irlanti	14.5.1993	Slovenia
	Italia	30.6.1993	Tsekki
	Norja	30.6.1993	Slovakia
	Luxemburg	7.10.1993	Romania
	Alankomaat	10.11.1994	Andorra
	Ruotsi	10.2.1995	Latvia
	Iso-Britannia	13.7.1995	Albania
		13.7.1995	Moldova
9.8.1949	Kreikka	9.11.1995	Ukraina
7.3.1950	Islanti	9.11.1995	Makedonia
13.4.1950	Turkki	28.2.1996	Venäjä
13.7.1950	Saksa	6.11.1996	Kroatia
16.4.1956	Itävalta	27.4.1999	Georgia
24.5.1961	Kypros	25.1.2001	Armenia
6.5.1963	Sveitsi	25.1.2001	Azerbaidžan
29.4.1965	Malta	24.4.2002	Bosnia ja Hertsegovina
22.9.1976	Portugali	3.4.2003	Serbia ja Montenegro
24.11.1977	Espanja	6.10.2004	Monaco
23.11.1978	Liechtenstein	6.6.2006	Serbia
16.11.1988	San Marino	11.5.2007	Montenegro
5.5.1989	Suomi		

EUROOPAN NEUVOSTON MINISTERIKOMITEAN TARKKAILIJAT

7.3.1970	Pyhä istuin
10.1.1996	USA
29.5.1996	Kanada
20.11.1996	Japani
1.12.1999	Meksiko

EUROOPAN NEUVOSTON PARLAMENTAARISEN YLEISKOKOUKSEN TARKKAILIJAT

2.12.1957	Israel
28.5.1997	Kanada
4.11.1999	Meksiko

Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunta
FIN-00102 Eduskunta
puh. (+358 9) 4321
fax. (+358 9) 432 3529
<http://www.eduskunta.fi>

Euroopan neuvoston parlamentaarinen yleiskokous
Parliamentary Assembly of the Council of Europe
F-67075 Strasbourg Cedex
puh. + 33 3 88 41 20 00
<http://assembly.coe.int/defaultE.asp>

